

1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Ministeri Söderhjelmian raportti no 1.
Tukholma.

8/1 1927.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
*
STOCKHOLM

Tukholmassa, tammikuun 8 p:nä 1927.

N:o 22.

ULKOASIAINMINISTERIO		
1 / 75 Sul.		D. 27
10/1-27	2	LII.
OSASTO	ASIA	
5.	En	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 1 tältä vuodelta, joka käsittelee vuoden vaihteessa radioteitse tapahtunutta tervehdyksien vaihtoa kolmen Skandinavian maan välillä sekä keskusteluja Suomen-Ruotsin välisestä kauppasopimuksesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Werner Söderström

Herra Professori K.V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, tammikuun 8 p:nä 1927.

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 1.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
1/75 Sac.	27
10/1-27	2
OSASTO	ASIA
5.	C2

Vuoden käänneessä.
Skandinavian minis-
terit radiossa.

Uuden vuoden aattona toimitettiin tervehdyksien vaihto kolmen Skandinavian maan välillä. Ruotsista puhui ulkoministeri Löfgren, Tanskasta ulkoministeri Moltesen ja Norjasta kauppaministeri Robertson. Hra Löfgren puhui rotuyhteydestä, Kalmarin unionista, kansallisesta vapaudesta, yhteisistä intresseistä, Kansainliitosta, pohjoismaiden kielistä, radiosta ja rauhantoivomuksista; molemmat muut ministerit esittivät asiansa lyhyemmin, alleviivaten etenkin Kansainliittoa ja rauhantyötä. Sävy oli kaikkialla sydämmellinen, erittäin huomattavasti Ruotsin puolelta. Hra Löfgrenin esitys oli muuten taitava ja hyvän juhlapuheen malliin sepitetty. Ehkäpä muutamat kuuliijat sekä kotimaassa että naapurimaissa, kuullessaan hänen väitteensä, että Skandinavian vallat kahden viimeisen vuosikymmenen aikana olivat saavuttaneet läheisemmän yhteyden kuin monien entisten suoraan poliittisten yritysten kautta, hiukan epäillen tulivat ajatelleeksi Grönlannin riitaa, norjalaisen vasemmiston tapaa puhua Ruotsista, äsken kuolleen Castbergin monia hyökkäyksiä "yhteistyön" kimppuun j.n.e. Mutta siinä hra Löfgren kyllä mahtaa olla oikeassa, että Kansainliitto melkoisesti on edistänyt näitten maitten yhteistunnetta, melkein päkottanut heidät toimimaan samalla linjalla: "kaukaisuus muista yhdistää enemmän kuin naapurius", hra Löfgren m.m. sattuvasti lausui. "Norden" yhdistys on epäilemättä puolestaan vaikuttanut koko lailla keskinäiseen tuntemiseen. Joka tapauksessa tämä radioteitse tapahtunut uuden vuoden kohtaus näkyy kaikissa maissa herättäneen melkoista tyydytystä, ainakin ovat siitä tšekäläiset lehdet

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

sisältäneet sangen myötätuntoisia lausuntoja.

Muutamilla tahoilla on pantu merkille, ettei näissä herttaisissa, pohjoismaiden yhteistyötä ja tunnetta käsittelevissä puheissa Suomesta mainittu sanaakaan. Kun ajattelee pääministeri Sandlerin puhetta "suomalaisen viikon" aikana 1925, missä hän vertasi neljää pohjoismaata jousikvartetttiin, joka soittaa ilman johtoa mutta täydessä harmoniassa (Löfgren muisteli ehkä tätä vertauskuvaa puhuessaan nyt kolmesta pohjoismaisesta kielestä "saman säveleen eri ääninä"), ei todellakaan voi olla huomaamatta, että neljäs kvartetin jäsen nyt oli jäänyt kokonaan pois. Syy tähän voi olla etupäässä teknillinen: pitempi väli, radion järjestely, hallitusmuutos Suomessa j.n.e. Mutta kun ei edes Suomen nimeä sekoitettu pohjoismaiden yhteistyön kiittämiseen, niin siinä kyllä mahtaa olla syvempiä vaikuttimia pelissä. Palaan lähiaikoina tähän kysymykseen.

Tukholman Lähettilään raportti N:o 1, 8/I 1927.

Ulkoministerin päivälliset. Keskustelu kauppasopimuksesta.

T.k. 3 p. ulkoministeri piti diplomaattikunnalle ensimmäiset suuret päivällisensä. Niissä hän esitti maljannä parhaat onnentoivotuksensa kaikkien vieraitten hallitusten päälliköille, jotka olivat tilaisuudessa edustettuina. Diplomaattikunnan doyen'inä oli minun tähän vastattava; tein sen, toivottaen Heidän Majesteeteilleen ja kokoninkaalliselle perheelle uudeksi vuodeksi terveyttä ja menestystä.

Hra Löfgrenin sekä ulkodepartementin "kabinetti-sihteerin" ja poliittisen osaston päällikön kanssa puhuin täällöin uudestaan kauppasopimuksesta, huomauttaen, että täällöön kuukausi aikaisemmin ulkoministeri oli luvannut hetimiten lähettää Ruotsin ehdotuksen Helsinkiin. Ihmettelin, ettei asiaa oltu kiirehditty, vaikka esim. pääministeri jo viime keväänä oli lausunut paheksumisensa siitä, että Ruotsilla oli kauppasopimuksia miltei kaikkien muiden maitten paitsi Suomen kanssa. Meillä ollaan heti Ruotsin evättyä ehdotuksemme odotettu täältä käsin vastaehdotusta, siis syy ei ole ollut meidän. Kansliapäällikkö Sjöborg, joka ylipäänsä vähemmin oivaltaa pohjoismaiden suhteita toisiinsa, palveltuaan pitkän ajan Egyptissä, kansainvälisten tuomiokomisionien puheenjohtajana Parisissa y.m., arveli meillä olevan niin suuria vaatimuksia, että tuskin koko sopimuksesta voi mitään tulla, mihin vastasin meidän kantamme ei suinkaan olevan mahdottoman, päinvastoin, mutta ettemme tietysti voi alistua ministeri Elmquistin tapaisiin vaatimuksiin, joitten mukaan meidän olisi suostuttava mihin tahansa pelkästä kiitollisuudesta siitä, että Ruotsi suvaitsee meille tarjota kauppasopimuksen. Hra Sjöborg ei myöskään ollut taipuvainen kallistamaan korvaansa kehoitukselleni lähettää Helsinkiin neuvottelemaan osastopäällikkö Günther, joka äsken on palannut Angorasta ja ehdottomasti

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

-4-

parhaiten ymmärtää nämät asiat: ensinnäkin tämä voisi hra Sjöborgin mielestä tuntua loukkaavalta ministeri Hamiltonille (ilmoitin puhuneeni asiasta paroni Hamiltonille, joka oli aivan samaa mieltä kuin minä) ja toiseksi Günther on "liian kiltti" voidaksensa vastustaa suomalaisten vaatimuksia! Hrat Löfgren ja Westman olivat kaikissa suhteissa taipuvaisempia; heti kun "Statsverkspropositionen" (budjettiehdotus) oli valmistunut, piti kauppasopimusehdotus lähetettämän, ja heidän mielestään oli myöskin sangen sopivaa, että Günther tulisi Helsinkiin Hamiltonin avuksi. Onneksi hra Sjöborgilla ei nykyään ole näissä asioissa paljon sanottavaa.

Kosketin myöskin viisumikysymystä, johon herrat eivät kuitenkaan lähemmin puuttuneet. Silti ei kuitenkaan ole sanottu, etteivät he tahtoisi siihen suostua. Päinvastoin tuntui ulkoministeri aikaisemmin siihen hyvinkin taipuvaiselta, arvellen vain, että sitä olisi sopivinta käsitellä yhdessä kauppasopimuksen kanssa. Ulkoministeriössämme on, joll'en erehdy, vallinnut tässä suhteessa jonkinlainen väärinkäsitys, yhtähyvin kuin siinäkin, että Ruotsin lähettiläs Helsingissä olisi luullut voivansa käyttää viisumikysymystä jonakin kiristyskeinona saadaksensa kauppasopimuksen läpi Ruotsin mielen mukaan. Lukuisten kes. kustelujen kuluessa, joita minulla asiassa on ollut tšekäläisten asianomaisten (myöskin Hamiltonin) kanssa, en ainakaan minä ole mitään huomannut, mikä olisi antanut tällaisiin johtopäätöksiin aihetta.

Ministeri:

W. Sjöborg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Ministeri Söderhjelmian raportti no 2.

Tukholma

12/2 1927.

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BÄSKICKNING
STOCKHOLM

Tukholmassa, helmikuun 12 p:nä 1927.

N:o 207.

ULKOASIAINMINISTERIO		
3/75 luv. P. D. 27		
15/2-27	5	LIT.
ASIA	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 2, joka käsittelee Ruotsin yleisen mielipiteen suhtautumista Suomeen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Th. J. Edberg

Herra Professori K.V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

3/75 Soc. D. 1027

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI		1572-27	10	Liit.
			OSASTO	ADIA
			5.	C2

N:o 2.

Ruotsin yleisen mieli-
piteen suhtautuminen
Suomeen.

Merkkillistä kyllä, puhkesi täällä ilmi Ahvenan-
maan riidan ratkaistua jonkinmoinen hellyys Suomea koh-
taan; melkeinpä voi sanoa, että ne erinomaiset suhteet,
jotka sen jälkeen aina viimeisiin aikoihin saakka ovat
vallinneet, tästä kuitenkin niin uhkaavasta riidasta sai-
vat alkunsa. Ilmiö näyttää ehkä omituisemmalta kuin mitä
se itsessään on, jos sitä lähtee hiukan lähemmin tarkas-
tamaan. Ruotsin yleisö on kaikille isänmaallis-pateettisil-
le ilmauksille hyvin vastaanottavainen. Kun sille esitet-
tiin miten ahvenanmaalaiset pyrkivät takaisin "oman oikean
isänmaansa helmaan" ja kuinka suuri ja ihanteellinen pe-
lastustyö tässä oli suoritettavissa - sen voidessa sitä
paitsi tapahtua mitään vaivoja taikka uhrauksia näkemät-
tä ja sen tuottaessa Ruotsille melkoisen alueen lisäyk-
sen - silloin tietysti asian oikeudenmukaisuudesta ei voi-
nut olla pienintäkään epäilystä. Kuitenkin oli jo heti
alusta alkaen pieni ryhmä meidän puolellamme: sitä edus-
tivat ennen kaikkea Göteborgs Handelstidning sekä Afton-
bladet, entinen uuttera auttajamme halki koko Bobrikoffi-
laisen ajan, sittemmin siirtynyt "itäruotsalaisten" puhe-
torveksi. Ja kuta pitemmäs asia kehittyi, sitä enemmän
rupesivat tunteet laimenemaan ahvenanmaalaisen suhteen.
Syy tähän oli ensi sijassa se, etteivät toiveet ilman
muuta toteutuneet vaan herättivät vastustusta ja kinaa,
ja kaikki, mikä kohtaa vaikeuksia ja tuottaa "bråkia",
on omiansa heittämään kylmää vettä ruotsalaisten kuumim-
millekin harrastuksille; asiaa ajoi sitä paitsi niin epä-
populäärinen mies, kuin mitä vapaaherra Palmstierna oli,

ja Suomessa ministeri Westman teki parastaan vahingoittaakseen Ruotsin arvoa. Kaikki tämä aiheutti yhä laajemmissa piireissä pelkoa suomalaisten - myöskin Suomen ruotsalaisten - kylmenemisestä ja vieraantumisesta, etenkin siinä tapauksessa, että tuuma todellakin onnistuisi; se tyhmyys, minkä kuningas ja hallitus tekivät vastaanottaessaan juhlallisesti ahvenanmaalaisten lähetystön keväällä 1920, aukaisi sitten silmät monelle siihen saakka sokealle. Ja kun vihdoinkin juttu 1921 ratkaistiin Suomen eduksi, tuntui ikäänkuin helpoituksen huokaus olisi lähtenyt monen ruotsalaisen povesta ja kuin olisi nyt päätetty pyrkiä pysyvään rauhaan, antamalla lämpimillä tunteilla ja ystävällisillä teoilla hyvitystä kaikesta, mikä suomalaisille oli voinut tuntua loukkaukselta. Virallisen vahvistuksensa sai ainakin tämä hyvien suhteiden solmimisen halu sen kohtauksen kautta, jolloin Branting, ilmoitettuaan minulle Genèvessä tapahtuneitten viimeisten neuvottelujen hyvästä tuloksesta, käden lyönnillä vakuutti, että meidän tästä lähin oli toimittava yhdessä ja jolloin pontevammin kuin koskaan ennen hänelle painostin, kuinka tärkeätä oli, että Ruotsissa koetettaisiin ymmärtää suomalaista liikettä, mikä itsessään oli syvästi demokraattinen ja valistusta harrastava, puhumattakaan siitä, että poliittinen elämämme suureksi osaksi tulee kulkemaan sen merkeissä. Tämän hän lupasi tyystin ottaa varteen, ja lupauksensa hän pitikin aina kuolemaansa asti.

Suhteet kehittyivät tämän jälkeen sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Kosketus on pääasiallisesti ollut kahta lajia: virallinen taikka puolivirallinen ja yksityinen. Virallisesti on tänne Suomesta lähetetty miltei lukematon joukko henkilöjä valtion tahi jonkun sen elimen puolesta ottamaan selkoa täällä olevasta järjestyksestä eri aloilla y.m. seikoista, jotka olivat meille tärkeät itsenäisyytemme käytäntöön panemisessa; tällä haavaa en vielä voinnäistä opetusta ja tietoja hakevista suomalaisista esittää mitään tilastoa (sellainen, kaikkia enemmän tai vähemmän vi-

rallisia käyntejä koskeva tilasto on Lähetystössä tekeillä), mutta varmasti voitaneekin sanoa, että se määrä tällaisia Ruotsiin lähetettyjä suomalaisia on monta vertaa suurempi kuin muissa maissa olleiden yhteinen luku. Levein tila tässä oppimis- ja tutkimistyössä on ehkä annettava sotilaallisissa tarkoituksissa tänne komennetuille, koska heidän toimensa osittain on ollut monivuotinen ja muutamiin arvohenkilöihin nähden mitä suurimmasta merkityksestä puolustuksellemme. Tähän kuuluvat myöskin lukuisat tänne kokoontuneet kongressit, joilla on ollut keskusteltavana yhteisiä (usein yhteis-pohjoismaalaisia) lainsäädäntöasioita tai senlaatuista. Minun ei tarvitse lisätä, että virallinen kosketus saavutti huippukohtansa kesällä 1925 Tasavallan Presidentin ja Ruotsin kuninkaan tapaamisten kautta ensin Tukholmassa ja sitten Suomessa.

Puolivirallisiksi luen erilaisten seurojen taikka ryhmien tekemiä käyntejä, kuin on ollut esim. Norden-yhdistyksen toimittamat useat retkeilyt luentoineen, konsertteineen, koululaisten matkat, taloustieteilijäin esitelmät y.m., nuorten juristien luentokurssit, kaupunkivirkailijain matkat, Suomi - Ruotsi seuran aloitteesta järjestetyt maalaisten ja siirtomaapuutarhurien käynnit j.n.e. - niitä ei tässä voi kaikkia muistella. Yksityisinä pidän yksityisestä kutsusta aiheutuneita ryhmäkäyntejä, kuten esim. suurmaanviljelijäin kiertomatkat; afäärimiesten yhtä mittaa tapahtuvia neuvotteluja liikeystäviensä kanssa, jotka myöskin usein suoritetaan ryhmittäin, ei Lähetystö tietysti edes voi tilastollisesti kontrolloida.

Kaikissa näissä yrityksissä, joitten järjestämistä varten useimmiten on kysytty ruotsalaisten taholta erinomaisen paljon työtä sekä myöskin melkoisia, pelkän yksityisen anteliaisuuden kautta kokoon saatuja varoja, on soumenkielillä ja ruotsinkielisillä suomalaisilla ollut aivan samantainen asema; kielikysymys ei ole näyttänyt vähintäkään osaa, vieläpä voi ~~voi~~ sanoa, että muutamissa tapauksissa, kuten

ylioppilaslaulajien suhteen, tukholmalaiset erikoisella huomavaisuudella suhtautuivat suomenkielisiin, pyytäen esim. etukäteen sellaisia luoksensa asumaan. Puhtaasti suomenkielisiä ovat myöskin olleet muutamat retkeilyt, jolloin tuskin kolmas osa retkeilijöistä ymmärsi ruotsia; heille on osoitettu sama vieraanvaraisuus ja sama erinomainen ystävällisyys kuin muille, vaikka tietysti henkilökohtainen läheneminen on ollut toiseltaan niitten suhteen, joitten kanssa on voitu omalla kielellä mielipiteitä vaihdella. Usein ovat myöskin vastavierailulla Suomessa käyneet ruotsalaiset mielihyvällä kertoneet, miten suomenkieliseltä taholta heidän osakseen on tullut aivan yhtä herttainen kohtelu kuin ruotsinkieliseltäkin; usein he eivät edes ole voineet näitä toisistaan erottaa.

Sanalla sanoen: suhteet kävivät erinomaisiksi. Mitä täten toisiinsa lähemmin tutustuttuessa voitettiin, sitä ei tarvinnut erikoisesti alleviivata. Mutta tällä lähenemisellä oli paljon suurempi kantavuus. Vähitellen on senkin avulla se käsitys päässyt juurtumaan, että itsenäinen Suomi skandinavi-laisten maitten kanssa muodostaa neljäkön, joka monessa Euroopan elinkysymyksessä voi esiintyä kokonaisuutena, ylläpitäen omaa katsantotapaansa ja siten vaikuttaen mielipiteiden tasaantumiseen. Vaikkei kyseessä ole ollut minkäänlainen poliittinen yhtymä, näkyy kuitenkin tämä käsitys voittaneen maaperää yksin Genèveäkin: meidät on katsottu kulttuurimaana lähimmin kuuluvaksi Skandinavian maihin, jotka kulttuuriahjoina, kuten tunnettu, nauttivat mitä suurinta arvonantoa.

Joka kauan on Ruotsissa elänyt ja tarkkaan mielipiteitten kehittymistä tässä maassa seurannut, ei ole voinut olla merkille panematta, että täällä, sanoisinko miltei ammoisista ajoista saakka, on Suomen suhteen rinnakkain kulkenut kaksi mielipide-virtausta: toinen vilpittömän ystävällinen ja myötämielinen, toinen parhaimmassa tapauksessa välin-

pitämätön, osaksi skeptillinen, osaksi vieläpä vastenmielinen. Tämä/ toinen virtaus sai Ahvenanmaan riidan, etenkin sen ratkaisun kautta, polttimetta tulelleen, ja vaikka se silloin kadotti voimansa niiden vaikuttimien rinnalla, joita tässä edellisessä olen koettanut määritellä, niin se ei kumminkaan sammunut, vaan kytee ehkä sitä voimakkaammin, kuta ahtaampaan se on tullut rajoitetuksi. Sen pohjasävyinä on, että suomalaisen aines vetää Suomen pois Skandinavian maista, että sen kansa on toista kuin muut pohjoismaalaiset kansat ja että sen sisimmät harrastukset, poliittiset yhtä hyvin kuin sivistyksellisetkin, melkoisesti eroavat Ruotsin harrastuksista. Itsenäisyytemme on tähän vielä liittännyt jonkinmoisen kateuden maun: pidetään ikäänkuin tarpeettomana, että tämä pieni kansa ylpeilee itsenäisestä olemassaolostaan, asettuen vanhojen valtioiden rinnalle, joihin verraten se kulttuurikansana on täydellinen keltanokka. Tällainen ylenkatseellinen käsitys on tavattavissa sangen laajoissa piireissä, etenkin puolisivistyneissä; niihin luen myöskin ne sanomalehtien yötoimittajat ja muut kolmannen luokan avustajat, jotka asettamallaan otsikoilla ja uutisille antamallaan kärjillä koettavat herättää sensatioita anti-suomalaiseen suuntaan.

Mutta, kuten sanottu, tämä virtaus on niinä vuosina, joihin sisältyy yllämainitsemani yhteisvaikutuksen ja yhteisymmärryksen nousu, saanut väistyä valtavan rinnakkaisen Suomi-ystävyyttä kuohuilevan virtauksen tieltä. Tällä taholla on myöskin mahdollisuuden mukaan koitettu ymmärtää suomenkielistä kultturityötä ja siihen sympaattisesti suhtautua. Joka tapauksessa on sangen ankarasti tuomittu "itäruotsalaista" politiikkaa ja sen yrityksiä voittaa itselleen maaperää täällä. Ja harrastus on mennyt pitemmällekin: muistetakoon vain silloisen ulkoministerin, hra Hederstiernan puhetta Suomen ja Ruotsin poliittisesta yhteisvaikutuksesta ja Göteborgs Handelstidningenin lukuisia, milloin katkeria, milloin ivallisia kirjoituksia Itämerenpolitiikasta, jota Ruotsi laiminlyö, menettäen siten johtavan aseman, mikä olisi sille

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

taattu jollei se niin saamattomasti ja tylsästi suhtautuisi kaikkeen ulkopoliittikkaan. Tämän ymmärtävät kyllä kaukonäköisemmät ruotsalaiset, eikä varsinaisille Suomi-ystävälle olisi hartaampaa toivomusta kuin että joku tehokas askel siihen suuntaan otettaisiin myöskin Ruotsin omaksi hyödyksi; mutta puolueettomuuden aate on niin syvälle painunut ja toiselta puolen kaiken poliittisen sekoittumisen pelko johtavissa piireissä niin suuri, että tällaisten suunnitelmien tulos on vain se, mistä Hederstiernan kohtalo tarjosi elävän esimerkin.

Joka tapauksessa - ja tämä on aina silmällä pidettävä näitä oloja arvosteltaessa - on näittenkin Suomi-ystävällisimpien piirien suhtautuminen maahamme ja sen kansaan verrattomassa määrässä riippuvainen siitä, että he voivat omalla kielellään tulla toimeen kanssamme ja että tämä kieli on Suomessa tunnustettuna toiseksi valtionkieleksi. Tämä tekijä vaikuttaa jo suorastaan psykologisestikin sen, että meillä on, kaikesta huolimatta, aivan erikoinen asema täällä, toisenlainen kuin muitten pohjoismaitten, Tanskan ja Norjan. Lisäksi tulevat, mikä tietysti on eroittamattomassa yhteydessä mainitun tosiasian kanssa, historialliset siteet. Ruotsin kansassa valitseva isänmaallisuus voi usein vivahtaa pateettiselta ja kerskaisevalta tunteelta, mutta sillä on kuitenkin syvästi historiallinen, pohjasävy, niinkuin koko ajatustapaa Ruotsin sivistyneissä ja poliittisesti vaikuttavissa yhteiskuntapiireissä leimaa pitkän kulttuurikehityksen luoma historiallinen näkökanta. Siis ei ole kumma, että kaikki, mikä tuntuu tätä luokkaa- van ja ylipäänsä kaikki, mikä sotii perinnäisiä kulttuuriprinssiippejä vastaan, myös meihin erittäin suotuisasti suhtautuvissa piireissä, herättää epämielyttävän vastakaiun.

Sangen maltillisesti kertoi minulle eräs viime kesänä Kuopion kaupunkipäiviin osaa ottanut etevä ruotsalainen siellä saamistaan vaikutelmista: "aivan selvästihän näkyi, että ruotsinkieli on julkisessa elämässä häviämäisillään, ja aivan luonnolliselta tuntui, että tällaisissa kokouksissa pyritään

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

yksikielisyteen - se on historian kulkua, jota me voimme valittaa, mutta jota meidän täytyy ymmärtää, siinä toivossa, että yksityiset kumminkaan eivät unohda ruotsinkielen taitoansa, niin että yhä edelleen voimme heidän kanssansa tulla toimeen, koska tämä side meidät yhdistää teihin aivan toisella tavalla kuin muihin". Siis historian kehityksen omia vaatimuksia ymmärtävä kanta. Toisenlaisen vaikutuksen tekivällä sellaiset toimenpiteet kuin muutamien vanhojen kaupunkinimien poistaminen ja muuttaminen yksikielisiksi. Paitsi että se loukasi ruotsalaisten omaa historiallista tunnetta, he siinä näkivät kaiken historiallisen jatkuvaisuuden kieltämisestä tai ainakin halveksimisesta. Missä määrin täytäntöänsä otetut sellaiset kielilain kanssa yhtäpitäviä, on heille aivan yhdentekevää: ne ovat tosiasioita, jotka painuvat mieleen ja joitten kantavuus on suurempi kuin mitä meillä ollenkaan voidaan aavistaa. - Muutamien hyvinkin korkeassa asemassa olleiden ruotsalaisten lämpimiä tunteita on myöskin heidän Suomessa käydessään kylmentänyt erinäisten nationalististen periaatteellarasustajien yksinkertaisimpia kohteliaisuuden ja seuraelämän ohjeita loukkaava esiintyminen; niistä en lähde tarkemmin tekemään selkoa, ne kun kuitenkin loppujen lopuksi pannaan tyhmyyden laskuun - mikä tosin ei ole meille enemmän mairittelevaa. Kuitenkaan niitä täällä ei ole unohdettu.

Tällainen oli eri tahoilla se maaperä, jota aitosuomalaisuuden ensimmäiset voimailmaisut täällä tapasivat. Sen ohjelma riitti jo itsessään herättämään ruotsalaisissa hämmästyksiä ja paheksumista. Mitä siinä mainittiin ruotsinkielen poistamisesta kouluista sekä yliopiston täydellisestä suomalaistuttamisesta y.m. tuntui heistä ennustavan ruotsinkielen pakollista häviämistä, ja mitä sanottiin virkamiesten kansallisista mielipiteistä taas ennusti jokaisen ruotsinkielisen suomalaisen julistamista mahdottomaksi tasavallan palveluksessa. Tämä heidän synkkä tulevaisuuden perspektiivinsä sai kahdelta taholta tukea: ensinnäkin maalaisliiton lehdistöstä, jon-

ka paloartikkeleja ruotsalaiset lehtemme mielihyvällä käänsivät, ja näistä viimeainituista lehdistä itse, jotka uupumatta toittottivat Ruotsille, että kaikki suomalaiset porvarilliset puolueet olivat umpimähkään nielleet aitosuomalaisen ohjelman. Tällaista tietä takäläinen lehdistö - ja siis Ruotsin yleisö - on tietonsa saanut ja yhä niitä käyttänyt, huolimatta lähetystön ponnistuksista, jotka etupäässä ovat kohdistuneet saamaan heitä ymmärtämään, etteivät he itse olosuhteita kylliksi ymmärrä lähteäkseen niitä näin reippaasti ja epäröimättä arvostelemaan, sekä kehoituksiin paremmin seurata suomalaisia päälehtiä.

Aftonbladet julkaisi aitosuomalaisuudesta ensin palstoillaan ja lähetti sitten lentokirjasen muodossa mailmalle joukon haastatteluja erinäisten suomalaisten merkkimiesten kanssa yhdistettyinä lehden omiin purkauksiin. Ellen suuresti erehdy, oli tämän lentokirjasen aate kotoisin meikäläisistä Colliander-piireistä, ollen sillä täydellisesti agitatiokirjasen luonne. Ylipäänsä Aftonbladetia ei paljon lueta eikä se täällä näyttele mikäänlaista poliittista osaa - päinvastoin kuin mitä Suomessa sen vanhoja vapaamielisiä loistoaikoja muistellen uskotaan. Tärkeämpi on, että Svenska Dagbladet, joka vielä muutamia kuukausia sitten sisälsi järkevän maltillisesti kirjoitettuja artikkeleita asiasta, yhä ehdottomammin näkyy luottavan Huvudstadsbladetin tietoihin. mihin sillä on läheiset suhteet. Muut pääkaupungin lehdet ovat varovaisempia, vieläpä Dagens Nyheter on nyttemmin saatu katsomaan asiaa hiukan toiselta kannalta, mikä on tärkeätä, etenkin kun sen päätoimittaja (jollei nimellinen, niin ainakin faktillinen) T. Fogelqvist maaliskuussa aikoo käydä Helsingissä. Toinen vapaamielinen lehti Stockholms Tidningen on jotakuinkin varovainen, ja Stockholms Dagbladet on näinä päivinä julkaissut prof. Ingmanin kirjoituksen aitosuomalaisuudesta. Socialdemokraten ei ole asiassa ottanut kantaa, odottaen kai selostusta

Helsingin kirjevaihtajaltaan. Sen sijaan muutamit eriväriset maaseutulehdet riehuvat: Upsala Nya Tidning ja Göteborgsposten (molemmat liberaaleja) ovat räikeästi selittäneet, ettei Ruotsilla saa olla mitään tekemistä niitten kanssa, jotka Suomessa vainovat sen kieltä ja sen heimolaisia, ettei ylipäänsä Suomeen näiden tarvitse "kursilla", koska siellä Ruotsia vihataan ja niin pois päin. Göteborgs Handelstidning on omintakeisella tavallaan selittänyt, kuinka tärkeä ruotsinkielen taito ~~sen~~ sivistyksellisesti kannalta on meille, jos tahdomme länsimaihinkin lukeutua, eikä usko sitä voitavankaan hävittää, mutta panee Ruotsin omille niskoille suureksi osaksi syyt Suomen kansan vieroituttamiseen.

Kaikesta huolimatta on edellisessä määrittelemäni käsitys tällä hetkellä levinnyt myöskin piireihin, jotka eivät yksinomaan hae tietojaan lehtien rubriikeista. Parhaat ystävämmet - jotka, kuten jo viittasin, pitävät "itäruotsalaisten" pyrintöjä ja taktiikkaa järjettömänä sekä yhtä haitallisena Suomelle kuin yhteisymmärrykselle, ovat syvästi pahoillaan siitä mitä Suomessa, vieläpä sen eduskunnassakin (opetuslaitoksista keskusteltaessa) on ruotsinkielestä lausuttu: eräs asiamme tehokain edistäjä täällä, joka ei kevytmielisesti käytä sanojaan, virkkoi minulle: "jos tarkoitus on, että meidän keskenämme pitää puhua saksaa, niin loppuu siihen ystävyyskerrassaan". Eräs suuren oikeistolaisen maaseutulehden päätoimittaja kirjoittaa minulle yksityisesti m.m. seuraavaa:

"Det synes besanna sig vad jag tidigare muntligen framhållit, nämligen att yaksamma krafter äro igång i Sverige för att söka driva så breda sprängkilar som möjligt in mellan Sverige och Finland. De som arbeta i sådant syfte gripa med förkärlek varje anledning som gives dem från finskt håll till att fördjupa denna verksamhet. Särskilt har den äktfinska rörelsen upprepade gånger använts som belägg för satsen att "Finland självt" medvetet strävar bort från Sverige, icke bara språkligt och kulturellt utan även politiskt. Att även överord och föga representativa uttalanden i detta sammanhang citeras gör icke saken bättre. Den breda, tidningsläsande allmänheten i Sverige har sällan tillfälle till att värdesätta de olika uttalanden som förekomma i Finland, utan tager allt vad som säges för kontant. För dem som i likhet med mig äro övertygade om att det är en bestående nödvändighet att Sverige och Finland alltmera närma sig varandra politiskt i stället för att fjärma sig, är den påtalade och exempli-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

fierade agitationen en anledning till allvarlig oro. Att direkt i pressen bemöta den är icke alltid rådligt. Man får dock försöka göra så gott man kan. Måhända vore det dock nyttigt med påminnelser direkt till de äktfinska kretsarna i Finland om vad deras agitation synes vara i färd med att åstadkomma. För mig står det alldeles klart att de mot Sverige riktade uttryck, som på detta håll framkommit, icke äro så särdeles allvarligt menade, liksom man nog icke heller egentligen avser att bryta sig ut ur den skandinaviska Norden och söka andra vägar. Enligt mina egna iakttagelser riktar sig den äktfinska rörelsen endast mot det svenska elementet i Finland, icke mot Sverige eller Norden över huvud, och avser icke avbrytandet av de så lyckligt inledda politiska relationerna mellan Sverige och Finland. Men att framhålla detta för den svenska allmänheten är en mycket ömtålig sak.

Joku päivä sitten keskustelin kauan ulkodempartementissa erään sen korkeamman, sanomalehtiä tarkkaan seuraavan virkamiehen kanssa koko tästä tilanteesta, esittäen hänelle kaikenlaisia selvittäviä seikkoja ja pyytäen myötävaikutusta siihen suuntaan, että täällä oltaisiin omien arvostelujen suhteen hiukan varovaisempia y.m.s. Kysymykseeni, miten hänestä (joka on Lähetystä täällä kaikissa suhteissa myötätuntoisesti avustanut) tilanne Suomessa on Ruotsiin vaikuttanut, hän lausui moneen kertaan, että aitosuomalaisuus ja mikä sen kanssa yhteydessä on, varmasti täällä on "herättänyt vastavaikutuksen" täällä ennen vallitsevissa tunteissa. Toistaiseksi ainakaan tämä ei tule poliittisessa eikä henkilökohtaisessa suhtautumisessa näkymään, "mutta eihän tuollaisten vaikutusten jälkiä heti voi huomata". Kaikesta näkyi, että hän oli huolissaan. Jollen väärin käsiti tilannetta, peljätään täällä taholla, että jos aitosuomalaisuus, vaaleissa voitettuaan, saa aikaan uusia virtauksia politiikkasamme, tämä rupeaisi yhä selvemmin orienteerautumaan etelään päin; vaikkei täällä voitaisikaan millään positiivisella tavalla vaikuttaa Suomen ulkopoliittikkaan, niin sellainen selvä kannanotto olisi Ruotsin silmissä sille ^{itselleen} epäedullinen.

Suomessa on kai vielä hyvässä muistissa se puhe, missä silloinen sosialistinen pääministeri Sandler Norden-yhdistyksen suomalaisen viikon aikana vertasi neljää pohjoismaata joukuvartettiin, jonka eri äänet ovat täydellisessä sopusoinnussa toistensa kanssa, vaikkei varsinaista johtajaa löydy. Moista pu-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

hetta tällä haavaa ei enää saisi kuulla, päinvastoin luulen huomaavani, että kolmen Skandinavian maan yhteyttä nyt alleviivataan tavalla, joka muistuttaa menneitä aikoja. Paraikaa on Tukholmassa näytteillä suuri kokoelma Ruotsin, Norjan ja Tanskan nuorinta taide'tta. Kun taidehuoneuston intendentti taiteilijoille ehdotti suomalaiset modernistit mukaan otettaviksi, vastattiin hänelle: "emme heitä tunne". Tästä ovat kyllä muutamat arvostelijat lausuneet paheksumisensa, mutta ilmiö on pidettävä jonkinmoisena ajan merkinä.¹⁾

Tässä käsittelmässäni aihetta koskevissa kirjoituksissa huomataan miltei aina erikoisesti, ettei suomalaisten suhde Ruotsiin voi olla riippumatta heidän suhteestaan Suomen ruotsalaisiin. Samaa olen kuullut monta monituista kertaa vakuuttettavan ja kokemuksesta tiedän, miten täällä on mahdotonta saada korvia kallistumaan toisenlaiselle todistelulle: siinä on pelissä psykologinen tekijä josta ei pääse. Hyvät ystävämmekin voivat suomalaisten liikettä seurata vissiin määrään, mutta missä vain herää epäily vääryydestä vähemmistöä kohtaan, nousee reaktio heti pystyyn. Siis ei auttaisi vaikka aitosuomalaiset kuinka juhlallisesti tahansa vannoisivat tahtovansa ylläpitää siteitä Ruotsin kanssa. Heidän keskuudessaan tiedetään kuitenkin väitetyn, että ruotsinkieli on Suomelle tarpeeton ja että voimme välittää kosketuksemme ulkomaitten kanssa muitten kielten avulla, ja niin ollen eivät mitkään rakkaudenselitykset täällä löydä vastakaikua.

Tarkoitukseni tietysti ei ole puuttua sisäpolitiikkaamme eikä myöskään aprikoida, mitä hyötyä Suomelle voi olla jatkuvasta luottamuksellisesta ja läheisestä yhteistyöstä Ruotsin sekä Skandinavian kanssa, vielä vähemmän arvostella, kannattaako meidän maksaa se hinta, minkä siirtyminen kauemmas heistä tietää. Minun on yksinomaan selostettava asemapaikallani tekemäni huomiot. Jos siis tahtoisin muutamin sanoin esit-

1) Koomilliselta tuntuu (olematta kuitenkaan vaikutusta vailla, koska se saavuttaa laajoja piirejä) E.Widen pateetillinen kertomus Idrottsbladetin joulunumerossa (ilman minkäänlaista komentariota painettu Dagens Nyheteriin), mitenkä hän päätti ruveta juoksijaksi ja suorittaa sankaritöitä "protestina suomalaista sortoa vastaan ja saarnana ruotsalaisille heimolaisilleen Suomessa (Wide on, kuten tunnettu, Suomesta kotoisin) heidän velvollisuuksistaan ruotsalaista perintöä kohtaan"!

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tää ne johtopäätökset, joihin edellisessä kosketellut asiahaarat antavat aihetta, niin sanoisin suunnilleen seuraavaa.

Jos tänne yhä edelleen Suomesta saapuu samankaltaisia tietoja kielikysymyksen kärjistymisestä ja äärimmäisten nationalistien ponnistuksista, kuin tähän saakka, niin voi jotakuinkin varmasti otaksua, että ne tulevat

1) heikentämään meidän m.m. Norden-yhdistyksen kautta saavuttamaamme yhteistyötä ja yhteistunnetta Skandinaviaan nähden, vieläpä mahdollisesti irrottamaan meidät täydellisesti skandinavilaisesta yhtymästä, missä meidän asemanne etupäässä riippuu Ruotsista;

2) vähitellen viemään siihen, että kaikki Skandinavian sympatiat menevät meidän ruotsalaisillemme ja yhteisymmärryksen hedelmät joutuvat heidän niitettäväkseen;

3) poliittisesti vaikuttamaan siten, etteivät nekään piirit, joissa elää vilkas harrastus tehokkaampaan yhteistoimintaan (sekä yhteistyöhön Kansainliitossa, enää pidä mahdollisena sitä toteuttaa, koska heidän mielestään meidän orienteerauksemme kerta kaikkiaan on kääntynyt lännestä pois;

4) sivistyksellisesti alentamaan meidän arvomme länteen kuuluvana kulttuurivaltiona.

Ministeri: *Henrik J. ...*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmian raportti no 3.

Tukholma.

7/4 1927

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmian raportti no 3.

Tukholma

7/4 1927

SUOMEN LÄHETYSSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
*
STOCKHOLM

Tukholmassa, huhtikuun 7 p:nä 1927.

N:o 565.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
26/76 Sal. D. 1027		
9/4-27	le	Liit.
TEMA	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 3, mikä jatkona edelliseen raporttiini selostaa Ruotsin yleisen mielipiteen suhtautumista Suomeen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Henrik Fredriksson

Herra Professori K.V. Voionmaa,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, huhtikuun 7 p:nä 1927.

KOKOAJAINMINISTERIÖ		
No 6176 h. D. 1927		
9/4-27	fo	Liit.
OSASTO	ASIA	
5	C2	

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 3.

Ruotsi ja Suomi.

(jatkoa)

Kuten sähköteitse ja kirjeellisesti olen ilmoittanut, otin ulkodepartementissa puheeksi Svenska Dagbladetin jatkuvan Suomi-kampanjan huomauttaen m.m., mitenkä hra Kjellbergin kirjeet kohdistuessaan erinäisiin ilmiöihin, kuitenkin läpeensä ovat sävynsä sekä yleistämishalunsa puolesta sellaisia, että ne loukkaavat koko kansamme; parhaalla tahdollakaan ei meillä kirjoitetuissa hurjimmin nationalistisissa artikkeleissa voisi mitään vastaavaa löytää. Tästä on ulkodepartementti vuorostaan huomauttanut Svenska Dagbladetin toimitukselle. Seurauksena on ollut, että moisia kirjoituksia toistaiseksi ei ole näkynyt; päinvastoin on lehti kerran ikäänkuin pelästynään, rientänyt hyvin kauniisti puhumaan väleistämme, jotka eivät saa turmeltua muutamien tilapäisten hyrskyjen vuoksi j.n.e. - tämä tapahtui sen johdosta, että joukko Ruotsin huomattavimpia henkilöjä, prinssi Eugen etunenässä, oli allekirjoittanut kehoituksen rahakeräykseen Helsingissä pystytettävän Topelius-patsaan hyväksi. Vaikka nämät tit. Kjellbergin artikkelit olivatkin täällä herättäneet tavattoman paljon huomiota ja suomalaisten nimeä alentaneet, niin on kuitenkin, sen olen voinut myöhemmin todeta, olemassa koko joukko ruotsalaisia, joitten mielestä Svenska Dagbladetin esiintyminen tässä on suuresti moitittava, kuuluu se niihin tekijöihin, jotka viime aikoina suuresti ovat heikentäneet tämän lehden ennen niin etevän aseman. - Tiistain äänestyksen johdosta kielilakipykälästä on lehdessä tänään katkeranvoittoinen uutinen, missä Svenska Presseniä siteerataan.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Muuten ovat pääkaupungin aamulehdet ylipäänsä olleet vaihtelevat. Iltalehdistä julkaisi Nya Dagligt Allehanda erään pääkirjoituksen, johon antoi aiheen Helsingin Sanomissa ollut lähetyksellinen kirjoitus Suomen sivistysveloista itäisille ja eteläisille naapureillensa. Tämä selostus pani lehden kysymään, aikooko Suomi todellakin vastedes pitää itseään idän etuvartijana länteen päin, vaiko lännen etuvartijana itään päin, mikä Ruotsille ei ole aivan yhdentekevää. Aftonbladetissa oli haastattelu herra Ulkoministerin kanssa, johon luvattiin jatkoa. Alla oli nimimerkki A.N. Jos tämä, kuten otaksun, merkitsee hra A. Norrbackia, niin kehoitan olemaan suuresti varovaisia, sillä hän on Ruotsin suurin Suomisyöjä, hra Collanderin puhetorvi ja Aftonbladetin Suomi-osaston itsevaltiainen johtaja. Hän se käytti toimittamansa haastattelut erinäisten suomalaisten kanssa kokoonpannukseen lentokirjan aitosuomalaisuudesta, josta tuli täydellinen agitatorinen propagandajulkaisu. Kaikesta tästä sopisi hänet siellä nyt tehokkaasti riipittää. - Samassa lehdessä on ollut vapaaherra E.v. Bornin kirjoitussarja "Suomen ruotsalaisista elinkysymyksistä"; nähtävästi samaa kuin mitä hra v. Born Pietarsaaren puoluekokouksessa esitti: kai tulos hra A. Norrbackin Helsinginkäynnistä.

Maaseudun lehdet ovat sen sijaan olleet täynnä hyökkäyskirjoituksia, jotka suurimmaksi osaksi ovat lähteneet Göteborgin prof. Vilh. Lundströmin kynästä. Hra Lundström on, kuten tunnettu, "Allsvensk samling" nimisen yhdistyksen johtaja ja on ulottanut sen vaikutuspiiriin, joka oikeastaan käsittää vain Ruotsista vieraille maille joutuneita kansalaisia, myöskin Suomen ruotsalaisiin, mitkä, ainakin osaksi, ovat tässä antautuneet hänen talutettavikseen. Kuten lähettämistäni leikkeleistä näkyy, on hänen kirjoitustensa sävy läpeensä siksi äkänen, kiivas ja melkein sotaisa, että usein epäilee, tokkohan mies on täydessä järjessään. Vaikka hänet kaikki ajattelevat ihmiset kylliksi tuntevat, on hänen kyhäyksillään tietysti suuri vaikutus, etenkin kun ne, kuten viimeinen, paine-

taan sellaisessa arvossapidetyssä lehdessä kuin Sydsvenska Dagbladet.

Hra Lundström on alituksessa kosketuksessa meidän "itäruotsalaistemme" kanssa, ja lienee hänen nykyinen uutteen ruutensa myöskin heidän yllyttämänsä. Tästä kumminkaan en voi mitään varmuudella sanoa. Mutta, että vapaaherra v. Bornin äsken Pietarsaaren kokouksessa esiintuoma ehdotus tehokkaammasta propagandasta jo on täällä muuttunut tosiasiaksi, sen kyllä huomaa, vaikkei se nähtävästi olekaan ottanut oikein tepsikäseen. Sen ilmaisuna voi ehdottomasti pitää, että Uppsalassa toimivassa ruotsalais-suomalaisessa ylioppilasyhdistyksessä äsken oli tri Collinderin - entisen Ruotsin sanomalehtiattasean Helsingissä - alustamana keskusteluaiheena "aitosuomalaisuus". Minun ei ole onnistunut saada selkoa keskustelun tuloksista. Että sieltäpäin on suurempiakin hommattu, käy selville eräästä kirjeestä, jonka muutama viikkositten sain arkkipiispa Söderblomilta vastaanottaa seuraavassa yhteydessä.

Tavatessani kerran arkkipiispan eräissä kuninkaal-lisissa päivällisissä, hän aivan lähtöhetkellä tuli minulle puhumaan "kielikysymyksen" meidän välillämme herättämistä vaikeuksista, sanoen vallan hyvin ymmärtävänsä ja aina ymmärtäneensä suomenkielisten rientoja, mutta suuresti valittavansa, että ne olivat pukeutuneet muotoihin, jotka ovat omiansa synnyttämään täällä epäluuloa ja ikäviä mielialoja. Ehdimme vain vaihtaa muutamia sanoja näistä asioista kun lähdön piti tapahtua, mutta joku päivä myöhemmin kirjoitin hänelle seikkaperäisen kirjeen, jossa koetin juurta jaksaa selittää asemaa Suomessa ja huomauttaa missä määrin ruotsalaisten lehtien tiedotukset olivat todenperäisiä ja missä ne olivat liioteltuja taikka yksipuolisia. Liitin kirjeeseen Wreden lentokirjasen ja kehoitin arkkipiispaa kääntymään jonkun suomalaisen ystävänsä puoleen saadakseen häneltä perinpohjaisia tietoja nykyisestä tilanteesta. Tähän sain kohta

seuraavan vastauksen:

"Ärade Herr Envoyé !

Med ett större intresse än vanligt har jag studerat Eder märkliga skrivelse, Eder utomordentligt väl dokumenterade och upplysande uppsats i Svensk Tidskrift och Friherre Wredes sista broschyr. Det ligger ju i det svenska lynnet att vi hava lätt att inse och erkänna andras synpunkter, och jag har, särskilt efter 1893, då den omsider efter många om och men hitkomna studentdelegationen från Hälsingfors omfattade fem svenskar och fem finnar, både enskilt och offentligt hävdad det finska språkets och det finska kulturarbetets självklara rätt. Jag vet också att från svensk sida mycket syndats härutinnan. Men det var för mig nytt att förstockelsen fortfarande så länge på sina områden, som man finner i Eder uppsats. Men om man också kan förklara det som nu försiggår, är det mer än beklämmande att märka, hurusom denna äktfinskhet målmedvetet tycks vilja utrota det svenska språket och därmed riva den breda urminnes bryggan som förenar oss. Ty visserligen är jag angelägen om att så många här i landet som möjligt lära sig finska språket. En bland svenska kyrkans högst begåvade präster, licentiat Bengt Jonzon, vistades i somras i finsk omgivning för att lära sig språket och den finska väckelsefromheten, och jag kommer att fortsätta i denna samma anda. Men vi kunna aldrig komma att tala finska med finnarna. Visserligen kunna vi umgås med de bildade på tyska och, vad på oss ankommer, även på engelska och franska, men det svider i hjärtat att tänka på att kanske våra efterkommande i en snar tid skola i Finland vara värre språkfrämlingar än i hela Väst-Europa. Saken är så allvarlig att jag, oss emellan sagt, redan avstyrt en synnerligen välment och ädelsinnad, men enligt min tanke ändå icke tillräckligt med verkligheten samstämmande åtgärd från svenskt håll i gemenskapens intresse. Jag skall skriva till min gamle vän Gummerus. Mycket beklagar jag det oförstånd som utvecklats i svenska tidnin-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

gars spalter, ofta inspirerat ifrån svenskar i Finland. Har Herr Envoyén talat om denna sak med min vän Erik Rinman i Stockholms Tidningen, en ovanligt rättsinnig person? Om Herr Envoyén tillåter, skulle jag vilja sända honom sådana utdrag ur Herr Envoyéns brev i avskrift som kunna för honom vara vägledande.

I hopp om att snart igen få råkas,

Herr Envoyéns med vördnadsfull hälsning och
sann aktning tillgivne

Nathan Söderblom."

Kirjeessä minun alleviivaamani rivit todistavat, että joku puuha on käymässä, mikä tarkoittaa opinionilmaisua Ruotsista. Olen koettanut saada siitä lähempiä tietoja vaikka turhaan, mutta mikäli voin nähdä, se ei - ehkä juuri arkkipiispan epäävän kannan vuoksi - ole tähän saakka onnistunut. Uppsalan yliopistopettajain piireistä, joitten puoleen olen m.m. kääntynyt, on minulle vakuutettu, että jos sellainen toimenpide niille esitettäisiin, niin tulisi se kohtaamaan yksimielisen kielteisen vastaanoton.

Vastauskirjeeseeni arkkipiispalle liitin kopion erästä kirjeestä, jonka olin osoittanut vapaaherra R.A.Wredelle hänen lentokirjansa johdosta ja missä olin esittänyt mieltäni ruotsalaisen puolueen onnettomasta johdosta sekä erittäinkin maltillisten ainesten valitettavasta saamattomuudesta ja yhä selvemmästä alistumisesta itäruotsalaisten vallan alle. Sen jälkeen en ole mitään kuullut, eikä myöskään hra Rinman Stockholms Tidningenissä ole asiaa puheeksi ottanut, niinkuin hän ylipäänsä on tahtonut pysyä puolueettomana. Mielestäni onkin parasta, että se saa vähitellen väistyä muitten asiain tieltä: tšekäläinen yleisö uupuu pian, ja on sanomalehtien, jos haluavat pitää sen intressiä valveilla, vähävälisiä aina turvauduttava uusiin sensatioihin.

T.k. 22 p. piti Lundin yliopiston professori Wrangel radioesitelmän, jolla oli otsakkeena "Svensk och finskt". Kun

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tiesin Wrangelin olevan hyvissä väleissä muutamien meikäläisten ruotsikiihkoisimpien kanssa ja kun sitä paitsi tunnen hänet ahdasmieliseksi ja typeräksi herraksi sekä vielä siihen lisäsin, että hän, huolimatta vanhasta tuttavuudestamme, pysyi täydellisesti piilossa minun äsken käydessäni Lunnissa esitelmöimässä, oli minulla syytä odottaa pahinta. Kuten Ulkoministeriölle lähettämästämme Sydsvenska Dagbladetin selostuksesta näkyy, antoi Wrangel kyllä tavallista enemmän tunnustusta Suomelle sen osasta Ruotsin puolustajana läpi vuosisatojen sekä viittasi myöskin siihen, ettei Ruotsin yleisön pitäisi uskoa kaikkea, mitä sanomalehdet kertovat - mikä oli yhtä tarpeellinen kuin harvinainen myönnytys. Mutta nämät seikat hukkuivat aivan siihen ylistyslauluun, joka loppussa kaiutettiin Suomen ruotsalaisen aineksen sivistykselliselle merkitykselle ja mikä esitti suomalaiset miltei täydellisinä barbaareina. Esitelmää - jota en itse ollut tilaisuudessa kuulemaan - karakterisoi eräs ruotsalainen ystävämme seuraavasti: "esitelmänä kerrassaan alaarvoinen, sävyltään patteettis-sentimentaalin, niin että se usein kävi naurettavaksi, tendessiltään erittäin ruotsalais-nationalistinen; se voisi tehdä paljon pahaa, jollei sen heikkous olisi pistänyt kaikille silmiin, mikä on toivottava". En ole siitä perästäpäin kuullut kenenkään puhuvan, mutta tietysti esityksestä, joka toivotetaan 200,000 korvaan, jotain aina jää jällelle. Mahdollisesti muutamit kuulijoista kuitenkin vielä muistavat vähän ennen joulua täällä toimeenpantua "suomalaista radio-iltaa" ja siinä pitämääni Kalevala-esitelmää ja voivat siihen verrata hra Wrangelin väitteitä. Joka tapauksessa hänen käyttämänsä kieli ja mittakaavat elävästi muistuttavat esim. hra Collianderin kirjoittamissa tahi inspiroimissa artikkeleissa käytettyjä, eikä liene vähintäkään epäilystä siitä; ettei hänen radioesitelmänsä olisi Suomesta tulleesta kehoituksesta pantu toimeen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Ulkodepartementin sanomalehtiosastossa on luvattu koettaa pitää sanomalehdet kurissa, jotteivät ne ainakaan esitä sellaista, mikä voi olla kansalle loukkaavaa, mutta samalla valitetaan, että lehdet tavallisesti pyrkivät olemaan mahdollisimman rippumattomia hallituksen elimistä. Poliittisella osastolla on meille vakuutettu, etteivät nykyiset hankaukset vaikuta yhteistyöhön, etenkin kun hallitus tyydytyksellä on pannut merkille, että Suomen politiikan nykyisessä johdossa valitsee Ruotsia kohtaan ystävällinen suunta. Mutta jos ensi kesän eduskuntavaaleissa aitosuomalainen aines saa enemmistön, tulee epäilemättä käymään vaikeaksi estää sitä vieraantumista Suomesta jatkumasta, mikä täällä valitettavasti on viimeisinä aikoina ollut suuren yleisön mielialoissa huomattavissa.

Ministeri:

Ministeri

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmnin raportti no 4.
Tukholma.

26/4 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
*
STOCKHOLM

Tukholmassa, huhtikuun 26 p:nä 1927.

N:o 6771

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7/76	Sal.	dy
28/4-27	U	U
UUTTA	GSASTO	ASA
5.	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 4, joka käsittelee Ruotsin sisäpolitiikkaa yleensä sekä täällä suurta huomiota herättänyttä koulukysymystä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

K. V. Voionmaa

Herra Professori K.V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, huhtikuun 26 p:nä 1927.

LAISTEPIO

7/76 Sal. D. 27

28/4-27

LAISTEPIO	AMMATTI
5	02

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 4.

Sisäpolitiikkaa.

Ruotsin sisäpoliittisessa mailmassa ei ole viime aikoina suuria tapahtunut. Hallitus koettaa luovalla asiasta asiaan ilmaisevalla oikeastaan mitään omaperäistä ohjelmaa, vieläpä mitään vakaumusta, nojautuen siihen siipeen, mikä missäkin erikoisessa tapauksessa voi sitä auttaa matkaansa jatkamaan. Tämä riippuvainen asema se etupäässä estää siksikin väkevää miestä, kuin mitä hra Ekman on, panemasta omaa persoonallisuuttaan näytteille, pakottaen hänet yhtämittä otta- maan huomioon kaikenlaisia opportunistisia näkökohtia, ei vain yleisenparlamentaarisen aseman, mutta myöskin hallituksen oman kokoonpanon sanelemia. Tietenkään en tällä tahdo väittää, että hän, yhtä vähän kuin muutkaan hallituksen jäsenet, pitkin matkaa antaisi alttiiksi omat periaatteensa; mutta kun hänen kantajoukkonsa on siksi pieni ja sen keskuudessakin ilmenee eripuraisuuksia tärkeissä kysymyksissä, niin on ymmärrettävissä, mitenkä suurta varovaisuutta kysytään, jottei tämä kokoonpanoltaan hiukan konstruoitu ja heikko hallitus joutuisi karrille. Tähän saakka sitä ei kuitenkaan vielä ole voitu eduskunnassa suuremmissa määrin ahdistaa, koska työ toistaiseksi on keskittynyt valiokuntiin. Mutta kevätpuolella niissä esillä olleitten asiain joutuessa kamareissa ratkaistaviksi, asema ehkä tulee käymään vaikeammaksi. Ei kuitenkaan uskota mitään vaaroja hallitukselle koituvan, koska se toiselta puolen ei vähällä tule antamaan perää, eikä myöskään toiselta puolen käsiteltävät asiat ole niin tärkeitä, että niiden vuoksi kannattaisi järjestää hallituksen muutos. Päinvastoin luullaan tämän hallituksen istuvan vaalien yli, jotka tapahtuvat syksyllä 1928 - vähällä kunnialla, se on kyllä totta, ja suuria

vaikeuksia vastaan kamppaillen, mutta ei myöskään kenenkään kadehtimana ja painaen koko parlamentariseen elämään laimeuden ja ikävyyden leiman.

Kysymys työrauhasta, joka olisi voinut sitä vilkastuttaa, muodostuen taas suureksi taistelukysymykseksi porvarillisten ja sosialidemokraattien välillä, on, kuten aikaisemmin olen Herra Ulkoasiainministerille ilmoittanut, tällä hetkellä joutunut päiväjärjestyksestä pois, vaikka se ehkä siinä vielä jossakin muodossa tulee ilmestymään. Silloin on aika siihen palata. Toistaiseksi tahdon vain lyhyesti koskella muutamia muita kamarien pöydälle ratkaistaviksi joutuvia kysymyksiä, joista sanomalehdistössä, komiteoissa, asiantuntijapiireissä ja yleisössä eniten on viime aikoina keskusteltu.

Suurimman huomion on ehdottomasti vetänyt puolelleen koulukysymys.

Koulukysymys.

Nykyinen koulujärjestelmä Ruotsissa perustuu 1904 vuoden valtiopäivien tekemään, mutta vasta vähitellen toimeenpantuun päätökseen. Sen peruspylväät ovat: 1. kansakoulu, 2. realikoulu ja 3. lukio. - Tähän on hiukan myöhemmin (1911) tullut "kunnallinen välikoulu" (Kommunala mellanskolan), joka on vastannut realikoulua, sillä erolla (paitsi taloudellisessa suhteessa), että välikoulu edellyttää kuuden vuoden kansakoulukäyntiä ja että siinä on ainoastaan 4 luokkaa, realikoulun edellyttäessä kolme kansakoululuokkaa tahi vastaavan kurssin valmistuksena sen 6-vuotiselle kurssille. Kumpanenkin on tarkoitettu viemään "realikoulututkintoon", mikä oikeuttaa pääsöä muutamille käytöillisille virkaaloille. Molemmat ovat yhteiskouluja, välikoulu laajemmassa määrin kuin realikoulu. Tämän viimeksimainitun viides luokka vie 4-luokkaiseen lukioon, missä on kaksi linjaa, toinen (perusteellisempi) realinen, toinen klassillinen.

Tämä järjestelmä nähtävästi ei ole toiminut tyydyttävällä tavalla: etupäässä on sekä realikoulujen että lukioiden kursseja vastaan tehty ankaria muistutuksia (lukiossa kahdella ylimmällä luokalla eli "renkaassa" voidaan "valita pois" -välja bort- määrättyjä aineita) muka sillä perustella, etteivät kumpasetkaan vastaa tarkoitustaan, minkä vuoksi realikoulujen oppilasmäärä on suuresti vähentynyt, ja toiselta puolen ylioppilaskokelaat näyttävät omaavan aivan riittämättömiä tietoja. Tuskin oli kaksi vuosikymmentä kulunut, kun jo ruvettiin ajattelemaan uudistuksia. 31 p. joulukuuta 1918 asetti silloinen opetusministeri Rydén suuren "koulukomisionin", jonka puheenjohtajaksi hän itse rupesi ja joka vasta 1922 jätti hallitukselle ehdotuksensa. Tämä mietintö herätti Ruotsin koulupiireissä sekä kauas niiden ulkopuolella erittäin suurta huomiota, ja on siitä väitelly ollut käymässä miltei jatkuvasti viiden vuoden aikana, saaden tietysti uutta vauhtia mietinnön nyt esiintyessä hallituksen esityksen pohjana, joskohta melkoisesti muovailtuna.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

"Rydénin komisionin" ehdotuksen päätarkoitus on opetuksen perinpohjainen yhtenäistyttäminen: sen pirstoutuminen moneen eri haaraan on estettävä, ja samalla on katsottava, että kaikille kansanluokille hankitaan samanlaiset sivistysmahdollisuudet. Tätä varten on yhteisenä pohjana oleva kuusivuotinen kansakoulu; sitä seuraa neljävuotinen realikoulukurssi ja ylioppilaiksi haluaville kolmevuotinen lukiokurssi, jaettuna eri linjoihin, kuten tähänkin saakka. Tämä järjestelmä olisi sovellettava kaikkiin oppikouluihin; ylioppilaaksi pääseminen viivytettäisiin sen kautta yhdellä vuodella (13 vuotta pro 12).

Komisionin ehdotus on, kuten sanottu, ollut mitä vilkkaimman keskustelun esineenä, ja on siitä vaadittu lausuntoja monelta (noin 800:lta !) eri taholta. Suurin osa asian tuntijoista, kuten yliopistojen konsistorit, oppikoulujen, teknillisten koulujen ja seminaarien opettajaneuvostot, tuomiokapitulit, j.n.e., on asettunut jyrkästi epäävälle kannalle yhteisen pohjakoulukurssin pituuteen nähden, mikä kohta sitten onkin muodostunut riitakysymyksen ytimeksi. Yhtä mieltä ollaan täydellisesti siitä, että kansakoulun tulee muodostaa pohja oppikouluille, mutta sen laajuudesta menevät mielipiteet kerrassaan erille: entistä kolmevuotista järjestelyä ovat monet puoltaneet, toiset taas tahtovat neljä- tai viisivuotista pohjakurssia, toiset yhtyvät komisionin enemmistöön, m.m. kouluhallituksen enemmistö sekä pääjohtaja Bergqvist, joka komisionin ehdotuksen johdosta on julkaissut arvokkaan teoksen "Våra skolor", 320 s. Vähitellen näkyy riita kuitenkin keskittyneen neljä- ja kuusivuotisen kurssin valintaan.

Kunink. esitys, joka, niinkuin täällä on tapana, sisältää kysymyksen sangen seikkaperäisen esihistorian sekä departementin päällikön motiveerauksen, käsittäen kokonansa 330 sivua, nojautuu pääpiirteissään Rydénin komisionin ehdotukseen, menemättä kuitenkaan sen soveltamisessa yhtä pitkälle. Kompromissina se on kohdannut jyrkkää vastarintaa sekä oikeisto-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

että vasemmistotalolta; siitä huolimatta on se eduskunnan kouluvaliokunnassa saanut pienen enemmistön, jota vastaan kuitenkin ankarasti on taistellut eräs hallituspuolueen omia jäseniä, professori Bergman. Luultavaa onkin, että hänen vastaehdotuksensa (= neljävuotinen pohjakoulu) tulee ainakin ensikamarissa saamaan enemmistön, mikä tietäisi kysymyksen raukenemista täksi kertaa.

Pääpiirteissään esitys sisältää kaksi uudistusohjelmaa. Toinen tarkoittaa itse koulutyön uudestaan järjestämistä: opetuksen suurempaa keskitystä, ainehiston puhdistamista, oppikirjojen tarkastamista, käytöllisen opetuksen laajentamista, urheilun ja ulkoilmaelämän ottamista korkeimpien koulujen varsinaiseen ohjelmaan. Tämän ohella ja jotta henkilökohtainen opetus saisi järjestelmässä suuremman sijan, olisi oppilaitten luku luokkia kohti supistettava ja luokat jaettavat ainakin muutamia aineita opetettaessa.

Tätä uudistusohjelmaa vastaan ei ole miltään taholta mitään muistutettu; sen ainoana heikkoutena pidetään, että sen toteuttaminen suuressa määrin on kaukaisen tulevaisuuden kangastus.

Toinen osa esitystä tarkoittaa, koulukomisionin esitystä seuraten, että korkeampi opetus rakennetaan eheän kuusiluokkaisen kansakoulun pohjalle. Perustavana näkökohtana on siinä vaatimus, että kaikkialla, missä valtio taikka kunta kannattaa koululaitoksia korkeampaa teoreettista opetusta varten, on tarjottava pakollisen kansakoulukurssin läpikäyneelle nuorisolle mahdollisuus jatkaa opintojaan välittömässä yhteydessä kansakoulussa saamansa opetuksen kanssa. Tämä vaatimus toteutettaisiin siten, että ne reaalikoulut, joissa on vain yksi linja, liitetään kansakoulun kuudenteen luokkaan, mutta niissä, missä on kaksi linjaa tahi useampia, liitetään joko kansakoulun kolmanteen taikka sen kuudenteen luokkaan. Muutamissa paikoin järjestetään niitä varten, jotka lyhintä tietä tahtovat päästä ylioppilaiksi, lyseo tahi lyseolinja, rakennettu

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

suorastaan kansakoulun kuudennelle luokalle. Tämän nojalla tulisivat monet nykyiset kuusiluokkaiset realikoulut muutetuiksi neljäloukkaisiksi, samantyypp^Pisiksi kuin kunnalliset väliluoklut. Esitys ei tarkoita yleistä, yhdellä kertaa tapahtuvaa muutosta koulukomisionin ehdotuksen mukaan, mutta "varovaista, vähitellen tapahtuvaa nykyisen järjestelmän sovittamista olosuhteiden muuttuneisiin vaatimuksiin". Tämän kautta luotaisiin n.s. "sekajärjestelmä", missä kaksi eri tietä veisi realikoulututkintoon: normaalin tie kulkisi läpi kuuden kansakoululuokan ja neljän realikoululuokan, mutta sen ohella sallitaisiin toistaiseksi toinen tie, nim. kolme kansakoululuokkaa ja kuusi realiluokkaa. Tähän tulee vielä, että muutamissa tapauksissa kuusiluokkaisten realikoulujen kolmanteen, neljänteen ja viidenteen luokkaan perustettaisiin rinnakkaislinja, joka ei edellyttäisi mitään pohjakoulua vaan ensimmäisen ja toisen luokan kurssia vastaavan yksityisopetuksen. Ja tämä sekajärjestelmä voisi joskus olla olemassa samassa koulussa. Luokit (kymnaasit) olisivat sekä kolme- että neljäloukkaisia, riippuen siitä, kuinka täydellisen realikoulukurssin oppilas on suorittanut.

Ehdotusta vastaan (tässä on tietysti vain yleisimmät pääpiirteet esitetty) on kaikilta tahoilta muistutettu, että se on sekava eikä vastaa sitä yhtenäisyyden periaatetta, johon on tahdottu tulla, ettei se ole omistanut kylliksi huomiota tyttöjen kasvatukselle ja ettei se sisällä mitään opetussuunnitelmia teoreettisten selvitysten tueksi. Vasemmisto väittää, asettuen komisionin kannalle, että esitys on pillannut tämän selväpiirteisen ehdotuksen ja on eräessä anomusesityksessä kehoittanut eduskuntaa siihen palaamaan. Hallituspuolueen omassa piirissä on, kuten jo mainitsin, vastustettu kuusiluokkaista pohjakoulua sillä perusteella, että kouluopetuksen antama sivistys sen kautta tulisi käymään vielä hatarammaksi kuin mitä se nyt on. Pedagoogeista ovat yksinomaan kansakouluopettajat ehdotuksen puolella. Kaikki

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

muut esittävät painavia muistutuksia. Asia on näin ollen
aivan sekaisin, ja yleinen mielipide alkaa vaatia sen
ratkaisua lykättäväksi, mikä ehdottomasti olisikin parasta.

Muista riitaasioista saanen vastedes tehdä selkoa.

Ministeri:

Wm. J. Söderberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmian raportti no 5.
Tukholma.

25/5 1927

SUOMEN LÄHETYSÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, toukokuun 25 p:nä 1927.

N:o 925.

ULKOASIAINMINISTERIO		
9176 Le. D. 10 27		
27/5-27	12	LIT.
	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 5, joka käsittelee koulukysymyksen ratkaisia sekä esitystä maahanmuuttolaista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Henrik Fredriksson

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, toukokuun 25 p:nä 1927.

VALKOASIAINMINISTERIO

9/76 Sal. D. 1927
27/5-27 12 Liit.
OSASTO ASIA
5 C2

TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI

N:o 5.

Koulukysymyksen
ratkaisu.

Se kunink. esitys, josta edellisessä raportissani tein selkoa, tuli valiokunnassa koko lailla muutetuksi.

Valiokunnan töitä seurattiin erinomaisella mielenkiinnolla. Sitten puolustuskyömyksen aikoja ei mikään asia ole maassa herättänyt yhtä suurta mielenkiintoa. Kautta koko Ruotsin pidettiin kokouksia, ja sanomalehdet olivat täynnä kirjoituksia. Oppikoulujen taholta nostettiin luja vastarinta: 93 % koko maan oppikoulujen opettajakunnasta liitettiin siihen, samaten miltei kaikki muut asiantuntijat. Oppositio ei kohdistunut periaatteeseen, nim. että kansakoulun piti olla pohjakouluna, vaan ensiksikin siihen, että kansakoulun kurssin piti olla 6-vuotinen ja toiseksi, että tällainen mullistava uudistus tapahtuisi ilman riittäviä valmistavia kokemuksia. Luultiin tämän näkökannan olevan voiton puolella, kun yhtäkkiä saatiin kuulla, että valiokunnassa talonpoikaisliiton johtaja, prof. Reuterskiöld, oli hra Rydenin kanssa tehnyt kompromissin, jonka mukaan 6-vuotinen pohjakoulu tulisi yleiseksi, mutta sen ohella olisi olemassa muutamissa kouluissa rinnakkaisjärjestelmä, kohdistuen 4-vuotiseen pohjakouluun, jota jatkaisi 4- taikka 5-vuotinen realikoulu. Työille perustetaan suurimmissa kaupungeissa neljä korkeampaa opetuslaitosta, mutta sitäpaitsi heillä tulisi olemaan pääsy miltei kaikkiin oppikouluihin, jotka sen kautta muutettaisiin yhteiskouluiksi. Valtio ottaa haltuunsa muutamat kunnalliskimmaasit ja vuosina 1929-1923 koko 54 kunnalliskoulua.

Tämä järjestelmä ei ole helposti ylinähtävä, siihen kun m.m. sisältyy kaikenmoisia meille tuntemattomia vaihtoehtoisia ja rinnakkaismuotoja. Liitän tähän sen vuoksi

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

erään sanomalehden antaman yleiskatsauksen.

Ehdotuksen hyväksyivät pääpiirteissään molemmat kamarit pääministeri Ekmanin ilmoitettua hallituksen sitä kannattavan ja ulkoministeri Löfgrenin siihen liityttyä, pitäen kuitenkin hieman omituisen puheen, missä hän sangen selvästi ilmoitti tyytymättömyyttensä ehdotuksen yksityiskohtien suhteen.

Huomiota herätti sitäpaitsi, että hallituksen äänenkannattaja Svenska Morgonbladet kaiken aikaa oli tarmokkaasti vastastanut "Rydénin linjaa", ja että eräs hallituspuolueeseen kuuluva huomattava yliopisto- ja koulumies, professori Bergman, oli kouluvaliokunnan vähemmistöön kuuluvana enemmistöä erittäin ankarasti arvostellut sekä paljastanut sen menettelytavan suhteen seikkoja, jotka osottivat työn käyneen hätiköimisen merkeissä ja valiokunnan laskelmien olevan monessa suhteessa kaikkea muuta kuin luotettavia. Ensi kamarissa esiintyi myöskin kaksi maalaisliittoon kuuluvaa professoria, entiset ministerit Wohlin ja Westman, jyrkästi ehdotusta vastaan; edellinen heistä piti loistavimpia puheita, mitä kamarissa on kuultu ja ilmoitti päätöksen jälestä puolueyhjensä johtajille luopumisensa puolueesta. Paitsi yhtä ainoata edustajaa, joka päättäväisesti asetui vähemmistön puolelle, kannattivat kaikki sosialistit valiokuntaa.

Hallituksen asemaa tämän kysymyksen vaiheet eivät ole lujittaneet, sen myöntävät sen omatkin puoluelaiset. Tähän saakka sen on täytynyt pääasiallisesti - lukuunottamatta puolustus- ja koulukysymystä - hakea itselleen tukea porvarillisten taholta, mutta tällainen yhteistyö käy nyttemmin vaikeammaksi kuin ennen. Eikukaan oikeastaan olisi halukas nyt, valtiopäivien loppuessa, toimeenpanemaan hallituspulaa; mutta viime tingassa on vielä sellaisia ratkaisemattomia asioita, jotka helposti voivat saattaa hallituksen alakynteen, niinkuin esitys kunnallisen veroituksen uudestaan järjestämisestä, mitä sosialistit näkyvät kokonaan vastustavan ja ^{minkä/}muutamiin kohtiin oikeisto ei ole tyytyväinen. Kuitenkin tuntuu yleinen mielipide olevan se, että hallitus tulee vaikeuksista suoriutumaan, mikä tietää sen paikallaan pysymistä ainakin ensi vuoden valtiopäiviin saakka.

Under den långa striden om det svenska skolväsendets omgestaltning ha vissa problemställningar, karakteriserade genom speciella slagord, trängt så långt fram i förgrunden, att skolbeslutets innebörd i stort för en hel del utanför de skakunnigas kretsar trots de många anförandena förblivit rätt dunkel. Till deras tjänst lämnas här i största korthet några orienterande uppgifter.

Enhetsskolans system innebär, att staten tillhandahåller ett enhetligt, sammanhängande skolsystem men i allmänhet icke understödjer några parallellformer. I den enhetsskola, som riksdagen godkänt, är folkskolan det grundläggande stadiet. Från denna komma barnen i regel in i realskolan, om de vilja fortsätta, och därifrån vidare till gymnasium. En annan väg bär direkt från folkskola in i lyceum, som också slutar med studentexamen. För flickorna kan studievägen också gå från folkskolan till flickskolor, som icke leda till studentexamen.

För det barn, som kommer in i skolvägen, blir den normala utvägen folkskolan. Staten kan icke förbjuda privata skolor, som ge motsvarande utbildning, men de få icke statsbidrag och böra sålunda bli rätt dyrbara.

I folkskolan genomgår barnet antingen fyra eller sex klasser, innan realskolan träder in. Det första alternativet är det bästa. På de fyra folkskoleåren följer då en femårig realskola. Det andra alternativet innebär, att barnet går sex år i folkskolan och sedan fortsätter i en realskolelinje, som omfattar fyra år. I båda fallen skall en inträdesprövning ske vid övergången från folkskola till realskola, men denna prövning skall för folkskolans barn endast omfatta modersmålet och matematik. Alla andra barn få tentera i alla ämnen.

Det första alternativet har betecknats som det bästa icke endast därför att man därigenom undviker ett års försening utan också därför att arbetet får en naturligare fördelning. De barn, som ha gått fyra år i folkskolan, få längre tid för realskolekursen, något som särskilt är gynnsamt för undervisningen i språk. Realskolans begynnelsepråk blir som hittills tyska. De barn, som ha gått sex år i folkskolan, få ligga i för att ta igen det förlorade. Från denna synpunkt är det beklagligt, att de nya flickläroverk, som skola skapas, endast få fyraårig realskola.

Från realskolan går eleven till gymnasiet, som i regel är fyraårigt. Övergången sker efter realskolans näst högsta klass. Denna är nämligen som nu avsedd för dem som vilja avsluta sin skolgång med realexamen, som den nuvarande realskoleexamen härnäst skall kallas. Även för dem finns dock en möjlighet att fortsätta fram till studentexamen. Utom den fyraåriga skall nämligen också en treårig gymnasielinje inrättas både på latin- och reallinjen. På några få håll inrättas dessutom en lyceulinje, som från folkskolans sjätte klass på sex år leder till studentexamen.

I gymnasiet skall arbetet ordnas på ett mera fritt sätt än hittills. Man tänker sig vissa ämnesgrupper som obligatoriska, men till dessa har eleven skyldighet att efter fritt val lägga andra ämnen, som intressera honom. Elever med utpräglad begåvning kunna sålunda redan i skolan inrikta sig på den levnadsbana, för vilken de ha bestämt sig. Gymnasieåren avslutas med studentexamen, som dock i regel endast omfattar sju ämnen.

För flickorna äro de flesta statsläroverk öppna, varför de ha samma vägar att välja på som gossarna. Dessutom anordnas successivt särskilda flickläroverk, och utredning har begärts om kommunala flickskolor. Huru dessa skola organiseras är en öppen fråga. Man hoppas, att den gamla värdefulla flickskoletypen här upptages, men man kan befara att den bygges upp efter mellan-skolornas mönster. En konsekvens av skolreformen blir i varje fall, att de höga avgifterna för flickornas skolgång falla bort.

För flickorna äro de flesta statsläroverk öppna, varför de ha samma vägar att välja på som gossarna. Dessutom anordnas successivt särskilda flickläroverk, och utredning har begärts om kommunala flickskolor. Huru dessa skola organiseras är en öppen fråga. Man hoppas, att den gamla värdefulla flickskoletypen här upptages, men man kan befara att den bygges upp efter mellan-skolornas mönster. En konsekvens av skolreformen blir i varje fall, att de höga avgifterna för flickornas skolgång falla bort.

Vad slutligen de enskilda läroverken beträffar, inträffar blott den förändringen, att de måste bygga på folkskolan liksom statsläroverken. Privatläroverken skola ha anknytning till minst fjärde folkskoleklassen, om de vilja behålla sitt statsunderstöd. För sina förberedande avdelningar få de hädanefter icke något understöd alls.

Den nya organisationen är avsedd att träda i kraft successivt. Början torde kunna göras redan med läsåret 1927—28, men det beräknas dröja 4 å 5 år, innan det hela är klart.

Maahanmuutto-
laki.

Hallitus sai kuitenkin toisessa kamarissa (ensi kamarissa ei vielä ole äänestetty, mutta sen päätös tulee menemään samaan suuntaan) puolelleen suuren enemmistön eräessä toisessa vastarintaa herättäneessä kysymyksessä, missä asema oli aivan erilainen kuin kouluriidassa, suurimman osan porvarillisia nyt ollessa hallituksen puolella sosialistien kantaa vastaan (kuitenkaan eivät äänet tyystin seuranneet puoluelinjoja). Tarkoitin esitystä ulkomaalaisen tulo- ja ololuvasta Ruotsissa ("invandringslagen").

Näitä suhteita on, kun 1914 vuoden laki ei enään sovi vallitseviin olosuhteisiin, järjestetty erinäisten asetusten nojalla, joista tärkeimmät ovat päivätyt 1918 ja 1926. Esityksen tarkoitus oli antaa näitten asetusten määräyksille lain muoto. Vastustajien taholta väitettiin, että 1926 vuoden asetus voitaisiin toistaiseksi säilyttää sitä taitavasti sovittaen, kunnes tarkoin olisi harkittu, minkälainen kontrolli - sillä kontrollista oli kyllä, etenkin työalalla, pidettävä kiinni - parhaiten sopisi nykyoloihin; siten voitaisiin päästä sellaisesta "poliisilaisesta", kuin mitä esitys tarkoittaa.

Esityksen pääpiirteet ovat seuraavat. Passijärjestelmä jää ennalleen, ja ovat passit kuninkaan määräämissä tapauksissa varustettavat viisumilla. Tämä viisumi annetaan määräajaksi, jonka jälkeen se on uudistettava. Mutta myöskään passi, johon ei tarvita viisumia, ei oikeuta pitemmän kuin kolmen kuukauden maassaoloon; sen jälkeen vaaditaan sosialihallituksen määrätyn ajaksi antama olo lupa. Jollei sosialihallitus myönnä tällaista lupaa, niin anojalla ei ole tilaisuutta siitä valittaa; esitys ei sisällä mitään syistä, jotka voivat aiheuttaa tällaisen kielteisen ratkaisun. Maahan tultuaan on ulkomaalaisen heti henkilökohtaisesti ilmoitettava poliisivirastolle sekä annettava itsestään kaikki sen vaatimat tiedot. - Ulkomaalaisen, joka

hakee työansiota, on hankittava itselleen työluva. Tämän antaa joko passia viseeraava virasto taikka sosialihallitus; sen voi sosialihallitus peruuttaa ennen määräajan loputtua. Valitusmahdollisuuksia ei ole. Jollei tämä työluva jo ole hankittu ennen maahan tuloa, niin asianomaista ei lasketa maahan. Samaten jollei ilmoitus heti tapahdu, taikka jos esitettyihin kysymyksiin ei todenmukaisesti vastata. Näissä tapauksissa on alimmalla poliisiviranomaisella täysi toimintavalta. Mutta sitäpaitsi on lääninhallituksella oikeus estää maahantulo poliittisista syistä, jos on "syytä otaksua, että ulkomaalaisen toiminta on valtakunnalle haitallinen". -

Uutuutena esiintyy "maasta passittaminen", mikä eroaa karkoittamisesta siinä, ettei siihen sisälly takaisin tulemisen kieltoa. Sitä käytetään, jos joku jää maahan, vaikka hänen lupaaikansa on mennyt umpeen, taikka muuten laininlyö velvollisuuksiaan. Tästä passittamisesta päättää lääninhallitus, mutta siitä voi erityisissä tapauksissa valittaa.

Täydellinen karkoittaminen tapahtuu yleisesti voimassa olevien periaatteiden nojalla; lisätty on "luvaton viinan valmistus tahi myynti" ja "laiton tavarain tuonti".

Lakineuvoston ("lagrådet") käsitellessä esitysehdotusta, lausui eräs sen vapaamielinen jäsen, oikeusneuvos Alexandersson, että kun tätä ehdotusta vertaa siihen lakiin, joka ennen yllämainittuja asetuksia oli voimassa ja joka ei ole kolmeatoista vuotta vanhempi, niin tuntuu tämä viimeainittu ikäänkuin kuuluvan johonkin menneeseen korkeampaan kulttuurijaksoon, ja oikeusvaltaa näkyy tässä asiassa seuranneen sosiaalis- ja poliisivalta. Ennen olivat pääsy ja olo hyvämaineiselle ulkomaalaiselle vapaat, hän voi työllään hankkia itselleen rehellistä toimeentuloa, häntä ei valvottu eikä pakotettu alinomaisiin ilmoituksiin, hän oli oi-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

keudenmukaisesti suojeltuna mielivaltaisista toimenpiteistä, ja hänellä oli oikeus vedota maan korkeimpaan tuomioistuimeen. Nyt hän on jo maahan tullessaan riippuvainen paikallisten viranomaisten käsityksestä hänen poliittisesta vaarallisuudestaan taikka viattomuudestaan sekä sittemmin erään hallinnollisen viraston luvasta, mikä sitä antaessaan ei ole pakotettu noudattamaan tavanmukaisia sääntöjä, ei edes mainitsemaan syytä, ja minkä päätös on kumoamaton; hän on alituisen valvonnan ja periaatteellisen työkiellon alaisena; hänen on maasta poistuttava, jollei hän onnistu saamaan pidennettyä oloilupaa, niinkuin myös, jos hän sattuu rikkomaan valvontaasetuksia vastaan. Kun nyt kuitenkin, jatkaa hra Alexandersson, miltei kaikissa maissa on tässä suhteessa asetettu valtion varmuuden ja yhteiskunnallisen talouspolitiikan intressit ihmisyy- ja kohtuullisuusaatteiden edelle, on kysymys oikeastaan siitä, katsotaanko "epänormaalien" olojen pakko niin suureksi ja niin kauan kestäväksi, että todellakin on syytä ryhtyä tällaiseen lainsäädäntöön. Ja kun on otettava huomioon Yhdysvaltojen uusi maahanmuuttopolitiikka sekä siitä johtuvat siirtotendenssit Europan kansoissa, joitten vaikutukset suuressa määrin voivat ulottua Ruotsiin, ja kun täten muodustunut tilanne nähtävästi ei ole ohimenevää laatua, niin ei oikeusneuvos, kaikesta huolimatta, katsonut voivansa evätä esitysehdotuksen pohjalla rakennettua lainsäädäntöä.

Epäilemättä on samanlainen ajatuskulku määrännyt monen kannan, joka ei muuten olisi taipuvainen niin pitkälle meneviin toimenpiteisiin. Sitä arvostellessa on myöskin pidettävä silmällä ruotsalaisten suuri pelkurimaisuus kaiken suhteen, mikä tavalla tahi toisella voisi heidän hyvinvointiaan häiritä. Joka tapauksessa hallituksen ja oikeiston ei olisi tarvinnut turvautua sellaisiin jotenkin kaukaa haettuihin syihin, kuin että ruotsalainen rotu pilaantuisi, jos ulkomaalaisille helpoitettaisiin pääsy maahan.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Omituiselta tuntuu, että samassa hengenvedossa kun tämä laki hyväksytään, täällä järjestetään puolivirallinen toimisto, jonka tehtävänä on hankkia eteville ruotsalaisille työvoimille paikkoja ulkomailla.

Ministeri:

W. J. Forsberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 62

ASIA:

Ministeri Söderhjelmian raportti no 6

Helsinki

15/6-1927

SUOMEN LÄHEITYS
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, kesäkuun 15 p:nä 1927.

N:o 984.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10 / 77 Sal. D. 27		
17/6-27 6 - U.L. -		
RIVIA	ORJA	ASA

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti-
ni N:o 6, joka käsittelee valtiopäivien päättäjäisiä täällä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioi-
tukseni vakuutus.

Kenneth J. J. J.

Herra Professori K. V. V o i o n m a a ,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI

N:o 6.

Valtiopäivien
päättäjät.

Kamarit lopettivat työnsä 13 p. kesäkuuta. Sen jälkeen kun hallitus oli talonpoikaisliiton avulla sekä uh-
rattuaan oman alkuperäisen kantansa niukasti pelastanut sa-
tamaan kouluasian (kuitenkin vain väliaikaisesti) sekä saanut
suuren enemmistön edellisessä raportissani selostetulle maa-
hantuloesitykselleen, riippui sen kohtalo kahdesta vielä jä-
lellä olevasta tärkeästä asiasta. Toinen oli ehdotus kun-
nallistaksoituksen uudistamiseksi, siksi mutkikas ja monipuo-
linen kysymys, että se painetussa kunink. esityksessä liit-
teineen täyttää lähes 700 sivua. Mahdotonta on tietysti ru-
veta lähemmin koskettelemaan tämän ehdotuksen eri kohtia,
etenkin kun lopullinen keskustelu tuli kohdistumaan miltei
yhteen ainoaan pääpykälään, nim. maatalouskiinteistöjen verot-
tamiseen. Hallituksen ja asianomaisen valiokunnan ehdotus si-
sälsi, että tämä verotus laskettaisiin niin, että osittelu-
luku (repartitionstal) maatalouskiinteistöä kohti olisi kuusi
% eli kuusi veroäyriä pro 100 kr.,sillaikaa kun vastusta-
jat (oikeisto ja muutamat talonpojat) vaativat luvun alentamis-
ta muitten kiinteistöveroäyrien tasolle, nim. viiteen %:iin.
Sosialidemokraatit tahtoivat toistaiseksi säilyttää nykyisen
provisorion sen vuoksi, että heistä uusi ehdotus sisälsi
liian pieniä myönnytyksiä verottamattomien lyhennysten suh-
teen ja että muutenkin vähävaraiset sen kautta joutuisivat
epäedulliseen asemaan. Heistä ylipäänsä ei olisi suotavaa,
että "takuuvero" (garantiskatt) asetettaisiin "esineveron"
(objektskatt) sijalle, kuten esityksessä edellytetään (ero lie-
nee kuitenkin enimmäkseen teoreettinen, takuuveron saadessa ni-
mensä siitä,että kunnat sitä takaavat,sillaikaa kun esinevero
kohdistuu suorastaan esineeseen). He äänestivät siis valio-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

kunnassa kokonaan esitystä vastaan. Heidän vastalauseensa voitti toisessa kamarissa (ensi kamari oli hyväksynyt hallituksen ehdotuksen) heti ensimmäisessä äänestyksessä, sen ollessa asetettuna vastaehdotukseksi oikeiston 5 % vaativalle vastalauseelle. Nyt tapahtui odottamaton käänne hallituksen kannassa: vaikka se vähän ennen oli vakuuttanut, ettei 6 %:sta voitaisi luopua, ilmoitti pääministeri yhtäkkiä hallituksen nyt kannattavan tässä kohdassa oikeiston vastalauseetta. Mutta tämä hätäkeino oli liian myöhäinen - se olisi varmasti auttanut jos siihen olisi tartuttu aikaisemmin - toisen kamarin enemmistö (114-104) yhtyi sosialistien vastalauseeseen ja koko esitys äänestettiin ~~siis~~ kumoon. Kamarien siis mennessä erilleen, asia raukesi.

Hallituksen tappio ja etenkin sen tässä äänestyksessä arvottomalla tavalla esiintyvä häilyminen eri puolueiden välillä teki sen aseman hetkeksi hyvinkin kriittilliseksi. Kuitenkaan se ei katsonut olevan syytä mihinkään toivotomaan toimenpiteeseen, vaan jäi odottamaan eduskunnan suhtautumista toiseen tärkeään kysymykseen, nim. esitykseen "malmisopimuksesta", joka olisi tehtävä valtion ja suurten malmiyhtiöiden, etupäässä Grängesberg yhtiön, välillä. Tässäkin asiassa oli vasemmisto asettunut hallitusta vastaan, arvellen että sopimus tuottaisi yhtiöille liian paljon etuja ja valtiolle, joka kuitenkin omistaa noin puolet yhtiöiden osakkeista, liian vähän. Hallitus voitti eduskunnassa ja pelastautui siten. Se jää siis istumaan ainakin ensi vuoden alkuun - vaikkakin aika vähällä kunnialla.

Työttömyyskysymys oli myöskin viime aikoina esillä, herättäen kuitenkin vain keskinkertaista mielenkiintoa. Muutamia jälkimaininkeja "Stripa"-jutusta (mikä koski avustuksesta poissulkemista työselkkaustilanteessa) lukuunottamatta, riideltiin nyt vain lähinnä annettavasta työttömyysavustuksesta, mikä vahvistettiin 5 miljoonaksi kruunuksi, sosialistien pyytäessä 8

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

miljoonaa (enemmistö huomautti, että jäännöksiä oli vielä kassassa 4 milj.). Muuten keskusteltiin myöskin rahoissa annettavasta avustuksesta, minkä sosialistit tahtoivat korotetuksi, jota vastaan väitettiin, ettei se voi nousta samoihin eriin kuin maksu suoritetusta työstä.

Muuten käsiteltiin viime tingassa eräs välikysymys kunniamerkkien (ordenien) poistamisesta, jonka ent. oikeusministeri Åkerman (sos.) oli tehnyt sen johdosta, että pormestari Lindhagenin samaan suuntaan menevä anomusesitys oli tullut hyljättyksi vaikka se valiokunnassa olikin saavuttanut heikon enemmistön. Keskustelu kävi kysyjälle hiukan noloksi kun pääministeri huomautti, että hra Åkerman itse oli aikoinaan vastaanottanut Nordstjernan ritarimerkin, johon tämä taas vastasi aikoneensa, siirtyessään sosialidemokraattiseen puolueeseen, jättää sen takaisin, mutta siitä lupuneensa kun Branting oli sanonut, että hän tekisi itsensä naurettavaksi (lehdissä huomautettiin sitten, että hra Åkerman oli maalauttanut itsensä tähti rinnassa). Pääministeri osoitti muuten, mitenkä se sosialistinen hallitus, jonka jäsenenä hra Åkerman oli ollut, antoi ordeneja sinne ja tänne runsaammin kuin mikään muu hallitus, ja lupasi, että tästälähin tultaisiin olemaan säästäväisempiä.

Tähän asia loppui. Kunniamerkkijärjestelmälle Ruotsissa olisi tämän yhteydessä syytä omistaa muutama rivi, mutta se jääköön toiseksi kerraksi.

Ministeri:

M. J. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 62

ASIA:

Ministeri Söderhjelmian raportti no 7

Fukholma

28/6 427-

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, kesäkuun 28 p:nä 1927.

N:o 1032.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 12 / 77 Sal. D. 1327		
30/6-27	42	LML -
RYHMÄ	LUKAITO	ALUA

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää tiedoitukseni N:o 7, joka käsittelee Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän välisiä suhteita.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Munro

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, kesäkuun 28 p:nä 1927.

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN TIEDOITUS

N:o 7.

RUOTSI JA NEUVOSTO-

VENÄJÄ.

Ruotsin kommunistit.

Englannin hallituksen ensimmäiset toimenpiteet Arcos'ta vastaan herättivät täällä rutivanhoillisellakin taholla epäilyä, ja m.m. Nya Dagligt Allehanda julkaisi pääkirjoituksen, missä ennustettiin, että koko hyökkäys tulisi tuottamaan Sovjetille enemmän reklaamia kuin haittaa. Myöhemmin, kun saatiin tietää, mitä kaikkea oli Arcoksen kätköistä löydetty j.n.e., myönnettiin kuitenkin, että nämät arvelut eivät pitäneet paikkaansa; nyt kysyttiin vain, mille kannalle Ranska tulisi asettumaan. Muutamat poliittiset kannunvalajat tietysti käyttivät tilannetta maalataksensa paholaisen seinälle puolustusintonsa hyväksi, mutta ylipäänsä asia ei herättänyt suurempaa mielenkiintoa kuin mikään muukaan ulkopoliittinen selkkaus, missä Ruotsi ei suorastaan ole mukana; täällähän ylipäänsä ihmiset pitävät itsensä jollain tavoin vapautettuina puuttumasta ulkopoliittisiin kysymyksiin. Suurin osa yleisöä oli luultavasti samalla kannalla kuin Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, joka ennusti, että kauppaa tultaisiin käymään yksityisesti niinkuin tähänkin asti kunnes verrattain lyhyen ajan kuluttua uusi kauppasopimus saataisiin toimeen - ja siihen koko tuo mahtava toimenpide rajoittuisi. Valtiopäivillä tapahtui sitten viime tingassa pieni kommunistinen mielenosotus, kun hra Spångberg - tunnettu hyökkäyksistään Suomea vastaan - teki välikysymyksen sisäministerille talvella sattuneesta poliisivoiman kutsunnasta, sen johdosta, että oli kuulunut huhuja jostakin yrityksestä kunink. linnaa vastaan ja ministerin lyhyen vastauksen johdosta rupesi uhkaamaan, että pian vallankumous toimi-

tettaisiin Ruotsissa ja että siitä tulisi aika löyly - minkä takia puhemies kahdesti löi nuijansa pöytään.

Vojkovin murha ja Moskovan mestaukset ovat hiukan enemmän mieliä myllertäneet. Kaikkien puolueitten lehdet - lukuunottamatta tietysti kommunistisen - ovat Moskovan suhteen käyttäneet erittäin selvää kieltä, ja monet niistä valittavat suuresti, ettei Genèvessä ole saatu mitään yleistä protestia tahi muuta päätöstä aikaan, joten epäilemättä verityöt tulevat kaikessa rauhassa jatkumaan. Toiselta puolen kommunistiset lehdet riemuitsevat, niiden kellokas Folkets Dagblad Politiken julkaisee suurilla otsakkeilla Elfvengrenin koristetun ansioluettelon ja lausuu m.m. "Några borgartidningar sprider lögnen, att Elfvengren skulle utsatts för tortyr före avrättningen. Vet hut, lögnare ! De kapitalistiska staternas polis är ensam om tortyren som undersökningsmetod. De ha också utövat den flitigt i Ungern, Finland etc. utan att Sveriges borgartidningar haft något att invända mot sina meningsfränders djuriska grymheter." Tänne saapuneen englantilaisen laivaston miehistölle Folkets Dagblad Politiken osotti englanninkielellä julaistun kehoituksen, missä heitä varoitetaan ampumasta yhtäkään laukausta Sovjetin työväkeä vastaan ja missä Englannin vanhoillista hallitusta pahoinpidellään.

Sen jälkeen kun joku vuosi sitten Ruotsin kommunistisessa puolueessa syntyi riita ja osa heistä liittyi sosialidemokraatteihin, on nykyinen puolue aivan puhdasta verta, ollen alituudessa yhteydessä ei ainoastaan tšekäläisen neuvostolähetystön mutta myöskin suorastaan Moskovan kanssa, ottaen henkilökohtaisesti osaa siellä tapahtuviin neuvotteluihin ja saaden sieltä käsin runsaasti aineellista avustusta. Ei liene kiellettävissä, että tämä avustus myöskin kohdistuu aseitten hankkimiseen. Mitä siinä suhteessa eräs täällä äsken muodostunut fascistinen

ryhmä - joka itse toimituttaa ampumaharjoituksia y.m. sel-
laista - väittää, ei tietysti aina pidä paikkaansa, mutta
toteennäytettyä lienee, että se side, joka liittää ruotsa-
laiset kommunistit kolmanteen internationaleen, on velvoit-
tanut heitä toimimaan sen merkeissä: pari punaista soti-
laskoulua on paljastettu, niinikään muutamien venäläisten
upseerien oleskelu Ruotsissa ja samankaltaisia vehkeitä,
mitkä tunnetaan monen muun sivistyneen maan kokemuksesta.
Eikä suinkaan ole suotta, kun Ruotsin hallitus näinä päi-
vinä on ilmottanut, että syksystä alkaen tullaan ryhty-
mään ankarampiin toimenpiteisiin aseitten oston, kuljetta-
misen ja käytön valvomiseksi. Kun tieto tästä julaistiin,
heräsi monella taholla levottomuutta, koska ruotsalaiset
hyvin helposti säikähtyvät, ja ehkä sitä rauhoittaakseen
antoivat viranomaiset ymmärtää, että toimenpide oli yhtä
paljon suunnattu fascisteja vastaan.

Vaikea on päästä selville siitä, mitä ruotsalai-
set kommunistit oikeastaan hommaavat; toistaiseksi kaikki
heidän yrityksensä näyttävät sangen viattomilta, mutta suo-
ranainen riippuvaisuus tulee tietysti vaikuttamaan niitten
laatuun ja tehokkuuteen, jotta mahdollisesti eräänä kau-
niina päivänä saadaan nähdä heidän käyvän "from sounds
to things". Sen vuoksi ei tietysti ole tarpeetonta, että
heidän toimintaansa tarkkaan seurataan, vaikkakin, kuten jo
viittasin, ruotsalainen luonne helposti on valmis tekemään
itikoista elefanteja.

Kolme vuotta sitten toimitetuissa eduskuntavaa-
leissa huomattiin kommunistien valitsijajoukkojen hiukan
laskeneen edellisistä vaaleista: 1921 oli vaaleihin otta-
nut osaa 90,261 kommunistia, 1924 niiden luku oli 89,855,
Toisen kamarin vaaleissa he tämän kautta kadottivat kak-
si paikkaa, ollen heidän lukunsa nykyisessä kamarissa nel-
jä; ensikamarissa on ainoastaan yksi kommunisti. Sen si-
jaan herätti suurta huomiota, että viime kuluneen maalisi-

kuun varrella tapahtuneissa Tukholman kaupunginvaltuusmiesten vaaleissa kommunistit saivat koko yhdeksän jäsenedellisten kuuden sijaan) tä valtuuskuntaan, ja muutamin paikoin muuallakin maassa lienee myöskin tapahtunut jokunen lisäys. Tämä johtui osaksikin siitä, että kommunistit tekeytyivät työttömien varsinaisiksi ystäviksi, hyökäten kiivaasti sosialistien kimppuun sen vuoksi, että nämät muka olivat ajaneet tätä asiaa liian laimeasti.

Kommunistisia sanomalehtiä on Ruotsissa nykyään viisi, nimittäin seuraavat: Folkets Dagblad Politiken (Tukholma), Norrskensflamman (Luulaja), Kalmar Läns Kuriren (Oskarshamn), Sydsvenska Kuriren (Oskarshamn) ja Väst-Svenska Kuriren (Göteborg). Niiden värityksessä on tuskin havaittavissa mitään eroa: Folkets Dagblad Politiken on johtava lehti, Norrskensflamman on Peräpohjan työväkeen suuresti vaikuttanut. Sanomalehtijulkaisujen ohella toimeenpannaan kiivas agitatio lentokirjasten kautta, joitten levittäminen armeijan keskuuteen joku vuosi sitten valtiopäivillä aiheutti väitelyä ja riitaisuuksia.

Yleiset suhteet

● Sovjettiin.

Tässä sopinee ehkä sanoa muutama sana Ruotsin yleisestä suhtautumisesta Neuvosto-Venäjään.

Ruotsissa on aina Venäjän suhteen vallinnut jonkinmoinen pelon ja ihmettelyn sekainen tunnelma. "Kaikkien mahdollisuuksien maa" on ollut se taikasana, jonka lumouspiirissä etenkin afäärimiesten käsitys tästä maasta on liikkunut. Heti kun olot siellä sodan jälkeen olivat jotakuinkin järjestyneet ja Sovjet rupesi urkkimaan suhteita muualla, oli koko joukko ruotsalaisia yrittelijöitä monella eri alalla valmis tekemään sille tarjouksia ja ottamaan sieltä saapuneita lähetteitä vastaan. Kerrottiin, että silloin kaikenmoiset amatöörit liikealalla, ainakin sellaiset, joitten varsinaista ammattialaa neuvottelut eivät koskeneet, tekivät kauppoja, jotka tuottivat heille koko-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

naisia omaisuuksia. - Virallisen kauppasopimuksen tekeminen Venäjän kanssa ei sitten tuottanut mitään sanottavia vaikeuksia. Se hyväksyttiin 1924, ja kauppaliike on sen varjossa ollut säännöllisen vilkas. Seuraava taulukko, johon sisältyy muutamia vielä julkaisemattomia numeroita, ilmaisee tuonnin ja viennin kehittymisen siitä kuluneena aikana. Viennin tavaton suuruus ensi aikoina riippuu melkoisista veturitulauksista, jotka silloin täällä suoritettiin ja joista puhdas raha maksettiin.

Tuonti Venäjältä kruunuissa:

	1924.	1925.	1926.
kokonaissumma	4.950.350	3.282.861	11.256.589
Tärkeimmät tuontitavarat:			
Ruista	2.399.000 ¹⁾	70.500	
Vehnää	221.700		tärkein
Maissia		604.200	
Kaviaria, kalanmätiä	58.900	110.300	tuontita-
Voita	65.000		
Kauraa	492.700	163.400	vara
Mattoja	33.600		
Mineraliöljyjä	59.600		vilja.
Auringonkukansiemeniä	1.263.000	700.000	
Puutavaroita	258.800		

Vienti Venäjälle kruunuissa:

	1924.	1925.	1926.
kokonaissumma	43.803.244	31.834.774	33.882.000
Tärkeimmät vientitavarat:			
Kalaa	112.300		
Konehuopaa, villa-	279.300	271.200	
Paperivanuketta	738.200	445.300	
Sanomalehtipaperia	771.900	3.159.900	4.010.400
Kirjapainopaperia	905.300	682.800	472.500
Keinotek.lannoitusain.	177.000	253.800	
Rautaa	301.000	1.963.400	1.254.000
Metalleja, teoksia niistä,	1.121.000	3.453.900	2.900.000
Lokomotiivejä	28.190.200		
Maidonkuorimiskoneita	4.111.300	9.353.200	7.176.000
Vesiturbiineja	3.253.600		
Muita koneita	3.453.000	10.788.200	13.300.000

Mitä poliittisiin suhteisiin tulee, tuntui Ruotsilla yhteen aikaan olevan suuri halu saada non-agressiosopimus toimeen. Sitä koskevien neuvottelujen kulusta olen ennen tiedoittanut. Muistutan tässä vain, että ulkoministeri Löfgren, joka aikoinaan oli solminut kauppasopimuksen, käydessään itse Moskovassa ja palaten sieltä täynnä mitä

1) Kuten muistettane, vallitsi tällöin suurissa osissa Venäjää ankara nälänhätä, mikä johdosta täälläkin avustusta kerjättiin ja saatiinkin.

edullisempia vaikutelmia - häntä oli siellä mainiosti hoidettu, koska asianomaiset heti olivat huomanneet hänet hyvien päivien pitäjäksi - sen jälkeen myöskin tuntui kovasti harrastavan poliittisen välipuheen tekemistä, siihenkin määrin, että hän joskus kallistui myönnytyksiin, joita ei alun pitäen oltu ajateltu, saadaksensa sopimuksen kuntoon. Ettei hän tässä suhteessa mennyt vieläkin pitemmälle, johtui ainakin suureksi osaksi Suomen päättäväisestä kannasta non-agressioneuvotteluissa hra Lorentzin kanssa, kuten ennenkin olen huomauttanut puhuessani silloisista keskusteluistani hra Löfgrenin kanssa. Sovjetin ministeri Dovgolevski, joka parisen kertaa oli tavallaan esittänyt ultimatumia ja vaatinut vastauksia, lakkasi silloin yhtäkkiä koko asiasta puhumasta, eikä minun tietääkseni hänen jälkeläisensä myöskään ole siihen sen koommin kajonnut. Löfgren on tähän ilmeisesti hyvinkin tyytyväinen. Luulen ylimalkaan hänen venäläisystävyytensä viime aikoina suuresti laimenneen hänen huomattuaan, ettei sillä taholla ole Ruotsille mitään erikoista voitettavana, kuten hän ja muutamat hänen kaltaiset idealistit olivat toivoneet. Kauppasopimuksen solmittua muodostettiin täällä "ruotsalais-venäläinen yhdistys", jonka puheenjohtajaksi hän silloin - monien suureksi hämmästykseksi - rupesti, mutta joka ei kuitenkaan tullut näyttämään minkäänlaista osaa pääkaupungin seuraelämässä, vaan muodostui, kuten odottaa sopi, muutamien yksityisten afäärimiesten käyttämäksi ja kannattamaksi keskustaksi. Sen elämä onkin nähtävästi käynyt yhä kituvammaksi, eikä siitä nykyään yhtään mitään kuule. Tultuansa ulkoministeriksi Löfgren mielihyvällä käytti tilaisuutta ainakin faktillisesti vetäytymään siitä pois.

Dovgolevskistä sanottiin, että hän oli hiljainen mies, ja että tämä hänen ominaisuutensa olisi ollut

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

syynä hänen siirtämiseensä täältä muualle. Hiljaiselta hän kyllä näytti sekä koko esiintymisessään hyvin sävyisältä; hän oli naimisissa jonkun entisen ylimysnaisen kanssa. Mutta lienee syytä epäillä, olikohan hän todellakin aivan toimeton täällä. Muutamat Tukholman kommunistielämän virkistymisestä puhuvat seikat vittaavat toiseen suuntaan. Princessessa Astridin häihin viime syksynä häntä ei oltu kutsuttu, koska Belgia ei ole Sovjetia tunnustanut. Mutta juhlapäivällisiin hänet kuitenkin päästettiin - hänen omasta vaatimuksestaan, kuten väitetään. Ruotsalaiset järjestäjät eivät silloin tienneet parempaa kuin asettaa hänet istumaan erään Belgian kuningasparia seuranneen hovirouvan kupeelle, josta koko belgialainen seurue oli hyvinkin närkästynyt. Joka tapauksessa hänen jälkeläisensä, entinen suurlähettiläs Japanissa, hra Kopp, muuten tunnettu niiltä ajoilta, jolloin hän Berlinissä kauppadelegationin johtajana oli osallisena spartakisti-levottomuuksien aikaansaamiseen (miin ainakin hänestä täällä kerrotaan), on toisenlainen tyyppi, puhelias ja kainostelematon, ilmeisesti tarmokas, näöltään ja ryhdiltään selvä juutalainen. Toistaiseksi ei hänestäkään tiedetä, että hän olisi saanut suuria aikaan, mutta hän on liian viisas toimiakseen kaikkien nähtävissä, ja monista merkeistä päättäen hänen vaikutuksensa Moskovan puhutorvena johtavien Tukholmalaisten keskuudessa ei ole ollut kaikkia seurauksia vaille. Sen lisäksi hän on koettanut vetää puoleensa myöskin muita piirejä. Joku aika sitten - ennen Voikovin murhaa ja Moskovan verilöylyä - hra Kopp oli kutsunut joukon ruotsalaisia "Bierabend"ille Rosenbadin ravintolaan (hänen kielensä on saksa, hän ei osaa englantia eikä ranskaa!). Saapuneitten joukossa olivat m.m. ulkodepartementin sanomalehtiosaston päällikkö, lähetystöneuvos Henriksson, Socialdemokratenin päätoimittaja Engberg, y.m. ja tietysti joukko afäärimiehiä. Kopp piti puheen, joka tosin kyllä kosketellen maitten yhteistyötä Itämeren valtioina, lehtien selostuksesta päättäen oli jotakuinkin

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

hillitty ja varovainen, samaten Engbergin. Sitten seurasi vielä muutamia puheita, joista etenkin erään tohtori Alexandrovin mahtoi tuntua läsnäoleville ruotsalaisille hieman kiusalliselta, siinä kun nimittäin pateettisin sanoin vedottiin venäläisten ja ruotsalaisten "sukulaisuuteen" ja heidän yhteisiin tehtäviinsä nykyajan poliittisella tantereella. - Joku päivä tämän tapahtuman jälkeen kävin Löfgrenin puheilla ja otin asian aivan yksityisesti puheeksi antaen hänen ~~KUNNON~~ ymmärtää, minkä omituisen vaikutuksen etenkin muutamii näitä olosuhteita lähemmin seuraaviin katsojiin tällainen juhliminen olueen ääressä tekee, enkä voinut olla hänelle kertomatta - alleviivaten sen tapahtuvan personallisen ystävyysnimessä - mikä epäiltävä henkilö tuo herra Alexandrov, entinen Upsalan venäjänkielen lehtori, sittemmin vuorotellen bolsjevien kätyri, vuorotellen heidän kavaltajansa, nykyään Ruotsin alamaisena Sovjetin lähetystön suoranaudessa palveluksessa, oikeastaan on, mistä minulla on erinäisiä hyvinkin raskauttavia tietoja. Hra Löfgren sanoi, ettei hän ollenkaan ollut sattunut näkemään uutista tuosta "olutilasta" (mikä tuntui vähän kummalliselta), mutta että hän kyllä oli tiet. A:n suhteen informoitu, joskohta ei yhtä selvästi ja runsaasti kuin minä. Kiittäen huomautuksesta hän lupasi tarkoin seurata näitten asiain kulkua.

Sovjetin ministeriväen kanssa eivät muut diplomaatit ylipäänsä seurustele. Saksan lähettiläs, ent. ulkoministeri Kunon hallituksessa, hra v. Rosenberg, tekee siitä poikkeuksen. Kaikissa virallisissa tilaisuuksissa hän suorastaan liehakoitsee ympäri Sovjetin lähetystöä, ja äsken hänellä oli Kopp'eille ollut suuret päivälliset. En tiedä, onko hänellä tähän suuntaan meneviä ohjeita Berliinistä, mutta tuntiessani hra v. Rosenbergin pehmeän luonteen, luulen pikemmin että hän omasta alotteestaan koettaa päästä asianomaisten suosioon ja puolestaan esiintyä

heidän suosijanaan - mikä tietysti ei estä poliittisia näkökohtia vaikuttamasta hänen käytökseensä. Toinen poikkeus diplomaattikunnan yleisestä pidättäväisyydestä on Tanskan lähettiläs hra Scavenius, joka myöskin on kutsunut Koppin herrasväen päivällisille. Hra Scavenius on aina osoittanut jonkinmoista myötätuntoa Sovjetia kohtaan; luulen tämän jossain määrin johtuvan hänen ilmeisestä halustaan pysyä oppositiossa tavallisen mailman kanssa.

Tietääkseni Sovjetin lähettiläitten seurustelu ruotsalaisten perheitten kanssa on aina rajoittunut ruovan ilmestymiseen muutamiiin teekutsuihin. Ulkoministeri tietysti pyytää heidät tavallisille uuden vuoden päivällisilleen. Dovgolevskin erotessa hra Löfgren piti hänelle jäähyväisaamiaiset, joihin myöskin olin kutsuttu, mutta kun puhelimessa siitä Löfgrenin kanssa keskustelin, sanoi hän vallan hyvästi oivaltavansa, että olin siihen aikaan vilustunut.

Ministeri: *Kennedy*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmens rapport. nr 8.

Tukholma

30/7 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 1159.

Tukholmassa, heinäkuun 30 p:nä 1927

ULKOASIAINMINISTERIO		
16/78 Sal. D. 1927		
2/8-27	fo	Liit.
OMA	OSASTO	ASIA
5	e2	

ULKOASIAINMINISTERIÖLLE,

Helsinki.

Ohellisena Lähetystö Ulkoasiainministeriölle kunnioittaen lähettää Ministeri Söderhjelmin pyynnöstä Tukholman lähettilään tiedoituksen N:o 8, joka käsittelee Ministeri Söderhjelmin tarkastusmatkaa Pohjois-Ruotsin konsulinvirastoihin sekä Falunin kotiteollisuusnäyttelyä.

Koska k.o. raportti on kirjoitettu Suomessa ja lähetetty tänne puhtaaksikirjoitettavaksi, pyytää Ministeri Söderhjelmin saada siihen liittää omakätisen allekirjoituksensa, kun hän elokuussa saapuu Helsinkiin.

Toimeksi saanut:

L. Him.
Attasea.

Suoniemellä, heinäkuun 26 p:nä 1927.

ULKOMAINDIEN MINISTÉRIÖ		
16/78 Sal. D. 27		
28-27	9	Liit.
	OSASTO	ASIA
5	Ca	

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN TIEDOITUS

N:o 8.

MATKA POHJOISEEN.

Yleisiä havain-
toja.

Käytin mielelläni tilaisuutta, kun pääkonsulimme Axel Lagrelius Tukholmassa mukavilla ehdoilla tarjoutui ajamaan minut autossaan muutama in Norrlannin kaupunkeihin, missä meidän konsulivirastomme jo kauan ovat kaivanneet tarkastusta. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan olisi matkan pitänyt ulottua aina Haaparantaan saakka, mutta se olisi kuitenkin käynyt liian vaivaloiseksi ja vienyt enemmän aikaa kuin mitä oli käytettävänä. Päätimme siis rajoit-
tua Keski- ja Etelä-Norrlannin viiteen kaupunkiin, joista meillä kahdessa on varsinaiset konsulit, mutta sen sijaan käydä Taalainmaan suuressa kotiseutunäyttelyssä, joka oli järjestetty Falunin kaupunkiin, sekä sieltä Jämtlannin met-
sien ja Ångermanlannin sahateollisuusseutujen kautta Här-
nösandiin ja sitten painua eteläänpäin. Ennenkuin teen selkoa konsulivirastoissa saamistani vaikutelmista sallit-
takoon minun esittää muutamia yleisiä havaintoja, jotka painuvat ensi kerran näitä maita samoavan suomalaisen mieleen, nämät seudut kun sijaitsevat samoilla leveysas-
teilla kuin suuri osa omaa maataamme. Vaikkei aika myön-
tänytkään lähempiä tutkimuksia, niin on tällainen matka, joka käsittää lähes kaksituhatta kilometriä avonaisessa autossa, kuitenkin omiansa pitämään kulkijaa alituisessa kosketuksessa luonnon kanssa, sallimaan hänen silmällä suuriakin perspektiivejä sekä antamaan hänelle tilaisuut-
ta pysähtyä missä vain haluaa tutustua ihmisiin ja oloihin.

Maisemien kauneus, yleinen aineellinen hyvinvointi, väestön reipas ja sivistynyt tapa, kotiteollisuuden korkea kanta - ne olivat seikkoja, jotka etupäässä pistivät silmiin.

Turistialueina ovat nämät maanosat ruotsalaisille hyvin tunnettuja, ja heitä varten on niistä paljon kirjoitettu, etenkin Turistiyhdistyksen mainiossa vuosikirjassa. Sen sijaan ei ole ulkomaalaisia tänne erikoisemmin houkuteltu. Kaikkien konsuliemme lausuntojen mukaan on Suomi tässä suhteessa tuntuvasti Ruotsia edellä: meidän "reklaamiamme" oman maan tuntemiseksi kiitettiin ja ihmeteltiin yleisesti. Sellaista ei Ruotsissa tunnetta. Mutta ehdottomasti olisi naapurimaallamme monessa suhteessa paljon parempia edellytyksiä ottamaan vieraita vastaan kuin meillä. Niin tapaa suuremmissa maaseutuksissa usein sangen hyviä hotelleja, ja Taalainmaassa pysähdyimme pari kertaa kievareihin, jotka huoneitten ja vuoteitten suhteen eivät antaneet minkäänlaisille toivomuksille sijaa. Sitäpaitsi olivat tiet ylipäänsä aivan mainiot, myöskin sille, joka on tottunut Itäsuomen rapakiviteitten sileään lujuuteen. Penikulmamääriä kuljettiin aivan kuin asfaltoituja katuja pitkin. Suurenmoinen onkin se työ, mikä nykyään Ruotsissa omistetaan tierakennuksille, senjälkeen kun teitten ylläpitäminen on siirretty yksityisten maanomistajien hartioilta valtion ja n.s. "tiepiirien" (vägdistrikt) suoritettavaksi. Valtio käyttää tähän 2/3 auto-, kumi- ja bensiiniverosta, mikä viime vuonna ei tehnyt vähempää kuin 22 milj. kruunua, ja minkä tänä vuonna odotetaan tekevän 24 miljoonaa. Siis on varoja hyvien teitten rakentamiseen. Loppuosan suorittavat tiepiirit, jotka useassa tapauksessa lankeavat yhteen kihlakuntien kanssa ja voivat turvautua kun-

nallisiin varoihin. Paitsi itse tienalusten lujaan konstruimiseen kiinnitetään huomio nykyään valtateitten lyhentämiseen siten, että ne ojennetaan suoriksi missä vain on mahdollista. Lukemattomia olivat ne paikat, missä juuri näimme tällaisen yttön olevan käynnissä: vaikei olisi ollut kyseessä muuta kuin jonkun pienen kierron poistaminen, nähtiin tie vedettävän suoraksi. Mitä siten voitetaan matkan lyhentämisen, ajon mukavuuden ja bensiinikustannusten suhteen, sitä kyllä tiedetään arvostella. Nähtävästi pyritään tällä alalla samoihin tuloksiin kuin Ranskassa, huolimatta maaperän erilaisuudesta, ja useassa kohdin voikin jo hämmästykseseen huomata, että perspektiivi ulottui suorana kuin viiva pari kilometriä ajajan eteen. Että näin ollen korkein autoille sallittu nopeus - tavallisesti 45 km tunnissa - säännöllisesti ylitetään, on ymmärrettävissä. Turha lisätä, että talonpojat yleisesti kulkivat omissa autoissaan, jotka eivät olleet mitään pieniä Fordeja taikka muita romukoneita, vaan tilavia, usein koruesineiltä vivahtavia merkkejä.

Herraskartanoja näkee hyvin vähän tienvarrella, vaikka matka Upplannissa ja Etelä-Taalainmaassa alinomaa kulkee halki peltojen ja niittyjen. Sen sijaan reunustavat talonpoikaistalot tietä miltei koko Taalainmaassa. Kulkijan on todellakin hauska niitä katsella. Melkein yksinomaan punavärisiä valkoisine ikkunapuitteineen - väriä tiedetään täällä käyttää paljon enemmän kuin meillä - useimmiten kakikerroksisia, siistejä ja somia, ikäänkuin näytteille pantuja; pienet puutarhat, jotka niitä ympäröivät taikka ainoastaan täyttävät jonkun pihanosan, ovat yhtä huolellisesti hoidetut, ja tätä idylliä suojaavat vanhat lehmukset ja vaahterat. Talousrakennukset sijaitsevat kauempana, eivätkä niiden takaseinät ole, niinkuin useimmiten meillä, tienkulkijan nähtävissä. Ajaessaan kylästä kylään, nähdessään niissä

satoja tällaisia siroja ja rakkaudella hoidettuja taloja, matkustaja tulee ajatelleeksi ei ainoastaan aineellisen hyvinvoinnin korkeaa kantaa, vaan myöskin, ja ehkä etupäässä, mitä sisäistä kulttuuria kaikki tämä edellyttää. Paraiten ilmaisen ehkä yleisvaikutelman näistä näkemyksistäni jos sanon, että ne antoivat minulle läpeensä jonkinmoisen sunnuntaitunnelman, silläikaa kun vastaava elämä omassa maassa on arkipäivän kaltaista, kovaa otsansa hiessä raatamista. Esimerkkinä siitä, missä määrin aineellinen hyvinvointi näillä seuduilla on vaurastunut, sopii mainita, että joku aika sitten Orsan pitäjä onnistuneiden metsäkauppojen kautta ei ainoastaan voinut vapauttaa asukkaitansa veron maksamisesta, vaan myöskin sen sijaan itse jakeli heille psinkoja. Tämä paratiisinen järjestelmä on nyt lakannut, mutta veroja ei kanneta. Uusia tulokkaita ei lasketa asettumaan pitäjään. Vasta Pohjois-Taalainmaassa alkoi näkyä harmaita taloja, jotka sitten Jämtlannissa kävivät tavallisemmiksi. Voi täällä myöskin joskus huomata tupia, aittoja y.m.s., jotka selvästi muistuttivat Suomen erämaarakennuksia, mutta ne olivat harvoja ja tuntui museo-esineiltä, niinkuin niitä onkin useissa paikoin siirretty kaupunkien taikka paikkakuntien kotiseutukokoelmiin. Tietysti tapaa niitä vielä metsien takaa kuinka paljon tahansa, kuten m.m. eräästä Taalainmaan rakennustaidetta käsittelevästä julkaisusta ilmenee.

Tuota äsken koskettelemaani sunnuntaitunnelmaa lisäsi se, että Taalainmaassa vielä nähtiin niin paljon asukkaita liikkuvan kansallispuvuissaan, miehiä vähemmin, naisia sensijaan yleisesti. He kantoivat sitä luontevasti ja siroasti. Ylipäänsä näyttää naisten kotiteollisuus, huolimatta uusien aikojen kone- ja tukutuotannon voitto-
retkestä, näillä tienoilla säilyneen tahi ainakin kokeneen uuden renessansin sen jälkeen kuin mielenkiinto ja

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

ja ymmärtäväinen työ on muutamien vanhaa kotiteollisuutta harrastavien henkilöitten kautta sen uudistamiseen kohdistunut. Mutta tämä ei olisi voinut tapahtua, ellei useissa paikoin yhä vielä olisi elänyt vahva perinnäinen taide, ja jollei sen esimerkki olisi vaikuttanut nuoreen polveen. Jokainoassa suuremmassa kirkonkylässä oli ainakin yksi kotiteollisuusmyymälä, missä oli näytteillä ja ostettavissa tai tilattavissa paikkakunnan tuotteita, ja oli sen johtajana aina ammattia perinpohjaisesti tunteva nainen. Tämä ilmiö ulottui myös pohjoisempaan kuin Taalainmaahan: aina Åren kylässä asti tapasimme tällaisen puodin, ja sattuipa niin, että sen omistaja oli koko viime kesän oleskellut Suomessa tutkimassa ja oppimassa m.m. professori Sireliuksen luona. - Naisteollisuuden tuotteet eivät juuri mene kotiseutuja pitemmälle, ainakaan niitä ei muualla myydä; meille kerrotiin, ettei edes ehditä valmistaa kaikkea kotiseudulla tilattua tavaraa. Sen vuoksi ei esim. kaupungeissa, ei edes Tukholmassa, näillä myymälöillä ole haaraosastoja. Erään virallisen tilaston mukaan, mikä kuitenkin on viisitoista vuotta vanha, askaroi ainoastaan Leksandin pitäjässä 400 naista kotiteollisuudessa, ja tuotti heidän vuosittain myymänsä tavara 30,000 kruunua. Sen jälkeen on, kuten jo viittasin, harrastus aika lailla kasvanut. Nämät naisteollisuuden tuotteet ovat etupäässä kutomatöitä, pääasiallisesti keveämpää laatua, ohuita mattoja, pöytäliinoja, tyynynpäällyksiä, ja sen selasta, mutta myöskin ryijyjä kudotaan vanhojen mallien mukaan. Sen rinnalla on Taalainmaan pitsiteollisuus kuuluisa: eräässä Mockfjärd nimisessä pitäjässä on pitsinnyplääjiä miltei joka talossa. Muista teollisuushaaroista mainittakoon korit, joita Vämhusin pitäjässä 1912 valmistettiin 100,000 kruunun edestä, Gagnefin nauhat ja Moran veitset (kuitenkin nykyään tehdasteollisuutta: myymälöissä

tavattiin joskus näitten veisten vieressä suomalaisia puukkoja !).

Väestö, minkä kanssa teillä, lautoilla, majapaikoissa y.m. jouduimme kosketukseen, oli sekin läpeensä vanhan kulttuurin leimaama. Puhumattakaan taalalaisista, joitten miellyttävä, avomielinen ja hauska käytöstapa on kautta Ruotsin tunnettu, tekivät myöskin jämtlantilaiset erittäin miellyttävän vaikutuksen suoran ja samalla kohteliaan esiintymisensä sekä kauniin ulkonäkönsä ja ryhtinsä vuoksi. Muuten on näillä tienoilla vielä paljon muistoja suomalaisen asutuksen ajoilta, sekä Taalainmaassa, missä (Orsan pitäjässä) tapasimme metsän nimeltä "Noppikoski besparingssskogar" - säästettäviä alueita - että myöskin Helsinglandissa, idässä päin. Täällä jouduimme erään ruotsalaisen herrasmiehen seuraan, joka kertoi suurmetsien takaa kerran "Finnika" nimisessä kylässä tavanneensa suomalaisukuisen talonpojan ja ruvenensa hänen kanssaan matkimaan Suomen ruotsinkielien ääntämistä - mitä hän muuten teki tavallista taitavammin, oltuansa nähtävästi jonkun aikaa Suomessa - jolloin kuitenkin tämä talonpoika kovasti suuttui luullen toisen tahtovan tehdä pilkkaa hänen suomalaisesta syntyperästään. Kun erehdys oli oikaistu ja rauha rakennettu, selitti suomalaissukuinen, mitenkä hän ylpeili alkuperästään eikä sitä millään lailla sallinut soimattavan.

Kuljettuamme Indalsäven'in mahtavia rantoja pitkin, missä tuon tuostakin näkyi suunnattomia tukkilauttoja, tapasimme Sollefteån seuduilla Ångermanälven'in, joka tarjosi aivan uusia näkyjä, sen rannoilla kun sijaitsee kokonaisia sahayhteiskuntia, miltei toinen toisensa vieressä, kuvaten tavattoman vilkasta teollisuuselämää. Kaikki on täällä monta kertaa suurempaa kuin meillä, luonto yhtähyvin kuin inhimilliset yritykset, ja se se tekee eron. Monet näistä tehdaspaikoista olivat kuin isojen kauppakaupunkien satamia,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

rannassa odottivat lasteja englantilaiset laivat - Ängermanjoki on niille kylliksi syvä ja leveä - ja korkeita savutorveja ^{harjoituksia} kohosi kaikkialla. Vaikka puuteollisuus juuri näillä tienoilla jonkun aikaa on ollut lamassa, näkyy se nykyjään taas aika lailla virkistyvän.

Sen sijaan ei vanhoista rautaruukeista, joita täällä ennen omistivat lukuisat yksityiset, käyttäen hyväkseen kaikki heidän alueellaan löydetyt malmisuonet, ole paljoa enään jälellä. Sain tilaisuuden vieraillla kahdessa tällaisessa parin sukulaiseni omistamassa entisessä ruukissa, toinen Hudiksvallin ja Söderhamnin välillä (Långvind), toinen Gävlen ulkopuolella (Tolffors). Edellisestä oli tullut suuri metsätila - 12,000 ha - jonka ohessa myöskin harjoitettiin maanviljelystä, toiselta oli kaupunki ostanut kosken ja rakentanut sen rannalle sähkölaitoksen, mutta maat oli pantu auran alle, puutarhaa oli järkipäisästi hoidettu, ja verrattain pienestä tilasta oli saatu "malmifarmi". Kumpasessakin paikassa tiedustelin hiukan, millaisia kustannuksia kaikki rakennukset, apukeinot y.m. olivat kysyneet, koska minusta tuntui, että kaikki oli ensiluokkaista, upporikkaitten korukartanojen tapaista - mitä nämät eivät itsessään ollenkaan olleet. Ymmärsin vastauksista, ettei periaatteessa mitään säästetä, jotta työväen asunnot, läävät ja tallit, aidat, aidat y.m.s. mikä talouteen kuuluu, saatettaisiin mahdollisimman mukaviksi, kestäviksi ja somiksi. Tämä on mieluisa puoli sitä ruotsalaista luonnetta, joka saa ilmaisuksensa lauseparressa "gentilt skall det vara". Långvindin omistaja kertoi silloin tällöin joutuvansa erimielisyyksiin metsätyöläistensä kanssa, mutta sanoi, ettei koskaan mitään suurempia vaikeuksia ollut syntynyt, koska vallan hyvin tulee toimeen, jos vaan heidän psykologiaansa hiukkasen syventyy ja koettaa heidän kannallensa asettua.

Tuo "komeuden" periaate on huomattavissa myös-
kin kaupunkien kasvatus- ja hyväntekeväisyyslaitoksissa.
Hudiksvallissa näimme rakennuksen, joka hallitsi kukkulal-
taan koko kaupungin, ja kysyttyämme, mikä linna tämä oli,
saimme kuulla, että se oli kansakoulu. Härnösandissa oli
samoin suurenmoisia koulurakennuksia. Tämä kaupunki, joskoh-
ta ei suinkaan Norrlannin suurin - ainoastaan 12.000 asu-
kasta, sen sijaan kuin Sundsvallissa on 17.000 - on kui-
tenkin Etelä- ja Keskinorrlannin pääpaikka. Siellä on se-
kä maaherra että piispa ja seuraavat laitokset, kaikki
mukaviin, usein komeihin taloihin sijoitetut: korkeampi ylei-
nen oppikoulu, kansakouluseminaari, ^{uusi} lastenkouluseminaari, kuu-
romykkäkoulu, merikoulu, teknillinen koulu. Sitäpaitsi on
"Norrlannin kotiseutututkimuksen yhdistyksellä" ei ainoas-
taan ulkoilmamuseo ("Skansen"), mutta myöskin rikkaat koko-
elmat eri rakennuksessa, joitten yhteydessä toimitetaan
tieteellisiä kursseja kotiseutututkimuksessa ja opetuksessa:
jokainen kurssi käsittää kaksi kesää, jolloin opetusta
annetaan kuusi tuntia päivässä, siis hyvin vakava laitos.
- Sundsvallissa taas on suuri lääninsairaala, tuberkulosi-
koti, kulkutautikoti sekä erinomaisen kaunis kansakoulu
ja taas museo "Medelpads fornhem", sisältäen 18,000 kap-
paletta. - Näitten laitosten aikaansaamisesta on suureksi
osaksi kiitettävä maakäräjiä, joista muutamat yhtyvät neu-
vottelemaan, miten paraiten voitaisiin tuottaa hyötyä koko
seudun kasvatuksellisille ja hygienisille tarpeille, ja
kohdistavat voimansa suurten, ajanmukaisten laitosten jär-
jestämiseen kaupunkiin, jotka heille kaikille muodostavat
luonnollisen keskustan.

Monta kertaa tulin ajatelleeksi, että meikälai-
sille pohjalaisille maamiehille pitäisi olla erinomaisen
kiintoisaa nähdä nämä seudut, jotka muutamissa suhteissa
tarjoavat niin paljon yhteistä heidän omien kotiseutujen-

sa kanssa - ei tämän yhteisen, vaan päinvastoin juuri eroavaisuuksien tähden. Puhuin siitä m.m. Härnösandin maaherran hra Stenströmin kanssa - joka muistettanee hänen antamastaan tehokkaasta avusta suuren onnettomuuden jälkeen syksyllä v. 1925 merihätään joutuneelle suomalaiselle tykkinenelle, jonka päällikkönä toimi sittemmin kuollut komentaja Roos - ja oli hän tällaisesta matkasta kovasti intresseerattu, samaten kuin myöhemmin Ruotsi-Suomi yhdistyksen sihteeri Tukholmassa, jota pyysin sitä ajattelemaan. Luulen varmasti, että maikäläisille siitä olisi sangen suurta hyötyä.

Falunin näyttely.
Eräs suomalainen
näytteellepanija.

Falunin näyttelyssä oli hyvin runsas kokoelma kotiseututuotteita, mutta tietysti myöskin paikkakunnan tehdasteollisuutta. Suurimman huomion vetivät puoleensa kutoma- y.m. sellaiset työt, joille oli varattu kokonainen kerros. Niitä oli eri laatua ja eri tarpeita varten, niinkuin jo ylempänä olen kotiteollisuudesta kertonut. Suurin ansio oli mielestäni väreissä, jotka, samoin kuin taalaisten pukujen värit, ovat erittäin hilpeät, kirkkaat ja loistavat, menemättä kuitenkaan, ainakin mikäli malttavat pysyä perinnäisten mallien puitteissa, liiallisuuksiin. Itse mallit olivat sen sijaan mielestäni yksitoikkoisemmat kuin meidän, säilyttäen, se on kyllä totta, sopusointuisuuden ja linjojen täsmällisyyden, mutta tuiki vähän vaihdellen. Käytännöllisessä suhteessa on erittäin edullista, että näitä malleja ja hauskoja värejä käytetään kaikenlaisten pienempään töitten valmistukseen, mitkä sen kautta saadaan halvalla hinnalla; ne voivat siten muodostaa erittäin kallisarvoisen lisän yksinkertaisenkin kodin kaunistamiseen. - Huomioon otettava oli myöskin, mitenkä suuressa määrin kutomataittoa viljellään kansanopistoissa: muu-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tamat opistot olivat panneet näytteille hämmästyttävän rikkaita kokoelmia oppilaitten töitä. - Vanhoja ryijyjä oli vähäsen, vanhin v:lta 1721: ne eivät olleet verrattavissa meikkäläisiin, mustat ja viheriät värit niinkuin myös sekavat mallit osoittivat, mitenkä tämä teollisuus oli Ruotsissa joutunut takapajulle. Paremmat olivat uudet ryijykutomat, etenkin mikäli niitä valmistettiin pienessä koossa ja vanhojen rokokotyylisen taalaismallien mukaan.

Vuorimiessukujen vanha rautateollisuus on joutunut unohduksiin, siitä näkee vain muutamia jälkiä. Kuten jo mainitsin, on sitä vastoin yhtä vanha taito valmistaa lastuista säilynyt: ei ainoastaan kori- mutta myös rasiatöitä, jotka viimeainitut vielä sata vuotta sitten kohosivat huomattavalle taiteelliselle kannalle, oli täällä runsaasti näytteillä, niinkään vanhastaan tunnettuja olki- ja puuteoksia (leikkikaluja). Suksia oli paljon, tavattoman kapeamallisia ja joustavan näköisiä. Kotiseudun luonnontuotteista käytetään vielä kaunista, punaiselta vivahtavaa graniittia yleisesti rakennusten kivijalkoihin y.m.

Huonekalunäyttelyssä huomasin erään kauniin shiffonieen, jonka yläpuolella oli nimilippu: Hugo Ahonen, Falun, Engelbrektsgatan 21. Olin utelias tietämään, mikä mies tämä suomalainen mahtoi olla, ja lähdin iltapäivällä häntä hakemaan. Nimilipun mainitsemassa vanhassa ja köyhännäköisessä talossa ei ollut mitään kylttiä, mikä olisi osoittanut, missä puusepän työpaikka oli. Vihdoin avasin porttikäytävässä olevan oven ja astuin keittiöön, missä ^{oli} nuorenpuoleinen mies ja kaksi naista. Kysyin ruotsiksi, oliko mies H. Ahonen, sain myönteisen vastauksen ja ilmoitin kuka olin, esittäen samalla pääkonsulin, sekä sanoin huomanneeni näyttelyssä hänen kaappinsa ja tahtoneeni tiedustella, mitenkä täitävä suomalainen huonekalupuuseppä oli joutunut tänne. Hän pyysi meidät sisään; astuimme siististi kalustettuun huoneeseen ja istuuduimme pöydän ääreen. Hän sanoi olleensa Ruotsissa

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

yhdeksän vuotta ja olevansa Tampereelta kotoisin sekä naimisissa ruotsikon kanssa. Kysyin silloin, vieläkö hän osaa suomea. Hän näytti kysymyksestäni hyvin iloiselta, ja keskustelu jatkui suomeksi. Hän kertoi karanneensa Ruotsiin yhdeksän vuotta sitten - "jouduin punaisten puolelle, kuten kaikki työväki Tampereella, en liioin tiennyt mistä oli kysymys, menin vain muitten seurassa mukaan. Viivyin Tukholmassa yhdeksän kuukautta, kunnes eräs suomalainen mies, joka asui täällä Falunissa, neuvoi minua tulemaan tänne. Täällä olen hyvin viihtynyt, työtä vain ei ole kylliksi, ja nyt tekisi mieli kovasti palata Suomeen, missä minulla on vanha äiti, mutta veljeni kirjoittaa, että se tuottaisi ikävyyksiä sekä itselleni, että äidille". Selitin hänelle tilanteen, sanoen, ettei paluu kotimaahan ehkä kävisi mahdolltomaksi, jollei hänellä ole omallatunnollaan mitään ilkitöitä, joista hänet on tuomittu. "Niin no, mukanaahan kyllä olen ollut, mutta ei missään ilkitöissä, en ole sitä sorttia". Hän vakuutti voivansa saada Falunista mitä hyviä todistuksia tahansa, kaupunginviskaalin ollessa hänen suojelijansa. Hän oli ajatellut Kanadaan lähtöä, mutta "sitten tuumin, että kuitenkin pitäisi yrittää päästä kotiin taas, kyllä kai siellä tarvitaan työntekijöitä, eihän siellä liikaa väkeä suinkaan mahda olla". Hän puhui vakavasti ja tyynesti ja tuntui miellyttävältä - myöskin pääkonsulista, joka keskustelumme aikana tarkoin hänen ilmeitään seurasi. Vasta kun puhe uudestaan kääntyi hänen työhönsä, ja hän rupesi valittelemaan, ettei hänelle näyttelyssä annettu palkintoa, hän rupesi palkintotuomareista, heidän "petoksistaan" j.n.e. puhumaan tavalla, joka muistutti hänen entisyyttään. Erittäin kiitollinen hän sanoi olevansa minun käynnistäni ja kaikesta kuulemastaan, ilmaisten sitä myöskin

sanan varsinaisessa merkityksessä kouraantuntuvalta tavalla.

Lähetystön papereista kävi selville, että Hugo Ahonen syksyllä v. 1918 oli karannut Tampereen vankileiristä, mutta mitään rikosta ei ole hänen nimelleen merkitty. Käsikin hänelle kirjoittamaan, että hän voi lähetystöltä pyytää passia Suomeen, jolloin hänen asiansa siellä tutkittaisiin. Tällä välin olen Falunin kaupunginviskaalilta saanut sangen edullisen lausunnon hänestä. Sen mukaan, minkä personallisen vaikutelman hän teki, olisin taipuvainen puoltamaan hänen paluuanomustaan.

Konsulinvirastot.

Vaikka olin asianomaisille konsuleille ilmoittanut aikovani heinäkuun ensimmäisen viikon varrella alkaa tarkastusmatkani, oli Härnösandin varakonsuli Särenholm poistunut paikkakunnalta, ilmoittaen, että hän turhaan oli minua odottanut viikon päivät ja nyt halusi päästä lomalle. Koska en ollut hänelle maininnut, mitä tietä sinne tulisin, katsoin hänen käyttäytyneen sopimattomasti, etenkin kun hän ei edes ollut vaivautunut soittamaan tai sähköittämään Lähetystöön, saadakseen tietää, milloin olin odotettavissa. Konsulinvirastossa oli joku hänen apulaisensa, joka näytti minulle kirjat. Niistä kävi ilmi, että tämän vuoden kuluessa oli kaupunkiin saapunut kahdeksan suomalaista laivaa, mutta ei yhtään merimiestä oltu pestattu tai palveluksesta päästetty. Varakonsuli Särenholm on "tobaksmonopolet" in asiamies Härnösandissa, missä sijaitsee yksi tämän tehtaista. Siinä on 10-12 suomalaista työmiestä, jotka kaikki ovat ruvenneet Ruotsin alamaisiksi. Heitä voi käyttää tulkkeina, mutta sellaisia on tuskin tarvittu. Muuta yhteyttä Suomen kanssa ei ole sodan jälkeisinä aikoina ollut. Varakonsulin sijainen oli nähtävästi asioihin hyvin vähän perehtynyt, en onnistunut häneltä saamaan muuta kuin yksitavuisia vastauksia,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

eikä hänellä ollut minkäänlaisia ehdotuksia tai toivomuksia maittemme välisen liikenteen vilkastumisen suhteen. - Onneksi seurustelin sitten pitemmän ajan sekä maaherra Stenströmin että hänen lääninsihteerinsä kanssa. Heillä oli aivan toisenlainen harrastus Suomen oloihin. He kertoivat, että parissa rannikkokaupungissa äsken oli käynyt eräs vaasalainen laulukuoero, jolla oli ollut suuri menestys. He pitivät, kuten jo mainitsin, erittäin suotavana, että tuollainen retki Pohjoissuomesta saataisiin toimeen j.n.e. Muuten heidän mielestään hra Särenholm oli sopiva mies varakonsuliksi sekä asemansa puolesta että muuten; lääninsihteerii näkyi olevan hänen hyvä ystävänsä, mutta tältä en suinkaan salannut, yhtä vähän kuin mainitulta konttoristilta, että olisin suonut hra Särenholmin päällikkönsä suhteen käyttäytyneen hiukan toisin.

Konsulimme Sundsvallissa, suuren speditööriliikkeen omistaja Wickberg, tuntui hänkin aika suurelta herralta. Vilkas ja miellyttävä, vaikka hiukan huoleton käytökseltään, hän nähtävästi on liian laajoissa afääreis sä kiinni, voidakseen omistaa mitään harrastusta konsulinvirastolleen, jonka juoksevia asioita hoitaa hänen vävyensä. Kun lausuin toivomukseni, että joskus toki kävisi Suomessa, hän vastasi, ettei hänen toimensa salli hänen kesällä olla pois. Muuten hän kyllä on nuhteettomasti hoitanut virkaansa, seuraten jotakuinkin varakonsulien tehtäviä ja siinä suhteessa huomauttaen, että Uumajan varakonsulilta hänen on vaikea saada tietoja. Hänen mielestään olisi Skellefteän varakonsulinvirka, joka kolme vuotta on ollut avoimena, taas täytettävä. - Kirjoista kävi ilmi, ettei Sundsvallissa ollut käynyt juuri ollenkaan suomalaisia laivoja - tämän vuoden kuluessa oli tapahtunut yksi ainoa palveluksesta päästäminen. Konsuli luuli,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

että matkustamista Suomeen voitaisiin elvyttää, jos hän saisi luvan viseerata kolmen päivän passeja, Kerran viikossa on nim. säännöllinen laivakulku tämän puolen ja Vaasan välillä. Irtolaisia suomalaisia kulkijoita ilmestyy tuon tuostakin konsulinvirastoon, joita muutamalla lantilla autetaan. - Konsuli Wickberg kiitti suuresti meidän kirjallista toimintaamme Suomen tunnetuksi tekemistä varten. Siihen kai hän oli tavallaan tutustunut.

Sangen edullisen vaikutuksen teki meihin Huldénin varakonsuli Köhler, erittäinkin sen kautta, että hän osoittautui Suomen todelliseksi ystäväksi ja harrastajaksi. Edellisenä sunnuntaina oli kaupungissa käynyt 100-miehininen urheilujoukko Vaasasta, sotilassoittokunta mukanaan, vihkimässä paikkakunnan uutta Stadionia, ja oli heidät vastaanotettu erinoamisella myötätunnolla. Maaherra oli itse ollut jakamassa palkintoja, ja illalla oli suomalaisille, joitten soittokunta sitä ennen antoi konsertin, toimeenpantu suuret pidot. Tässä kaikessa oli konsulimme nähtävästi suorittanut suuren osan: itse hän piti sitä ikimuiistettavana elämyksenä, kehuen etenkin Vaasan lehtori Huldénin (Läktar-Jakob) puhetta juhlassa ja sanoi vain toivoneensa, että me olisimme olleet mukana; kaikki läsnäolijat olivat hartaasti odottaneet tuloamme, mutta meille ei oltu annettu juhlallisuudesta mitään tietoa. Muutenkin ilmeni, että tässä oli juuri henkilö, jonka kaltaista Suomen edustajaksi kaikkialla toivoisi, vaikka sellaista on vaikea löytää. - Hra Köhler kertoi Suomesta tuotettavan paljon tukkipuita, (eräs tunnettu isännöitsijä Sundsvallin lähellä oli suuri ostaja - mistä Sundsvallin konsulimme ei mitään tiennyt) sahabiiliä ja kimröökiä, sieltä tulee usein kyselyjä esim. juuston tuonnin mahdollisuudesta, mutta tämän vaikeuttavat tulliolot (kuitenkin saimme täälläkin, niinkuin

Tukholmassa, vähä väliä pöydällemme suomalaista sveitsinjuustoa). Tulkkina käytti konsuli erästä kaupungissa naimisissa olevaa suomalaista naista. Paikkakunnalla asuu muuten jokunen määrä suomalaisia, joista osa on pyrkinyt Ruotsin alamaisiksi.

Hyvä mies oli myöskin Söderhamnin varakonsuli Madsen, norjalaista alkuperää, säilyttäen tämän rodun hiukan karkean esiintymistavan, mutta vähitellen hän kuitenkin pehmeni ja näkyi vasta meidän puheittemme kautta ymmärtävän mikä hänen suhteensa Suomeen oikeastaan pitäisi olla. Tässä auttoi häntä eräs omituinen hänen päivällisillään mukana oleva henkilö, hänen appensa, entinen ravintolanhoitaja, 75 vuoden ikäinen, mutta erittäin reipas, joka asiantuntemuksella rupesi pühumaan Suomesta, piti puheen meille ja selitti olevansa "suuri fennomani". Juhlallisesti lupasi herrasväki Madsen kohta käydä Suomessa, minkä lupauksen täyttämistä ukko sitoutui valvomaan. - Työtä ei ollut paljon, sanoi varakonsuli, tänä vuonna oli kaupungin satamassa käynyt neljä suomalaista laivaa, muuten oli vain eräitä kerjäläisiä ilmestynyt. Kaupungissa hän ei sanonut tietävänsä ketään suomea osaavaa henkilöä; kehoitin häntä kuitenkin selaista tiedustelemaan, koska se kuului varakonsulin velvollisuuksiin, ja tein myöhemmin tästä muistutuksen hänen lähimmälle päällikölleen, Gävlen konsulille, joka lupasi korjata asian. - Hra Madsen kertoi lähitienoilla asuvan erään vanhan kersantin, joka kauan oli harrastanut ja tutkinut suomalaisasutuksen vaiheita; kehoitin häntä tältä henkilöltä pyytämään lainaksi hänen muistutuksensa, joihin olisi hauska tutustua.

Gävlen konsuli Forsman, ammatiltaan speditööri, on kieltämättä meidän kaikkein parhaimpia edustajiamme,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tosiasia, jonka ^{n/}ennekin olemme huomanneet hänen seitsemän vuotisen palveluksensa aikana. Totinen ja vakava, suora ja luotettava sekä hiukan omintakeinen vanhapoi-ka. Edellisenä päivänä hän juuri oli saanut loppuun-soritetuksi erään v. 1923 kuolleen Korsnäsistä kotoisin olevan kirvesmiehen pesänjaon, mikä oli käynyt hyvin vaikeaksi, kun perillisiä oli koko 14, joitten kesken oli jaettava noin 3000 kruunua sukulaissuhteitten mukaan. Muuten huomasi, että hra Forsman seurasi Suomen oloja tarkemmin kuin yksinomaan Ruotsin lehtien kautta, kuten muut. Tämän vuoden kuluessa oli Gävlessä käynyt kuusi suomalaista laivaa, toisia oli odotettavissa, Par-akaa lastasi eräs ahvenanmaalainen laiva puumassaa Australiaan vietäväksi. - Suomalaisena tulkkina käytti hra Forsman paikkakunnalla asuvaa Mattila nimistä räätäliä.

Merkillistä kyllä, oli yhtenä loppuvaikutuksena tästä tarkastusmatkasta, että näissä seuduissa kosketus Suomen kanssa, huolimatta maantieteellisestä naapuriudes-ta, oli paljon vähempi kuin esim. Göteborgissa. Samalla luulen myöskin huomanneeni, että konsulimme vähemmän tun-sivat ja harrastivat Suomen asioita kuin monet heidän virkaveljistään eteläisemmissä osissa maata. Mahdollista on, etteivät heidän velvollisuutensa tässä suhteessa ole heille selvinneet, mahdollista myöskin, että se mieliala Suomea kohtaan, jonka muutamat johtavat pääkaupungin leh-det ovat Ruotsissa levittäneet, on pannut heidät epä-röimään, ja että he ikäänkuin pitivät tahdittomana kos-ketella Suomen asioita. Luulen kuitenkin heille selvit-täneeni, että konsulien pitäisi tässäkin suhteessa toi-mia ja että heidän ensimmäinen tehtävänsä olisi käydä Suomessa tutustumassa ainakin muutamiin sen oloihin ja

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

ihmisiin. Pakoittaa ei heitä tietenkään voi mihinkään, virkojen ollessa aineellisesti epäedullisia, ja täytyy siis harrastuksen määrän riippua jokaisen yksityisen tahdosta ja taipumuksesta. Kuitenkin olisi keksittävä keinoja sen rohkaisemiseen. Ehdottomasti tällaiset käynnit voivat tässä suhteessa jotakin vaikuttaa. Palattuani Tukholmaan otan nyt tekemieni kokemusten nojalla harkittavaksi, mitä edelleen voisi paremman tuloksen saavuttamiseksi tehdä.

Ministeri:

Ministeri: M. J. S. S. S.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

U. a. Asianhoitaja Boreniksen rap. no 9.

Tukholma.

15/8 1927

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, elokuun 15 p:nä 1927.

N:o 1271.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 17/78		ae. D. 19 27
17/8-27		Lit.
5	C2	ASIA

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää Tukholman lähetystön tiedoitus N:o 9, joka käsittelee Saccon ja Vanzettin asiaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

V. a. As i a i n h o i t a j a:

Einar Borén

Herra Professori K. V. Voionmaa,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, elokuun 15 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 17/28 Sac. D. 1927		
17/8-27	Is	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN TIEDOITUS 5 C2		

N:o 9.

Saccon ja Vanzettin asia.

Tukholmassa ja Ruotsin muissa osissa toimeenpannut valtavat vastalausemielensäöitukset Saccon ja Vanzettin tuomion johdosta muodostuivat vieläkin vakavammiksi kuin oli odotettu. Mielenkuuhunta työläisten keskuudessa jatkuu, ja jos kuolemantuomio siitä uudesta tarkistuksesta huolimatta, jonka alaiseksi tämä oikeusjuttu nyt on joutunut, kuitenkin pannaan täytäntöön, niin on mahdoton ennakoita sanoa, mihin irtipäässeet intohimot täällä voivat johtaa.

Syynä siihen, miksi ruotsalaisten työläisten suuttumus on niin syvällistä laatua, on kai lähinnä se seikka, että kansainvälisten Saccon ja Vanzettin hyväksi toimivien komiteain johto on ainakin nimellisesti ruotsalaisten käsissä. Asianajaja Georg Brantingilla, joka on tšekäläisen Sacco-Vanzetti-komitean lainopillinen asiamies, on kuten tunnettua ollut tärkeä tehtävä tässä yhteydessä. Tarmokkaalla toiminnallaan mainittujen italialaisten pelastamiseksi sekä Europassa että Amerikassa on hän saavuttanut huomattavan kansainvälisen aseman. Hänen ystävänsä, joihin kuuluu "Socialdemokraten" in päätoimittaja Engberg, koettavat myöskin käyttää hyväkseen tätä juttua valmistamiseen hänen ehdokkuuttaan ensi vuonna tapahtuviin toisen kamarin vaaleihin. Kaikesta päättäen hänellä kuitenkin on huonot hermot, eikä ole odotettavissa, että hänen parlamentaarikkouransa muodostuu yhtä loistavaksi kuin hänen

isänsä. Johto onkin jo siirtynyt syndikalistien käsiin. Brantingin ja "Socialdemokraten"ien varoituksista huolimatta on tukholmalainen Sacco-Vanzetti-komitea kehoittanut Ruotsin ammatillista maajärjestöä julistamaan 24 tunnin yleislakon t.k. 18 päivänä, vaatien samalla amerikalais-ten tavarain boikottausta. Komitea on myöskin kehoittanut vastaavia puolustusyhdistyksiä ulkomailla julkaisemaan samanlaisen kehoituksen. Se seikka, että komitean jo on onnistunut saada aikaan muutamia paikallisia, lyhytaikaisia lakkoja, on todiste siitä, että äärimmäisyysainesten vaikutusvalta on lisääntynyt ennen niin rauhallisessa Ruotsissa.

Mistä tämä kiihtynyt mieliala oikeastaan johtuu on vaikea sanoa. Yleisesti pidetään Kominternia sen aiheuttajana. Epäilemättä voikin todeta, että hämät voimat pyrkivät komiteain selän takana johtamaan tapahtumien kehitystä. Saccon ja Vanzettin asia on ollut mainio agitatsioninnumero. Bolshevikit ovat saaneet tuulta siipiinsä ja jalansijaa työläispiireissä, joissa nyt harjoitetaan kiivasta yllytystä. Mielestäni kuitenkin pääsyyinä on pidettävä se tosiasia, että sisäinen tilanne Ruotsissa muutenkin viime vuoden aikana on kärjistynyt. Muualla sattuneitten yhteentörmäysten mainingit ovat vihdoinkin ulottuneet tänne asti, joten porvarillisten ja sosialististen aineiden vastakohta on kasvanut. Tämä on herättänyt syvää levottomuutta työläisten keskuudessa. Maaperä on siis ollut muokattu, ja äärimmäiskantaiset kiihoittajat ovat sitten käyttäneet tätä tilannetta hyväkseen. Yhä kasvava jännitys on myöskin askaroittanut hallituksen mieltä, kuten vastikään säädetyistä ampumaseitten ilmoitusvelvollisuudesta selviää.

V. a. A s i a i n h o i t a j a :

Einar Borenius

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelm:n raportti no 10.
Fukuholma.

21/9 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, syyskuun 21 p:nä 1927.

N:o 1444.

18/78 Pa. D. 127	
23/9-27	LII
5	ASIA

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää tiedoitukseni N:o 10, joka käsittelee Suomen valitsemista Kansainliiton neuvostoon ja lausuntoja Ruotsin sanomalehdissä tämän johdosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

K. V. Voionmaa

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, syyskuun 21 p:nä 1927.

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN TIEDOITUS

N:o 10.

Neuvostovaali ja
mielipide Ruot-
sissa.

Lausuntoja Suomen valitsemisesta Kansainliiton neuvostoon ei ole Ruotsin sanomalehdistössä paljon näkynyt. Sitä pidettiin luonnollisena etenkin sen jälkeen kun viime vuoden vaaleissa Ruotsi oli ehdottanut Suomea valittavaksi vaikkemme itse esiintyneetkään kandidaattina. Kuten ennen olen ollut tilaisuudessa ilmoittamaan, kannatti Ruotsin ulkodepartementti aivan empimättä Suomen ehdokkuutta, ja oli tämä suhtautuminen tietysti määräävä yleisellekin mielipiteelle. Kuitenkin huomattiin muutamilla tahoilla epäilyksiä: ne olivat samat, missä vähän väliä peittelemättä tuodaan esiin Ruotsissa yleisesti vallitseva pelko poliittisista selkkauksista, ja merkillistä kyllä yhtyvät tässä rutivanhoilliset ja äärimmäinen vasemmisto. Tällä kertaa edusti, kuten tavallisesti, edellämainittuja Nya Dagligt Allehanda, joka alun pitäen on jyrkästi vastustanut Kansainliittoa ja läpi vuosien yhä järkähtämättä sekä kaikista tosiasioista lukua pitämättä on tätä oppositionia jatkanut. Toisella sivustalla esiintyivät kommunistit, kannattaen tätä verivihollistaan, mutta myöskin eräs tunnettu sosialisti, Sven Backlund, Ny Tid-lehden ulkopoliittinen toimittaja. Nojautuen Huvudstadsbladetin kyhäyksiin hän eräässä 28. p. elokuuta julaistussa kirjoituksessaan sanoo: "Oman maamme suhteen voidaan toistaa Huvudstadsbladetin epäilykset. Myöskin niiden piirien meidän maassamme, jotka tahtoisivat nähdä Ruotsin asettuvan Suomen rinnalle suojellaakseen sen valtiollista olemusta, jos tämä uudestaan joutuisi uhatuksi, pitäisi peljätä sitä ajatusta, että me sen asian vuoksi antaisimme houkutella itsemme mailman poliittisiin yhdis-

telmiin, joille Suomen itsenäisyys on toisarvoinen intressi". Ja hän lopettaa näin: "Tilanne vaatii luopumista kaikista meidän mahtipoliittisista sitoumuksistamme Genèveissä. Tämä on kategorinen imperatiivi ruotsalaisessa politiikassa, mikä esiintyy kahta kertaa käskevämpänä sillä hetkellä, jolloin Suomi valmistuu astumaan Kansainliiton neuvostoon". Seuraavana päivänä Nya Dagligt Allehanda puhuu aivan samaan sävyyn, miltei samoin sanoin. Kuten Backlund se varoittaa Suomea vaalien synnyttämistä kansainvälisistä sitoumuksista, viitaten etenkin siihen, että Englanti näkyy katsovan Suomea poliittisille tarkoituksilleen sopivaksi koneeksi. Englannin vaikutus Itämerellä ei nykyään ole kovin suuri. Balttilaiset pikkuvallat ovat nähtävästi taipuvaiset tekemään voitavansa Englannin suosion saavuttamiseksi. Mutta aseista riisuttu Saksa tahtoo pysyä vapaana, mikäli tämä on mahdollista, ja niin on myöskin Ruotsin laita. Huomauttaen, että Suomi varmaan haluaa säilyttää Englannin ja Ranskan, mutta myöskin Saksan ystävyys, mikä on viisaasti ajateltu, lehti jatkaa: "Tilanne, joka panisi epäilemään Suomen olevan Englannin politiikan etuvartijana Baltikumissa, tuskin olisi puhtaasti miellyttävä. Suomi on kohtuullisissa väleissä itäiseen naapuriinsa, eikä sille luultavasti olisi edullista, että nämät välit kiristettäisiin . . . Suomen ei pitäisi asettaa itseään sellaiseen asemaan, että sen jonakuna kauniina päivänä on valittava kahden alternatiivin välillä, joko ottaa osaa Venäjän piirittämiseen, taikka joutua länsivaltojen epäsuosioon. On kyllä totta, että Englannin politiikka jyrkästi kieltää suunnittelevansa jotain Venäjän piiritystä. Mutta sen ja Venäjän välien katkeaminen vaikuttaa automaattisesti europalaisten valtioiden ryhmittymiseen Sovjetin suhteen . . . Ruotsi ei hyödy osaanotosta suurpoliittisiin yhdistymisiin, jotka eivät tuottaisi meidän maanosallemme eikä puolueettomuutta harrastaville pohjoismaisille

valtioille mitään etua. Tietenkään Ruotsin taholta ei tehtäisi minkäänlaisia painostuksen yrityksiä Suomen kannanottamisen suhteen ... Mutta jos osoittautuisi tarkoituksen olevan vetää Itämeren maat suurpoliittisiin kombinaatioihin, jotka uhkaisivat heidän puolueettomuuttaan, niin on Ruotsin katsottava, että se tulee pysymään ulkopuolella".

Voimme siis todeta, että nämät molemmat äärimmäisyyden edustajat puhuvat sanasta sanaan samaa kieltä. Mielienkiintoista on todeta toiselta puolen, että sen lähtökohdiana on ruotsalaisten lehtiemme kannanotto ja toiselta puolen, että Folkets Dagblad Politiken sitä mielihyvällä säesittää !

Kuitenkaan nämät näkökohdat eivät ole päässeet vallalle muissa piireissä. Johtavassa artikkelissa asiaa käsitellessään Aftonbladet kirjoittaa 3/9, että jos noudatettaisiin Sovjetin suhteen lausuttuja pelkoja, niin "Sovjet vain saisi uuden kouraantuntuvan todisteen Kansainliiton kurjuudesta, ja maailma samaten". Sitä vastoin on ymmärrettävissä, että Suomen omalta kannalta epäillään. "Sen lähtökohta tulisi olemaan sama kuin Ruotsin, sama humaani- nen, valoisa, kaunis - ja edustajille ikävä. Jäsenyys voi pakkottaa kannanottoon, josta mieluummin haluaisi päästä." Mutta positiivisenä syynä on finanssiehdotus. Meillä ei ole syytä vastustaa. Meidän on toivottava Kansainliitolle kaikki se ihanteellinen lisä, minkä se voi saada.

Vapaamielinen Dagens Nyheter, joka erittäin tarkkaan ja suurella myötätuntoisuudella seuraa Kansainliittoa, kirjoittaa 7/9: "Maantieteellisten ja poliittisten suhteiden vuoksi Suomi on lujemmin kuin mikään muu pohjoinen maa kiinnitetty kansainvälisen politiikan kehitykseen ja on ennen monta muuta pikkuvaltiota oikeutettu saamaan paikan neuvostossa"... Puhutaan Venäjän piirittämisestä. "Tällainen piiritys on kerrassaan oikeutettu, vaikkakin Moskova kävisi levottomaksi; sitä tultaisiin yksinkertaisesti tulkitsemaan

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

siten, ettei Europa aio hellittää valvomasta bolsjevikien juonia".

Sydsvenska Dagbladet varoittaa 9/9 Ruotsia osoit-
tautumasta liian "lämpimältä", koska on peljättävissä, et-
tei meidän ystävällisyydellemme suoda ansaittua arvonan-
toa. Suomessa osoitetaan Ruotsille nähtävää kylmyyttä, ja
ruotsalainen kultturi on siellä huonossa kurssissa. Ei ole
syytä olla liian kohtelias. Sitä voitaisiin ymmärtää vää-
rin.. Tämän siteeraa suurella tyydytyksellä taas kommu-
nistilehti Folkets Dagblad Politiken. Muualla en ole näh-
nyt sitä mainittavan.

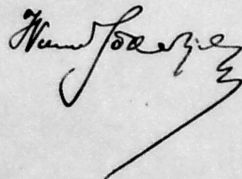
Vaalien jälestä on ollut vain vähän arvosteluja
sen tuloksesta. Socialdemokraten sanoo 16/9: "ja mitä lo-
puksi Suomen valitsemiseen tulee, mikä oli odotettu, niin
merkitsee se uuden jäsenen liittymistä neuvostoon, jonka
monessa suhteessa voi odottaa edustavan juuri sitä Kan-
sainliiton politiikkaa, minkä Ruotsi toivoo lujitettavaksi".
Siis lehti ei omaksu puoluelaisensa Backlundin aikaisem-
min esiintuomia näkökohtia.

Göteborgs Handelstidningin suopeasta artikkelista
ovat lehtemme jo tiedoittaneet. Sisältäen sängen järkeviä
näkökohtia se samalla käyttää tilaisuutta antaakseen uu-
delleen Ruotsin poliittiselle johdolle pistoksia sen ulko-
poliittisesta välinpitämättömyydestä - tähän on ollut mai-
nitun etevän lehden "Leitmotiv" läpi vuosien. Merkille
pantava on myöskin lehden antama tunnustus meidän taval-
lemme hoitaa asioitamme ja se, että se sanoo meidät puo-
lustukseen nähden Skandinavian pian vahvimaksi valtioksi.
Tämä voi olla terveellisena läksynä kaikille niille nel-
jännen ja viidennen luokan lehtimurveille, jotka yhä
jatkuvasti kohtelevat Suomea ylimielisesti, niinkuin olisi
itsenäisyytemme heille jonkinmoisena silmätikkuna.

Yksityiset valtiom^einet lausuvat edelleen tyydytyksensä siitä, että Suomi on katsonut velvollisuudekseen astua neuvostoon - "sillä se on pidettävä velvollisuutena, vaikkakin useasti kaikkea muuta kuin helppona", sanoi minulle äsken eräs entinen ulkoministeri, joka on ollut runsaasti tekemisessä Genèven kanssa. Ulkodepartementissa ennustetaan, että meille tulee uudesta asemastamme olemaan erittäin paljon työtä ja kerrotaan, mitenkä paljon voimia ja vaivaa siellä on kulutettu Kansainliiton neuvoston asioihin. "Teidän täytyy tyystin varustautua sitä varten", lausui eilen eräs departementin korkea virkamies.

Eräs seikka, joka täällä on tehnyt huonon vaikutuksen ja josta en voi olla kertomatta, on se, että Le Temps sekä myöskin joku toinen Parisin lehti ovat ainoana arvosteluna meidän vaalistamme sanoneet, että Suomi tulee edustamaan neuvostossa Baltikumia. Kun m.m. ulkoministeri Löfgren minulle juuri kevätkesällä painosti Ruotsin sen vuoksi etupäässä kannattavan Suomen ehdokkuutta, että Skandinavian maat täten saisivat neuvostoon edustajan, niin tulee tämä katsantotapa jonkinmoisena nolostuttavana yllätyksenä. "Mitenkä tällainen käsitys on selitettävissä?" kysyi tuo äskenmainittu virkamies, "eikö Ranskassa tiedetä että Suomi harrastaa samoja tarkoituksia kuin me, että meidän historiamme on ollut yhteinen ja että meidän sivistyksellämme on samat juuret? Vaikemme harjoitakaan mitään aktiivista politiikkaa yhdessä - mitä te mahdollisesti näytätte tekevän balttialaisten maitten kanssa - niin pitäisihän nyt kumminkin olla suurvalloillekin selvä, että meidän välillämme vallitseva erinomaisen vilkas yhteistyö kaikilla sivistyksen, käytännöllisen kehityksen ja lainsäädännön aloilla asettaa teidät mitä läheisimpään yhteyteen Pohjoismaiden kanssa sekä myös että intressimme Genèvessä ovat samankaltaisia!".

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmän raportti no 11.
Tukholma

7/10 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA
FINLANDS BESICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, lokakuun 7 päivänä 1927.

N:o 1505.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 20/79 h.e. D. 27		
10/10-27	5	Liit.
YHÄ	GARTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tini N:o 11, joka käsittelee konsulaattiasioita.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Kennedy

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, lokakuun 27 päivänä 1927.

HUMANISTINISTE		
No 20/79 Ae. D. 1 27		
10/10-27	5	Liit.
5	Cr	ASIA

TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI

N:o 11.

Konsulaatti-
asioita.

Perjantaina kuluneen syyskuun 30 päivänä olin kutsuttu luennoimaan Lundin humanistis-tieteellisen yhdistyksen vuosijuhlaan; yhdistys oli selittänyt toivovansa että puhuisin Suomen kansanrunoudesta ja Kalevalasta, minkä aineen olin ehdottanut siinä tarkoituksessa, että näille kaikkia haaroja edustaville tieteellisille piireille ja tilaisuuteen muuten kokoontuvalle juhlayleisölle olisi terveellistä siihen tutustua. Yleisöä olikin saapunut yliopiston juhlasali täyteen, ja kuunteli se suurella tarkkaavaisuudella puolentoista tuntia kestävä luento, ilmaisten monin tavoin tyydytystensä, lukuisten yksityisten luvatussa heti käydä Kalevalan ruotsalaiseen käännökseen käsiksi.

Lundissa tuli minua tapaamaan Malmön konsulin me Könsberg, jonka kanssa pohdimme erinäisiä asioita. M.m. hän ilmoitti olevansa sangen tyytyväinen Oskarshamnin uuteen varakonsuliin, koneinsinööri Qvistgaardiin, joka äskettäin oli tavattoman täsmällisesti toimittanut sekä miltei lainoppineen tapaan selostanut erään haaksirikkotapauksen.

Itse päätin jäädä Lundiin myöskin lauantaiksi käydäkseni tunnin matkan päässä sijaitsevassa Landskronassa, missä meillä on varakonsulina tukkukauppias Frans Törnqvist. Hra Törnqvist, joka nimitettiin tähän virkaan v. 1923, on lähes 50 vuotias, miellyttävä, talouttaan nähtävästi hyvästi hoitanut mies. Viimeisinä vuosina on hänellä ollut koko joukko konsulaattiasioita hoidettava-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

na, Landskrona kun pienuudestaan huolimatta on vilkas satama- ja teollisuuspaikka. Suoranaista kirjeenvaihtoa suomalaisten firmojen kanssa on myöskin jossain määrin ollut. Hra Törnqvistin omakätisesti toimittamat luettelot ja selonteot olivat mitä parhaimmassa kunnossa. Sain myöskin hänen yleisistä harrastuksistaan sangen edullisen vaikutuksen. Suomea hyvästi osaavaa henkilöä hra Törnqvist ei sanonut Landskronassa löytyvän, mutta sai hän tarpeen tullessa käännökset toimitetuiksi Malmössä, ja voi sieltä, jos jokin tärkeämpi asia vaati suullista tutkimista, helposti saada tulkin Landskronaan. Ylipäänsä tuntuu minusta, ettei vaatimusta kaikkien varakonsulinvirastojen suomenkielen taidosta voida ylläpitää.

Hra Törnqvist oli kutsunut Landskronaan varakonsuli Hybergin Helsingborgista; konsuli Könsbergin oli täytynyt sanottuna päivänä matkustaa Tanskaan.

Tutustuttuani varakonsuli Törnqvistiin ja keskustellessani hänen sekä herrojen Könsberg ja Hyberg kanssa, vahvistui minussa se käsitys, että nämät Etelä-Ruotsin konsulimme ylipäänsä harrastavat Suomen asioita enemmän kuin pohjoisempana, paljon lähempänä Suomea olevat konsulit.

Kuten raporttissani heinäkuun 26 päivältä kerroin, oli varakonsuli Särenholm Härnösandissa poistunut paikkakunnalta, vaikka olin ilmoittanut tuloni sinne. Kun hän, huolimatta varakonsulinvirastossa jotenkin selvästi esittämästäni tyytymättömyydestä, ei ollut minulle selittänyt tätä laiminlyöntiään, kyselin äskettäin, muista asioista puhuessani, Sundsvallin konsulilta, eikö hra Särenholm ollut käynnistäni saanut tietoa. Tämän johdosta tuli hra Särenholmilta selitys, johon en ehtinyt vastata, koska hän, konsuli Wickbergin ilmoituksen mukaan, itse tulisi käymään lähetystössä, ennenkuin eilen saapui hänen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

eropyyntönsä. Hän viittaa siinä puuttuvaan aikaan. Koska hänestä ei ole ollut muuta hyötyä, kuin että hän kaksi vuotta sitten tehokkaasti auttoi haaksirikkoista sotalai-vaamme, (mistä hänelle annettiin Valkoinen Ruusu) ja koska viime kesän tarkastuksessa kävi ilmi, ettei hän Suomen asioita sellaisinaan yrittänytkään harrastaa, en katso tarpeelliseksi pyytää häntä peruuttamaan erohakemustansa.

Ministeri :

Henrik Fredrik

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, lokakuun 8 päivänä 1927.

N:o 1515.

ULKOASIAINMINISTERIO		
12 21/29		Re. D. 13 27
10/10-27	5	Litt.
RYHMÄ	KASASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää rap-
porttini N:o 12, joka käsittelee Ruotsin vientitoimintaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

K. V. Voionmaa

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, lokakuun 8 päivänä 1927.

ASIAINMINI		
21/89	Re.L.	27
20/10-27	5	Lii.
5	C2	ASIA

TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI

N:o 12.

Ruotsin vienti-
toiminta.

Minulle on tiedoksi lähetetty kopio hra Niilo Orasmaan raportista N:o 31 v. 1927, missä hän käsittelee Ruotsin politiikkaa balttilaisissa maissa, taikka oikeamin sanottuna Ruotsin harrastuksia hankkia itselleen kauppamarkkinat näillä seuduilla. Tämän johdosta pari sanaa.

Ruotsin ponnistukset vientinsä suhteen ovat kaikkialla uutterat ja sitkeät. Vienti-yhdistys (Export-föreningen) muodostaa sangen etevän tekijän maan taloudellisessa elämässä, ollen sen johtajat Ruotsin etevimpiä liikemiehiä, jotka erinomaisen tarmokkaasti yrittävät ulottaa sen toimintaa miltei koko mailmalle. Tuoreena esimerkkinä sen propagandasta mainittakoon, että sen toimintajohtaja, eduskunnan jäsen Nylander, nykyjään entisen kauppaministerin prof. Nils Wohlinin seurassa kiertelee Etelä-Amerikkaa, missä heidän on käytävä kaikkien valtioiden suurimmissa kaupungeissa tutkimassa siellä tarjoutuvia mahdollisuuksia kaupantekoon. Heidän tulee sitten marraskuussa New-Orleans'issa tavata muita ruotsalaisia lähetettä, joista yksi on Göteborgin konsulimme Olburs, matkustaakseen heidän kanssaan Pohjois-Amerikassa samanlaisia tarkoituseriä ajaen.

Tähän vientiyhdistyksen mailmansyleilyyn otetaan tietysti myöskin balttilaiset valtiot. Ruotsin taholta koe-tettiin jo aikoja sitten järjestää niihin suoranainen laivaliikenne, mutta tämä ei ottanut kannattaakseen, min-kä tähden Svea-yhtiö on anonut sitä varten valtion-apua, ja on Tukholman kauppakamari, jolta on pyydetty

lausunto, anomusta puoltanut. Kuitenkin ja huolimatta kaikista ponnistuksista, ollaan täällä asiantuntija-piireissä hyvinkin skeptillisiä. Vaikkakin luottomahdollisuudet täällä ovat tavattoman suuret - Ruotsissa kun on melkoisia pääomia käytettävänä ja palkat verrattain alhaiset - ja ostajille suodaan kaikenmoisia etuja, ei kuitenkaan balttilaisten maitten ostokyky tahdo riittää. Mutta kun Ruotsin vientitavaraa toiselta puolen on olemassa niin monta lajia ja niin runsaasti, on kuitenkin yrityksiä jatkettu. Etenkin harrastaa sitä prof. Wohlin teoreetikko-
na ja Itä-Europan olojen hyvänä tuntijana. Hänellä mah-
tanee olla yksityiset poliittiset tuumiskelunsa - hän on ammattinsa ohella suuri idealisti, runoilija ja haaveili-
ja - jotka tähtäävät Ruotsin johtamaan balttilaiseen "suur-
politiikkaan", mutta niissä hän ainakaan ei löydä mitään
tukea, ruotsalaisten ylipäänsä pelätessä poliittista koske-
tusta Baltikumia kanssa maailman suurimpana vaarana. Siis
näillä ponnistuksilla ylipäänsä ei ole minkäänlaisia mui-
ta tarkoituksia kuin puhtaasti kauppapoliittisia.

Krueger & Toll-yhtiö, joka vähitellen on kohon-
nut Ruotsin ja koko Skandinavian ehkä mahtavimmaksi yri-
tykseksi, suuntaa melkoisen osan vaikutustaan Venäjän ra-
jamaihin. Sen varsinainen johtaja Ivar Krueger on hankki-
nut itselleen oman jokapäiväisen lehden, Stockholms Dag-
blad, mikä ajaa hänen intressiään, etupäässä Puolan suh-
teen, jonka pääkonsulina Tukholmassa on hänen veljensä
Torsten Krueger, hänen liikeympänsä Toll'in taas ol-
lessa Liettuan pääkonsuli. Kun Liettuan asiainhoitajavirka
täällä äsken lakkautettiin, astui liikkeen palvelukseen
asiainhoitaja Jurkunas-Scheynius, joka nyt kuuleman mukaan
istuu sen konttorissa antaen kutsua itseensä ministerik-
si sekä harrastaen ja hoitaen liettualaisen karjan tuon-
tia Ruotsiin.

Mitä balttilaisten maitten edustajiin tulee, joista hra Orasmaa myöskin raportissaan puhuu, niin on myönnettävä, etteivät he, kaikesta mahdollisesta tarmostaan huolimatta, personallisesti juuri voi vahvistaa Ruotsin yleisön luottamusta näihin valtioihin. Viron asiainhoitaja, hra Virgo, koettaa parastaan tuomalla tänne laulu-seuroja, tanssijattaria ja joskus myöskin vakavampaa väkeä, mutta heidän esiintymisensä ei ylipäänsä ole onnistunut vetämään puoleensa mitään erikoista myötätuntoa. Hänen äskettäin toimittama^{-nsa} huviretki, josta ulkoministeriölle olen kertonut, muuttui naurettavaksi sen tahdittoman reklaamin vuoksi, mikä siitä tehtiin. Hra Virgon henkilökohtaiset olosuhteet eivät myöskään anna hänelle tukholmalaisien silmissä arvoa. Latvian ministeri Zarine on tavallaan hienompi, mutta häntä pidetään paljon vähemmän lahjakkaana kuin Virgoa: sille aikaa kun tämä viime mainittu esim. puhuu ruotsia aivan sujuvasti, ei Zarine ole kyennyt sitä ollenkaan oppimaan, vieläpä on hän ranskan kielessäkin siksi heikko - huolimatta siitä, että hänen vaimonsa on ranskatar - ettei hän taida lausua viittä sanaa oikein. Hänen vaikutuksestaan kuulee paljon vähemmän puhuttavan kuin Virgon; äsken lienee täällä kummin-kin käynyt joukko latvialaisia ylioppilaita, mutta ainakaan muutamit heistä eivät ottaneet puhuakseen muuta kuin omaa kieltänsä, mikä teki seurustelun ruotsalaisten kanssa mahdottomaksi.

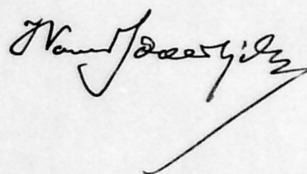
Nämät edustajat - hra Jurkunas-Scheynius niihin luettuna - ovat hyvänä esimerkkinä siitä, mitenkö pieniä, verraten tuntemattomia valtioita arvostellessaan suuremmat kansat ovat riippuvaisia niistä vaikutelmista, joita he mainittuja valtioita edustavista henkilöistä saavat. Sanottakoon mitä tahansa lähettäläitten liiallisesta seurustelemisesta "ylimyspiirien" kanssa, niin on tosiasia

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

kuitenkin se, että nämät, ainakin tällaisella paikkakunnalla, ovat akreditoitut kuninkaan luona, he kuuluvat tavallaan hoviin, ja heidän on seurusteltava siihen liittyvien piirien kanssa, mistä myöskin johtuu, että heitä suuressa määrin arvostellaan sen mukaan, miten he kykenevät tällaisen seuran tapoja noudattamaan. Mutta kulttuurimaassa, kuten Ruotsissa, tuollainen ulkonainen esiintyminen - siihen tietysti kuuluu paljon muuta - ei määrää arvostelua yksin näissä rajoitetuissa piireissä, vaan kaikissa; ja kuten sanottu, käsitys lähettilään edustamasta maasta riippuu suuressa määrin siitä, minkä arvovallan hän osaa itselleen personallisesti hankkia.

Hra Oasmaa puhuu täällä perustetuista virolais-ruotsalaisista y.m. yhdistyksistä antaen niiden merkitykselle aivan liian suuren arvon. Asianomaiset edustajat ovat muutamien halukkaitten henkilöitten avulla - joista mahdollisesti jotkut toivovat itselleen siitä karttuvan afäärietuja tai kunniamerkkejä - perustaneet nämät yhdistykset suurempien valtioiden esimerkin mukaan; tietääkseni ei yksikään niistä ole täällä minkäänlaisen huomion esiinneeä, ja voinee niistä siis rauhallisesti sanoa, että ne ovat kaikkea merkitystä vailla.

Ministeri :

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmis rapporti no 13.

Finkholma

17/10 1927

SUOMEN LÄHETYSSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESHICKNING
*
STOCKHOLM

Tukholmassa, lokakuun 17 p:nä 1927.

N:o 1548.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23/79 h. D. 10 27		
19/10-27	552	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää rap-
porttini N:o 13, joka käsittelee Ruotsin ja Venäjän vä-
lillä vasta solmittua Venäjän tšekäläisen kauppadelegation
asemaa koskevaa sopimusta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

K. V. Voionmaa

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, lokakuun 17 päivänä 1957

Ulkomaisten ministeriö		
No 23 / 79 Sal. D. 1027		
19/10-27	No	LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
	5	C2

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 13.

Venäjän-Ruotsin
kauppasopimus.

Se Ruotsin ja Sovjetin välillä Moskovassa t.k. 8 p. allekirjoitettu Venäjän Tukholmassa olevan kauppadelegation asemaa koskeva lisäsopimus, josta 11.X. salasähkötin ja joka kaksi päivää sen jälkeen saatettiin yleisön tietoon, on muutamilla tahoilla aiheuttanut epäileviä, joskohta ei suorastaan epäviä lausuntoja. Eikä ainoastaan oikeistotaholta. Näin esittää m.m. vapaamielinen Stockholms Tidningin asian: "On ihmetelty, minkätähden Venäjän on ylläpidettävä virallista edustusta, joka monenkertaisesti ylittää muitten maitten edustusten henkilöluvun. Selitys on siinä, että koko Venäjän kauppa on valtion monopoli. Mutta tietenkin nämät kauppadelegatitot palvelevat muitakin tarkoituksia - senhän ovat tapahtumat riittävästi osoittaneet, viimeksi on Rakovskin juttu todistanut, etteivät edes diplomaattiset edustajat asetu ulkopuolelle kommunistista propagandaa. Näin ollen on tietysti koetettava sovittaa välit kansainvälisen oikeuden puitteisiin. Sitä on tällä sopimuksella nähtävästi tarkoitettu, eikä se juuri liene epäedullisempi kuin muittenkaan valtioiden Sovjetin kanssa tekemät samankaltaiset sopimukset. Siitä tosin ei seuraa, että venäläiselle kauppadelegatiolle myönnettyihin vapauksiin ja oikeuksiin itsessään olisi ollut kylliksi syytä. Ylipäänsä lienee kyseenalaista, onko tällaiselle "kauppaasiatoimistolle" annettava minkäänlainen n.s. eksterritorialioikeus pelkästä siitä syystä, että se on kommunistisesti järjestetyn valtion lähettämä. Ja tuskin on välttämätöntä tällä lailla luoda Ruotsin rajojen sisällä kommunistinen erisalue diplomaattisen ja konsuliedustuksen rinnalle. Mutta

Ruotsinhan täytyy kuitenkin ylläpitää kauppasuhteita Venäjän kanssa - vuotuinen vienti nousee n. 40 miljoonaan, tuonti sen sijaan vain muutamaan miljoonaan - ja sen vuoksi on ainakin jossain määrin suostuttava Venäjän vaatimuksiin." Sitten huomautetaan sopimuksessa säädetyn eks-territorialioikeuden rajoittamisesta, omaisuuden takavarik- koon ottamisen mahdollisuudesta j.n.e., ja lopuksi sanotaan olevan "vielä aikaa kyllä koko kysymyksen pohtimiseen", koska se on valtiopäivien ratifioitava.

Kun ottaa huomioon, että Stockholms Tidningiä ylipäänsä pidetään ulkodepartementin virattomana puheturvena, on tämä kylmänpuoleinen suhtautuminen merkille pantava.

Göteborgs Handels Tidning, jonka sisäpoliittinen vaikutus päivä päivältä on kasvamassa - samaten kuin sen maine Ruotsin etevimpänä lehtenä - kirjoittaa melkein samaan tapaan. Siinä huomautetaan, ettei Venäjän kauppa koskaan ole näytellyt mitään huomattavampaa osaa Ruotsin taloudessa. Tuonti Venäjältä oli 1925 ja 1926 0,28 ja 0,76 % Ruotsin koko tuonnista (tuonti Suomesta oli 1,49 %). Vienti Venäjälle oli 1926 2,39 % (Suomeen 2,64). Kun on kysymys affäreistä, ovat tietysti pienetkin murtoosat huomioon otettavat. Mutta toiselta puolen pitää muistaa, että näihin kauppasuhteisiin Venäjän kanssa ja pitkäaikaisten luottojen antamiseen aina liittyy melkoinen riski ja epävarmuus. Ja sen lisäksi on selvä, että Moskovan hallituksen ja Moskovan Internationalen keskinäiset likeiset välit myöskin tuottavat riskinsä. Ei ole ollenkaan mahdotonta, että tätä 40-miehistä delegatiota käytetään samalla tavoin kuin ennen ~~ennen~~ kuuluisaa Troijan puuevosta. Niille suotuja etuoikeuksia voidaan väärinkäyttää järjestämällä Tukholmaan propagandakeskus Pohjoismaita varten. Ei ole sanottu, että sitä tullaan tekemään, mutta jos se tapahtuu, niin

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

emme ole tilaisuudessa sitä estämään. Kirjoitus loppuu seuraavin sanoin: "Tuo seikka, että tässä mittelevät voimiaan erilaiset yhteiskuntakäsitykset, antaa meidän suhteillemme Venäjään sen omituisen leiman. Sen vuoksi saa meidän nyt ajamamme politiikka, joskohta se tavallaan on jatkona Karl Johan'in aloittamalle politiikalle, kuitenkin tästä aivan eroavan sisällyksen. Me haemme ystävällisiä suhteita itään-päin ei ainoastaan huolimatta kaikista Itämeren rannoilla ja Skandinavian niemimaalla tapahtuneista muutoksista, mutta myöskin ja etupäässä huolimatta siitä, että tällainen ystävyys avaa ovet kaikenmoisille meidän omaa yhteiskuntajärjestelyämme uhkaaville vaikuttimille. Peli, johon meidän tulee ottaa osaa, on erinomaisen mutkikas ja selkkausmahdollisuuksia täynnä. Toivokaamme, että korttiamme hoito siinä meille onnistuu".

Oikeistolehdet ovat tietenkin yhtä skeptilliset. "Todennäköistä on", sanoo Nya Dagligt Allehanda, "että uutinen tulee herättämään enemmän iloa moskovalaisissa kuin ruotsalaisissa... Hra Löfgrenin mielestä uuden sopimuksen tuottamat edut eivät ole niinkään mitättömät. Venäläinen delegatio tulee rajoitetuksi 40 mieheen, joitten tulee olla Venäjän kansalaisia. Kuitenkin pidättävät ryssät itselleen oikeuden tarpeen tullen kutsua tänne insinöörejä, muita asiantuntijoita ja kontrollöörejä. Niin että me joka tapauksessa voimme saada maahan silmäkantamattoman joukon sovjettilaisia..... Onko tämä sopimus katsottava nykyhetkellä otolliseksi, siitä voi epäilemättä olla eri mieltä. Englanti varmaankaan ei tule sitä suopein silmin katselemaan... Omasta puolestamme emme epäile lausua ilmi, että nykyisen mailmantilanteen vallitessa pidämme luonnollisena ja oikeana, ettei Ruotsi katso olevansa intresseerattu Venäjän täydellisestä eristäytymisestä. Me emme suinkaan aijo solmia mitään läheisiä suhteita Venäjän hallituksen kanssa, jonka metodit yhä ovat meille kaikkea muuta kuin myötä-

tuntoiset. Mutta me olemme ^{tyytyväiset)} (näkemään), että Ruotsin-Venäjän kauppasuhteiden ehdot melkoisessa määrin paranevat... Lie-nee vaikeata luulotella Ruotsin työvälle, että sellainen valtio kuin Neuvosto-Venäjä on otettava malliksi ja esikuvaksi... Mutta oikeassa lienevät ne, jotka arvelevat Venäjän kansan ennen kaikkea ansaitsevan sääliä... Ei ole haitaksi, että Ruotsi alleviivaa haluavansa rauhallisia suhteita Venäjän surkuteltavaan väestöön.

Rutivanhoillisesta kannastaan huolimatta on Nya Dagligt Allehanda Sovjetinkin hallinnon aikana ollut Venäjän suhteen erinomaisen arka; kun esim. joku ääni on julkisuudessa kohotettu puoltamaan Ruotsin sekaantumista Itämeren politiikkaan, niin se suorastaan on pelosta varvissut, huomauttaen, mikä hirveä vaara siitä maalle koituisi.

Aftonbladet on jyrkempi toistaessaan yllämainitut muitten esiintuomat epäilykset. Se panee tyydytyksellä merkille, että ainakin on katsottu tarpeelliseksi rajoittaa delegation jäsenten lukumäärää kuin myös heidän oikeuksia. Sen mielestä osoittaa sopimus kyllä, että Moskovassa ollaan entistä vastaanottavaisempia muillekin näkökohdille kuin niille, joita ennen vahvasti työnnettiin esille. "Siitä huolimatta tuntuu kuin pitäisi meidän eduskuntamme, asian joutuessa sen käsiteltäväksi, varata itselleen riittävää miettimisaikaa, ennenkuin se menee sopimusta ratifioimaan. Europa on kylliksi kauvan myöntynyt Sovjetin bluffi-taktiikkaan, eikä suinkaan ole tarpeellista, että Ruotsi kahliutuu sellaisiin sopimusperiaatteisiin, joista muualla yhä enemmän on ruvettu luopumaan".

Mitä delegation jäsenten lukuisuuteen muuten tulee, en voi olla kertomatta seuraavaa pikkujuttua. Kun ulkodepartementin kansliapäällikkö Sovjetin lähetystön sihteeriltä kysyi, minkä vuoksi he oikeastaan tarvitsevat

niin monta henkeä, tämä vastasi: "niin, sitä te ette voi ymmärtää, sillä te tulisitte varmaan toimeen paljon vähemmällä; mutta asia on se, että yksi ruotsalainen tekee yhtä paljon työtä kuin neljä ryssää." Sitten kansliapäällikkö vielä häneltä tiedusteli, mitä Moskovassa tehtäisiin, jos sinne ilmestyisi ruotsalainen kauppadelegatio ilman viisumia, "hirttäisittekö vai vangitsisittekö?" "Tietysti vangitsisimme". "No, sallikaa sitten, että heti annan käskyn vangita muutamia teidän kauppälähetystön jäseniä, joilla ei tällaista viisumia ole". - Sihteeri pelästyi kovasti, rukoili, ettei se tapahtuisi, koska hän itse oli siihen syypää ja lupasi parannusta.

- Sopimuksen johdosta olivat Sovjetin tšekäläinen lähettiläs sekä kauppadelegaatti lauantaina kutsuneet sanomalehtimiehiä kokoon selittääksensä heille Ruotsin-Venäjän kaupan vaiheita. Suunnilleen seuraavaan tapaan olivat he näille asian esittäneet:

1/X 1926 - 1/X 1927 välisenä aikana nousivat kauppadelegation tekemät tilaukset, ruotsalaisten konsessioninomistajain myynnit niihin luettuina, 33,853,848 kruunuun, vastaavan summan 1925-1926 ollessa 33,303,426 kr. Tämän lisäksi on vielä lukuunotettava ne tilaukset, mitkä ruotsalaiset toiminimet eivät olleet ehtineet toimittaa edellisenä tilivuotena ja mitkä nousevat noin 10 milj. kruunuun. Kuitenkin oli vienti Venäjältä Ruotsiin suhteellisesti tuntuvasti lisääntynyt. 1925-1926 oli se 9,917,039 kruunua kun se sitävastoin tänä vuonna on kohonnut 19,886,044 kruunuun. Ruotsin vienti Venäjälle oli laadultaan paljon muuttunut, johtuen Venäjän teollisuuden kehityksestä. Tehtaitten perustamiseen tarvittavat varustukset ja puolivalmisteet muodostivat kuluneena vuonna paljon suuremman osan Venäjän kokonaistuonnista Ruotsista, kuin esim. sitä edellisenä vuonna,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

V. 1925-1926 nousivat tämänlaatuiset ostot noin 5½ milj. kruunuun vastaten 1926-1927 pyörein luvuin 13 miljoonaa. Varsinkin tuli tämä nousu Ruotsin sähköteollisuuden osalle, missä venäläisten tilaukset tekivät noin 8½ milj. kruunua, mikä summa muodostaa hyvin tuntuvan osan tämän teollisuuden kokonaisviennistä. Niistä konsessionisopimuksesta puhuttaessa, joita ruotsalaiset liikkeet ovat solmineet neuvostohallituksen kanssa, voidaan ennen kaikkea mainita "Svenska kullagerfabriken", joka viime vuonna on myynyt noin 4,6 milj. kruunun edestä, kun taas edellisenä vuotena vastaava summa oli 2,7 miljoonaa, sekä "Asea", joka viime kesänä teki sopimuksen ja kuluvan kuun 7 päivään mennessä on myynyt 1,7 milj. kruunun edestä. Ruotsin teollisuudella tulisi Venäjän markkinoilla olemaan mitä parhaimmat mahdollisuudet. Venäjän yhä lisääntyvä teollistuttaminen lisäsi juuri sellaisten tuotteiden kysyntää, joita Ruotsin teollisuus kykeni laajalti toimittamaan. Tässä suhteessa vallitsi mitä onnellisin suhde Venäjän tarpeitten ja Ruotsin mahdollisuuksien välillä. Esimerkkinä mainittakoon erikoisesti Ukrainassa rakenteella oleva Dneprostojn voimaasema. Vesiturbiinien malleja tätä laitosta varten oli jo tilattu Ruotsin suurimmilta tehtailta, ja sen jälkeen kun näitä malleja on koeteltu päätetään, voidaanko koneet tilata Ruotsista. Mahdotonta ei myöskään ollut, että Svirstroin voimalaitoksiin koneet otettaisiin Ruotsista. Muuten on tšekäläinen delegatio keskusteluissa eri tehtaitten kanssa uusista tilauksista vasta alkanutta tilivuotta varten, mitkä nousevat yhteensä noin 8 milj. kruunuun. Vuosi on siis aloitettu hyvin ente-in."

Miltei rajaton optimismi hehkuu tietysti tästä selostuksesta samaten kuin vilpitön tyytyväisyys äsken tehtyyn sopimukseen.

Ministeri: *Konrad Adenauer*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Ministeri Söderhjelm'n raportti no 14.
Tulholua.

1/12 1927

SUOMEN LÄHETYSSTÖ
TUHKOLMASSA
FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, joulukuun 1 p:nä 1927.

N:o 1750.

UNIONEN MINISTERIÖ		
26 Dec. D. 1927		
3/12-27		EM.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	02	

Herra Ministeri,

tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tinit N:o 14, joka käsittelee Tukholman työttömyyspoli-
tiikkaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Konrad Jönsson

Herra Professori K.V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

4 kpl. vain.

Tukholmassa, joulukuun 1 päivänä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 26/80 Lau. D. 1927		
3/12-27	NO	LIH.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI	5	C ₂

TUKHOLMAN LÄHETILÄÄN RAPORTTI

N:o 14.

Tukholman työttömyys-
politiikka.

Kaupungin valtuuston viimeisessä kokouksessa hyväksyttiin 52 äänellä 44 vastaan köyhäinhuoltolautakunnan tekemä ehdotus, jonka mukaan työttömille jossain määrin myönnettäisiin, paitsi tilaisuutta hätäaputöihin, rahallista avustusta, mikä olisi köyhäinhuoltolautakunnan kautta jaettava. Täten on Tukholmassa pantu toimeen n.s. Malmö-järjestelmä, mikä on vallalla viimeainitussa kaupungissa sekä myöskin Göteborgissa. Tämä päätös on herättänyt tavallista suurempaa huomiota, koska kysymys on periaatteellisesti tärkeä.

Vasemmistotalolta esitettiin, että Tukholmassa on työttömiä koko joukko, jotka fyysillisistä syistä eivät voi käyttää hyväkseen työtilaisuuksia ja joille kunta siis ei voi valmistaa hätäaputöitä. Nämä kun useasti ovat karkeata laatua, ei niihin jokainen pysty. Eikä juuri tunnu kohtuulliselta pakottaa työkyvyttömiä kääntymään vaivaishoidon puoleen. Sitäpaitsi ei ole ollenkaan helppoa keksiä sopivia töitä. Valtio on kyllä luvannut järjestää uusia työpaikkoja omissa töissään, mutta niihin ei myöskään voi ketä tahansa lähettää: perheenisälle on varattava mahdollisuus pysyä kotipaikallaan, j.n.e. - Työttömien luku maassanousee noin 50-60,000, joista korkeintaan 10,000 voi saada hätäaputyötä. Mistä loput elävät? Ja mistä elävät perheet, isän ansaitessa työnsä kautta juuri riittävästi tullaakseen itse toimeen? Tukholmassa on työttömyyskomitean onnistunut sijoittaa 600 työmiestä valtion töihin, mutta on olemassa 300, joille ei keksitä minkäänlaista työmahdollisuutta. - Hätäaputyö on, se on muissuissa pidettävä, myös-

kin avustuskeino eikä verrattava tavalliseen työhön, siisen moraalinen puoli ei suinkaan eroa rahallisesta avustuksesta. Siihen ei saa rajattomasti turvautua, se ei saa tukahduttaa työttömän alotekykyä, pilata hänen ammattikykyään taikka estää häntä pyrkimästä avoimille työmarkkinoille. Mutta kun hänet lähetetään valtion työpaikoille, kauas koidistaan, on hän itse asiassa eristetty kosketuksesta avoimien työmarkkinoiden kanssa, sekä kotona että muualla. Ja hätäaputyön ala-arvoisuuden tunto, rajoitettu palkka, epämukavat työtavat, kaikki tämä vaikuttaa sen, että työläinen sellaisenaan vähitellen demoralisoidaan ja että hänen mahdollisuutensa muualla yhä rajoitetaan. Avustusmuotona on hätäaputyöllä siis suuret varjopuolensa, ja usein on työttömällä ehdottomasti paljon enemmän hyötyä pienestä rahallisesta avusta, joka tekisi hänelle elämän mahdolliseksi hänen hakiessaan kunnollista työtä. Myös rahallisella avustuksella on varjopuolensa, mutta jos sitä, niinkuin toistakin keinoa, arvosteellaan sopivaisuuttansa ja vaikutustansa myöten, niin on se hätäaputyön rinnalla täydellisesti puolustettavissa.

Oikeiston taholta esitetään suunnilleen seuraavaa: Läheisessä tulevaisuudessa voidaan valmistaa työtä 115:lle. Lisäksi tulee, että kunnallishallitus juuri harkitsee uusia hätäaputoita, jotka eivät ole tarkoitettut hetken tarvetta täyttämään, vaan pysyviksi. Väitteet 10,000 miehen työttömyydestä ovat mielikuvia. Ja vaikka juuri viimeisinä päivinä työtoimistoon on tulvinut virta hakijoita, mikä näyttää hiukan keinotekoiselta, niin ei pääkaupungissa kumminkaan ole päästy korkeampaan lukuun kuin 300:aan. Työttömyys on toisin sanoen pienempi nyt kuin 1923, jolloin rahallinen avustus lakkautettiin. Suuri vaara on olemassa, että se päinvastoin nyt tulee lisääntymään, samalla kuin maanviljelys tulee kärsimään työvoimien puutetta. Tarkoitus on nim. ollut se, että työttömiä lähetettäisiin maaseudulle avustamaan maanviljelijöitä, joten näitten kipeä tarve täytettäisiin ja toi-

selta puolen osa työläisiä totutettaisiin tällaisiin töihin, mikä tässä maassa ei ole niinkään vähäksi arvostettava. Sen sijaan tulee nyt työttömien, rahallista apua tavoittelevien joukko, siis kaupunkilainen proletariaatti, yhä kasvamaan.

Vapaamieliseltä taholta huomautetaan, ettei vasemmisto ole esittänyt mitään asiallisia syitä, jotka voisivat perustella 1923 hyljätyin tilanteen palauttamista. Työttömyyskomisio on hyvistä syistä varoittanut siihen ryhtymästä, varmasti luvaten asettaa yhä lukuisampia paikkoja valtion hätäaputöissä Tukholman käytettäviksi ja samalla myöskin luvaten ottaa uudelleen harkittavakseen raha-apukysymyksen, jos tilanne talven tultua sitä vaatisi. Se ei siis ole siihen kielteisesti suhtautunut. Puhe äkkinäisestä, työväelle vihollismielisestä politiikasta työttömyyskomission puolelta ja suhteiden katkominen sen kanssa ei ole oikeutettua, vaan tuntuu hätäiseltä ja ajattelemattomalta.

Tästä lähtien tulee, niin huomautetaan liberalisessa, tahi oikeastaan puolueiden ulkopuolella seisovassa sanomalehdistössä, Ruotsin työttömyyspolitiikassa olemaan kaksi linjaa, toinen hallituksen ja eduskunnan, jota seurataan maaseudulla ja pikkukaupungeissa, toinen suurkaupunkien, missä on sosialistinen enemmistö. Rahallisen avustuksen ohella sisältää tämä viimeinen linja myöskin kunnallistöiden "sopimustenmukaisia" työpalkkoja. Näitten ollessa ylipäänsä korkeammat kuin vapaitten työmarkkinoitten palkat, järjestää kunta sillä tapaa kilpailun teollisuuden kanssa, joka vallan helposti voi kasvattaa joukon vapaaehtoisesti työttömiä. Toiselta puolen kuntien ei kannata ajan pitkään maksaa näin korkeita työpalkkoja. Täten tulee syntymään kaksi ryhmää työttömiä, toinen, jolle toimettomuus käy kiuksalliseksi, ja toinen, josta pian tuntuu mailman luonnollisimmalta asialta olla köyhäinlaitoksen holhottavana.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Nyt jo on todettu, mikäli minulle luotettavalta taholta kerrotaan, että Tukholman "työttömiin" kuuluu suuri joukko täydellisesti kykenemättömiä ja moraalisesti aliarvoisia yksilöjä, juoppoja ja senkaltaisia. Suuresti peljätään uuden järjestelmän lisäävän yhteiskunnallista kurjuutta. Sosialistiselta taholta onkin tämän kysymyksen yhteydessä avoimesti todettu, ettei toinen järjestelmä, yhtä vähän kuin toinenkaan, ole omiansa kysymystä ratkaisemaan, vaan olisi välttämätöntä positiivisesti helpottaa työttömälle pääsyä avoimille työmarkkinoille, olkoonpa se sitten tehokkaan työnvälityksen kautta, taikka kasvattamalla häntä erinäisiä tehtäviä varten taikka kustantamalla hänelle varustuksen ja matkan paikkakunnille, missä hän voisi saada työtä. Nykyiset järjestelmät luottavat liiaksi työläisen omaan kykyyn hankkia itselleen työtä, siltä kuin apuneuvot ehkä päinvastoin monasti ovat omiansa häntä siitä estämään.

Ministeri:

M. J. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA:

Ministeri Söderhjelm'n raportti no 15.

Fukuholma

20/12 1929

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA
FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, joulukuun 20 p:nä 1927.

N:o 1839.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 27 / 80 Sac. D. 27		
24/12-27	1927	1927
RYHMÄ	GENERO	ASIA
5	C ₂	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 15, joka käsittelee erästä vakoilija-inttua Tukholmassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

H. Löfdahl

Herra Professori K. V. Voionmaa,
Ulkoasiainministeri y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, joulukuun 20 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 27/80 dne D. D. 27		
22/12-27	2	LÄS
TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI	0.000	ADIA
	5	e2

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 15.

Vakoilijajuttu
Tukholmassa.

T.k. 5. p. ilmoittivat kaikki sanomalehdet, että eräs nuori ruotsalainen upseeri oli joutunut poliisin tutkittavaksi sen vuoksi, että hän Sovjetin tšekäläiselle lähetystölle, tahi oikeammin sen sotilasattasealle, oli hankkinut tietoja Ruotsin rannikkopuolustusvarustuksista. Olkoon tässä ohimennen mainittu, että uutisen julkaisemista edellisena iltana lähettiläs Kopp'illa oli ollut suuret päivälliset Ruotsin ulkoministerille, joihin oli kutsuttu runsaasti ulkodepartementin virkamiehiä sekä joukko diplomaatteja, eniten nuorempia asiainhoitajia. Kun jälestäpäin saatiin tietää, että ulkodepartementti jo kauan oli kaikessa hiljaisuudessa seurannut asian kulkua, niin tarjoutuu kutsuista hiukan omituinen kuva: mutta olisihan ruotsalaisten ollut vaikea sitä torjua, koska silloin epäluulot heti olisivat heränneet.

Paljastus teki rauhallisessa ruotsalaisessa yhteiskunnassa pommiräjähdyksen vaikutuksen. Ruotsalainen upseeri vakoilijana - eihän sellaista oltu koskaan kuultu! Ja mikä suunnaton hävyttömyys vieraan vallan puolelta ruveta houkuttelemaan heikkoja kansalaisia luvattomiin, vieläpä maanpetoksellisiin tekoihin! Mieliälä oli kuohuksissa siihen määrin, että muutamat koulunopettajat katsoivat tarpeelliseksi luokalle selittää, mikä surkuteltava poikkeustapaus tämä oli Ruotsin historiassa ja julistaa pannaan se mies, joka oli tällaisen tahrapilkun leimannut kansalliseen luonteeseen. - Ulkodepartementille uutinen myöskin tuli yllätyksenä: se oli samaa mieltä kuin venäläinen meriväen attasea Assonovitsch, joka ennen maailmasotaa 1913 poistettiin täältä vakoilijatoimestaan ja joka silloin kyynillisesti huomautti, että ruotsalaisten vakoilijatekniikka on harjaantumaton ja huono siinä

suhteessa, etteivät he malta odottaa kunnes asia on kypsyyntä sekä varsinaisia hedelmiä tuottanut, vaan rientävät ennenaikaisesti paljastamaan asiat, ehkäisten siten niiden heille muuten edullista kulkua.

Oikeistolehdet pitivät tietysti suurta melua. Viitattiin tuohon viimeiseen sopimukseen venäläisen kauppadelegationin suhteen, missä oli annettu liian paljon myönnytyksiä, ja tämä juttu asetettiin yhteyteen kaikkien muitten bolsjevikien hommien kanssa, joista viime aikoina on saatu tietoja; hallitusta kehoitettiin käyttämään mitä ankarimpia keinoja, ei ainoastaan sotilasattasea ja hänen kätyrinsä, mutta myöskin lähettiläs itse olisi poistettava, j.n.e. Vasemmiston lehdet, yksin Socialdemokratenkin, käyttivät nekin alussa jotenkin korkeata ääntä, ruveten kuitenkin vähitellen peräytymään, kun tosiasiat näyttäytyivät vähäpätöisiksi, Göteborgs Handelstidning, jonka ennustukset usein käyvät toteen, huomautti johtavassa kirjoituksessaan muutama päivä myöhemmin, että "nyt on asia saatu oikealle tolalle", sellaiselle, josta ruotsalaiset pitävät, selittäen väitteensä seuraavasti: aina kun tämänkaltaisen juttu syntyy, nostetaan siitä hirveä rähinä, kunnes se vähitellen muuttuu puolu^teasiaksi, jolloin lehdet keskenään joutuvat käsikähmään, pääasia unohdetaan eikä sen ratkaisu enää herätä minkäänlaista huomiota.

Näin onkin suunnilleen tapahtunut. On päästy selville siitä, että reservivänrikki Norberg, joka käydessään useasti Sovjetin lähetystössä hankkiakseen itselleen passin Venäjälle, missä hän aikoi astua sotapalvelukseen (!) oli joutunut tekemisiin etupäässä sotilasattasean sihteerin, erään tit. Wolskin kanssa; lopuksi oli hän sitoutunut ottamaan selkoa muutamista Ruotsin rannikkopuolustusta koskevista asiahaaroista, mistä hänelle luvattiin runsas kuukausipalkka (800:-kr.); hän oli toistaiseksi ehtinyt jättää asianomaisille ainoastaan ylimalkaisia tietoja, koottuina kaikenlaisista koko

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

mailman käytettävänä olevista käsikirjoista y.m., eikä ole voitu toteen näyttää hänen edes yrittäneen hankkia Sovjetille myydä sen vaarallisempaa ainehistoa.

Jo alun pitäen oli tuntunut siltä, kuin ottaisi ulkodepartementti asian jotakuinkin rauhallisesti. Samalla kuin ulkodepartementti virallisessa tiedonannossa ilmoitti äsken mainitun tuloksen, vakuutti Sovjetin lähetystö lehdissä julkaisemassaan kommuniqueessä, ettei mitään Ruotsia loukkaavaa ollut tapahtunut, myöntäen kuitenkin muutamien lähetystön virkamiesten käyttäytyneen epäkorrektisesti ja muutoksien henkilökunnassa sen vuoksi tulevan tapahtumaan. Vasemmistolehdet (myöskin Dagens Nyheter) riensivät pesemään Norbergin ihan puhtaaksi ja moittimaan niitä, jotka muka olivat turhanpäiväisiä hälytyshuutoja nostaneet.

Tutkimusten kuluessa saatiin tietää, että erästä Italian lähetystön vahtimestaria oli koetettu lahjoa: pari tuntematonta herraa oli asettunut hänen kanssansa yhteyteen, kutsuneet hänet ravintolaan, syöttäneet ja juottaneet sekä esittäneet hänelle ehdotuksia, joitten tarkoituksena oli saada raporteja kavalletuiksi ministeriltä; mies havaitsi kuitenkin, mistä oli kysymys, jätti seuran ja ilmoitti asian päällikölleen. Ranskan lähettiläs kertoi minulle ryhtyneensä lähetystössään tutkimukseen ja ajaneensa sen johdosta erään vahtimestarin pois.

Enempää ei ole saatu tietää. Merkillistä kyllä, ulkodepartementti ei ollenkaan ole asettunut yhteyteen sotilasviranomaisten kanssa, joten yleisesikunnan asianomainen osasto ei ole ollut koko jutun kanssa missään kosketuksessa. Departementissa myönnetään kyllä olevan totta, että Norberg oli saanut toimekseen hankkia tietoja myöskin Suomesta, Norjasta ja Tanskasta sekä jotakin myöskin ilmoittanut, mutta kuten minulle sanottiin, "yksinomaan sellaista, mikä on saatavissa kaikista tietosanakirjoista". Joka tapauksessa tästä

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

nähdään, mitenkä laajoja tehtäviä hra Kopp'ille on uskottu. tähän mennessä ei sotilasattasea Oras eikä hänen sihteerinsä Wolski vielä ole jättänyt Tukholmaa, vaikka he ovat passinsa saaneet (kuitenkaan eivät vielä meiltä viisumia pyytäneet). Ministeri Kopp'in asema kuuluu myöskin olevan horjuva.

Valittaa täytynee kuitenkin, että sanomalehdet liian aikaiseen puuttuivat asiaan, estäen siten syyllisiä itseään paremmin paljastamasta. Ulkodepartementissa sanottiin minulle, että heitä oli kaikin keinoin koetettu estää, mutta turhaan, koska jokainen pelkäsi kilpailua. Kaikesta mellakasta jää kuitenkin lopputulokseksi se, että ruotsalainen reserviupseeri on asettunut palkkiota vastaan sellaisen vieraan valtion palvelukseen, joka salaisin keinoin on yrittänyt päästä selville sotilaallisista asianhaaroista. Viattomuudessaan ovat ruotsalaiset luulleet, ettei heidän keskuudessaan vieras valtio kehtaisi sellaiseen yritykseen ryhtyä, niinkuin myös, ettei kukaan heidän armeijansa jäsen saattaisi siinä olla avullisena.

Ministeri :

Henrik Jöresjö

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 2

ASIA:

Ministeri Söderhjelmia raportti N° 16

Tuokholma

22/12-27

SUOMEN LÄHETYSTÖ

TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING

I

STOCKHOLM

N:o 1851.

Tukholmassa, joulukuun 22 päivänä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 28180 Sal.D. 1027		
24/xii 24	N:o -	LIL
RYHMÄ	OSASTO	ACIA

ULKOASIAINMINISTERIÖLLE.

Tämän ohella Lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää Ministeri Söderhjelmin raportin N:o 16, joka käsittelee Ruotsin ulkomaista edustusta sekä Ruotsin vientimahdollisuuksia, pyynnöllä, että se jätettäisiin Herra Ulkoasiainministerille.

Toimeksi saanut:

L. H. W.

Attasea.

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 16.

Ruotsin ulkomainen
edustus.

Elokuussa joutui Ruotsin lähettiläspaikka Roomassa paroni Beck-Friis'in kuoleman johdosta vapaaksi. Ulko-departementissa yhtä hyvin kuin sanomalehdistössäkkin viitattiin heti kansliapäällikkö ("kabinettisihteeri") Sjöbergiin hänen seuraajanaan. Sjöberg on erittäin ansiokas mies. Lähes 50 vuotta vanha, hän on ollut Svean hovioikeuden jäsenenä, maanviljelysdepartementin kansliapäällikkönä ja revisionisihteerinä, mutta myöskin lähetystösihteerinä Amerikassa, kuuden vuoden aikana Egyptin kansainvälisen tuomioistuimen jäsen, Parisin ranskalais-saksalaisen välitysoikeuden presidentti ynnä monissa samanlaisissa toimissa, varajäsenenä Kansainliiton neuvostossa j.n.e. Kansliapäällikkönä hän on täällä toiminut lähes kuusi vuotta. Hänen ehdokkuutensa oli siis selvä, etenkin kun hänen personallisesti tiedettiin viihtyvän paljon paremmin eteläisissä maissa kuin kotona, ja kun hän täällä yhtämittaa tuli käytetyksi sivutoihin, siihen määrin, että esim. ulkomaalaiset diplomaatit usein valittivat hänen alituista poissaoloaan departementista. Ainoa syy epäröimiseen lienee ollut, ettei tiedetty mistä saada hänelle seuraaja, hänen sijaisensa, poliittisen osaston päällikön Westmanin ollessa liian nuori ja ministeri Rodhen, oikeusosaston päällikön, juuri tultua nimitetyksi Gottlannin maaherraksi. Koetettiin houkutella paroni Hamilton takaisin Helsingistä - mutta hän ei suostunut. Lopulta päätettiin kuitenkin ehdottaa Sjöberg, mutta silloin sattui odottamaton este: kuningas ilmoitti vastustavansa nimitystä sen vuoksi, ettei se ollut kuningattaren mieleen, hän kun luultavasti tulee oleskelemaan Roomassa kauan aikaa ja sen vuoksi

tahtoisii sinne nainutta lähettilästä; kuningas kai tuskin lie lisännyt, että Sjöborg personallisesti on entente-ystävänä kuningattarelle vastenmielinen. Hallitus ei rohjennut panna asiaa tiukimmilleen synnyttämällä konfliktilä, missä joko sen taikka kuninkaan olisi ollut julkisesti peräydetävä; se pani asian lepäämään keksien tälle lykkäykselle sellaisen muodon, että Sjöborg nimitettiin erään komitean puheenjohtajaksi, jonka tuli laatia ehdotus ulkomaisen edustuksen uudestaan järjestämiseksi. Kun ei missään tapauksessa Rooman lähetystön poistaminen voi tulla kysymykseen, tämä koko hanke tuntui hyvin tarpeettomalta, etenkin siihen nähden, että kolme vuotta sitten samanlainen komitea oli istunut samoja asioita harkitsemassa. Aikaa voitettiin nyt kuitenkin, sen kuluessa Sjöborgia tietenkään ei voitu lähettää pois, ja Rooman paikka on yhä tyhjänä. Sanotaan sillä välin uuden ehdokkaan ilmaantuneen, jota ei sopisi sivuuttaa: Göteborgin maaherra O.von Sydow, entinen pääministeri, joka ei ilmanalan vuoksi viihdy länsirannikolla, vaikkakin hän tämän maakunnan eduksi on tarokkaasti toiminut.

Komitea on nyt jättänyt mietintönsä. Siitä voi todellakin sanoa, että tulos kaikessa laajuudessaan selvästi näyttää, kuinka turha koko homma oli. Ainoa kohta, missä komitean neljä jäsentä - paitsi Sjöborgia, Oslon lähettiläs Höjer, finanssidepartementin valtiosihtööri Bergendal sekä ensikamarin sosialistinen jäsen, puutarhuri Nilsson i Kabbarp - ovat päässeet yksimielisyyteen, on Wienin lähetystön jälleenpystytys. Sen sai nimittäin 1924 vuoden komitea pyyhityksi, syystä muka, että Itävalta oli sodan jälkeen kadottanut kaiken merkityksensä. Nykyinen komitea väittää tässä erehdyksen tapahtuneen, koska päinvastoin on näyttäytynyt, että Wien esim. yhä edelleen on tärkeä keskuskohta Koillis-Europan kaupalle. Tämä päätös olisi kuitenkin helposti ollut toteutettavissa ilman mitään komiteaa. Wienin

lähetykseen olisi komitean mielestä siirrettävä nykyään Bukarestin hoidettavana ollut Jugoslavia. Muuten hra Nilsson tahtoo mennä lähetystöjen lakkauttamisessa hyvin pitkälle: hänestä on Ruotsin (en) tarpeetonta pitää lähetystöjä Belgiassa ja Hollannissa, tässä voitaisiin seurata Suomen esimerkkiä yhdistäen ne pariisiin ja Lontooseen; Bukarestin ja Praegin lähetystöt olisivat niinkään lakkautettavat, Rumania olisi yhdistettävä Warsovaan ja Tshekkoslovakia Berliiniin. Hra Bergendal on häneen yhtynyt Bukarestin suhteen sekä siihen, että Rumaniaan nykyään kuuluva Kreikka joutuisi Rooman lähetystön alaiseksi; Rumania itse olisi hänen mielestään yhdistettävä Warsovan taikka Praegin ministerin hallintopiiriin. - Hrat Bergendal ja Nilsson ehdottavat edelleen Kovnon palkatun konsulaatin lakkauttavaksi. Niinkään he ehdottavat Pekingin lähetystöneuvoksen (v.t. asiainhoitajan) paikan poistettavaksi.

Tässä ovat siis läpeensä asiantuntijat ja säästäväisyysperiaatteet toisiansa vastaan. Edelliset huomauttavat aivan yleisesti, ettei löydy mitään absoluuttisesti tyydyttävää kriteeriä, jonka mukaan voisi päättää, vastaako määrätyn paikan edustus määrätyllä hetkellä siihen käytettyjä kustannuksia. Tätä olisi helppo arvostella, jos edustavien elimien yksinomaan tulisi hoitaa maan taloudellisia intressejä. Mutta siihen liittyy tähdellisiä tehtäviä poliittista, hallinnollista ja sivistyksellistä laatua. Siis täytyy muodostaa itselleen käsitys itsekunkin paikan relatiivisesta merkityksestä huomioon ottaen järjestelmän kokonaisuutta. Eikä tällä haavaa mitään näy tapahtuneen, mikä oikeuttaisi sen rajoittamista.

Niinkin radikaaliset lehdet kuin Dagens Nyheter asettuvat täydellisesti samalle kannalle. Huomautetaan mitenkä juuri Europan vähitellen tapahtuva stabilisoiminen vaatii, että konsulaattiedustus sitä tarkasti seuraa, jottei shansseja menetettäisi. Ja miten olisi puolustettavissa,

että juuri Europan ja Aasian levottomimmissa kolkissa diplomaattinen edustus heikennettäisiin? - Ulkomaisen edustuksen mutkikkaasta ja herkästä työstä, sanoo lehti, suuri osa eduskuntaa sekä tupakarhut täällä kotona eivät juuri ymmärrä muuta kuin että he voivat lukea kustannuksia ilmaisevia numeroita. Ja kun hra Nilsson, tahtoessaan järjestää ulkomaista edustustamme, vetoaa Kuban esimerkkiin, niin on se ihan samaa kuin jos hänelle, joka on taitava tomaattien viljelijä, neuvottaisiin, että hänen on järjestettävä tomaattiensa sälehäkit samoin kuin kubilainen tupakkakasvinsa.

Göteborgs Handelstidning ottaa johtavassa kirjoituksessaan asian, kuten aina, periaatteelliselta kannalta, lausuen muutamia totuuksia, joita meilläkin muutamilla ta-
hoilla olisi terveellistä ottaa varin. "Mitä hyötyä meillä oikeastaan on näistä runsaasti palkatuista ministeripaikoista? Mitä hyötyä on Ruotsilla siitä, että se on edustettuna maailmassa, että se näkyy, että siitä puhutaan, että sen olemassaolosta muistutetaan? Kysykää meidän viennin johtajilta, meidän asiainme hoitajilta mailman markkinoilla. He eivät tahdo lähetystöistä tehdä haarakontto-reja suurille kotimaisille yrityksille, he eivät ollenkaan vaadi, että ministerien pitää juosta talosta taloon, jaa-ten reklaamikortteja ja hintaluetteloja. Mutta he vastaa-vat, että on maallemme suunnattomaksi hyödyksi, että se on hyvästi edustettuna. On erinomaisen tärkeätä, ettei sen nimi huku tungokseen. Välillisesti tekee ministeri, jos oikea mies joutuu oikealle paikalle, maallensa arvaamatto-mia palveluksia"...."Ministerin mahdollisuus tyydyttävällä tavalla edustaa maatansa suuressa maailmassa riippuu hänen edustusmahdollisuuksistaan. Olkoonpa, että turhamaisuus ku-koistaa tuossa n.s. suuressa maailmassa. Sen keskuudessa ei-vät suinkaan suuret aatteet synny, eivätkä ne aivot työs-kentele, joitten äly mullistaa mailman. Mutta suuri mailma

ei ole yksin turhamaisuutta ja tyhjää viheliäisyyttä, se on kilpatanner, vaikka tällä tantereella pannaan näytteille kaikkea muuta paitsi juuri näitä intressejä"... "Ruotsi tuli hyvästi toimeen niin kauvan kuin sen vauras korkea aateli hoiti tämän edustuksen. Monet heistä olivat ehkä hyvinkin heikosti varustettuina. Mutta heillä oli yksi vahva puoli: tahti ja seurusteluäly olivat heillä veressä. He olivat samaa maata kuin ne piirit, joissa heidän tuli liikkua. Siten voivat he tehdä maallensa suuria palveluksia. Nyt tämä on toisin. Uudet yhteiskuntapiirit tunkeutuvat esille. Maan on heille taattava sellaiset rahalliset edellytykset, että he voivat sitä tyydyttävästi edustaa. Ei ole maan arvon mukaista säästää niin, että meidän lähettiläämme pitää esiintyä pauvres honteux'nä niissä piireissä, joihin he asemansa mukaisesti kuuluvat... Meidän valtiotaloudessamme on paljon tarpeettomia menoja, joista voisi päästä. Niihin ei kuulu ulkomaisen edustuksemme kustannukset. Jos vain katsotaan, että saamme oikeat miehet, niin kannattaa heille tehdä arvokas edustus mahdolliseksi."

Mikäli olen kuullut, koko ulkodepartementti kannattaa asiantuntijainsa mielipiteitä. Silti ei ole sanottu, ettei "vapeamielinen" hallitus, joka ei paljon näitä asioita ymmärrä, tule noudattamaan päinvastaisia näkökohtia.

Ruotsin vientimah-
dollisuudet.

Eräässä edellisessä raportissani (N:o 12,8/X 27) puhuin Ruotsin uutterista harrastuksista valmistukseen itselleen vientimahdollisuuksia kaikkialla maailmassa. Se Etelä-Amerikkaan suunnattu retkikunta, josta silloin puhuin, on nyttemmin palannut, käytyänsä Brasiliassa, Argentinassa, Chilessä, Boliviassa, Perussa, Columbiassa ja Panamassa ja solmittuaan kaikkialla uusia suhteita vanhojen lisäksi, jotka nekin jo ovat hyvin lujia. Johnson-linjalla on nykyjään koko yhdeksän ensiluokkaista moottorilaivaa Etelä-Amerikan linjoilla, ja sekä Brasiliassa että Argentinassa on monta ruotsalaista kauppahuonetta, joitten työ Ruotsin tunnetuksi ja kunnioitetuksi tekemistä varten on ollut suurenmoinen. Ruotsalaisesta päätavarasta - koneista, paperista, puumassasta, raudasta ja tulitikuista - huolehtivat suuret vientifirmat, ja ovat heidän konttoriensa johtavat henkilöt läpeensä eteviä ruotsalaisia, jotka kotiin palattuaan voivat sikäläisiin oloihin perehtyneinä, tehdä kaupallensa suuria palveluksia. Ylipäänsä näyttää siltä, kuin olisi Ruotsin vientiyhdistyksen toimi näissä maissa perin onnistunut. Jotta ruotsalainen pikkuteollisuus taikka hienoteollisuus sekin voisi päästä näitten maitten markkinoille kilpailemaan, niin täytyy alussa olla valmiina taloudellisiin uhrauksiin ja sitten varustautua hyvällä järjestelyllä, kestäväisyydellä ja kärsiväisyydellä, sillä afääriolot ja maksutavat eivät juuri ole näissä maissa ihanteellisia. Mutta aikaa myöten voi olla voitostaan varma.

Etelä-Amerikassa on käymässä suuri nopeasti kehittyvä uudistus ja rakennustyö, mutta siellä tarvitaan väkeä. Kuitenkaan ei pohjoismaalainen työmies voisi viihtyä sikäläisissä kurjissa asunto-oloissa j.n.e.; sen sijaan avautuu siellä nuorille insinööreille, etupäässä kaivosinsinööreille, hierojille, lääkäreille ja muille, jotka, suorittuaan kotona kurssinsa, haluavat työllänsä luoda itselleen aseman, suuria mahdollisuuksia, mutta heidän täytyy välttä-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

mättömästi omistaa sellainen pääoma, että voivat alussa tulla toimeen muutaman kuukauden ajan.

Kaikesta päättäen on näissä maissa kilpailulle runsaasti tilaa; kun Suomi järjestää itselleen säännöllisen laivakulun Etelä-Amerikkaan, on ajateltava tarmokkaita toimenpiteitä, jotta meidänkin tavaroillemme siellä voitaisiin valmistaa edulliset markkinat. Järjestelyssä on ehdottomasti hyvä noudattaa ruotsalaisten esimerkkiä, sillä siinä suhteessa he ovat kieltämättä eteviä. Niin esim. on heillä yhtenä periaatteena se, ettei näissä maissa sovi kilpailla keskinkertaisella tavaralla eikä halvoilla hinnoilla. Rahaa on yltäkyllin, ja kun huomataan tavara hyväksi, niin maksetaan siitä mielellään mitä tahansa.

Ja ennen kaikkea on muistettava, että jos tahomme menestyksellisesti ylläpitää kilpailua etenkin Ruotsin kanssa, niin on meidän järjestettävä Etelä-Amerikassa taitava edustus, sekä diplomaattinen että konsulaarinen asia, josta usein on huomautettu, mutta jota vihdoin sopisi ajaa.

Ministeri:

W. J. Forsberg